

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Pedagogická fakulta

Ústav pedagogiky a sociálních studií

Obor: Pedagogika – sociální práce

VI. ročník – kombinované studium

Helena Čapková, DiS.

**DŮSLEDKY ZMĚN PRÁVNÍCH PODMÍNEK
INSTITUTU TRESTU OBECNĚ PROSPĚŠNÝCH PRACÍ
PRO POSKYTOVATELE MÍSTA VÝKONU TRESTU
OBECNĚ PROSPĚŠNÝCH PRACÍ V OLOMOUCKÉM
OKRESE**

Diplomová práce

Vedoucí práce: PhDr. Lenka Holá, PhD.

OLOMOUC 2011

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně a použila zdroje, které jsou uvedeny v seznamu literatury.

V Olomouci dne 4. dubna 2011

.....

podpis

Poděkování

Děkuji paní **PhDr. Lence Holé, PhD.** za metodické vedení, cenné rady, připomínky a podněty, které mi pomohly při vypracování magisterské práce.

OBSAH

ÚVOD.....	6
1 ZÁKLADNÍ CHARAKTERISTIKA TRESTU OBECNĚ PROSPĚŠNÝCH PRACÍ.....	8
1.1 Vymezení základních pojmů	8
1.2 Probační a mediační služba České republiky	13
1.3 Trest obecně prospěšných prací.....	18
2 ZMĚNY INSTITUTU TRESTU OBECNĚ PROSPĚŠNÝCH PRACÍ V POROVNÁNÍ SE SOUČASNOU A PŘEDCHOZÍ PRÁVNÍ ÚPRAVOU.....	22
3 POSTUP PŘI UKLÁDÁNÍ A VÝKONU TRESTU OBECNĚ PROSPĚŠNÝCH PRACÍ.....	27
3.1 Příprava podkladů k uložení trestu	27
3.2 Nařízení výkonu trestu.....	30
3.3 Výkon trestu.....	33
3.4 Ukončení výkonu trestu	34
4 POSKYTOVATELÉ MÍSTA VÝKONU TRESTU OBECNĚ PROSPĚŠNÝCH PRACÍ.....	38
4.1 Požadavek na vykonávání trestu.....	38
4.2 Průběh výkonu trestu	39
4.3 Výhody a problémy při výkonu trestu	41
5 PRAKTICKÁ ČÁST	44
5.1 Cíl práce.....	44
5.2 Charakteristika a popis vzorku	45
5.3 Popis užitých metod.....	46
5.4 Popis vlastního průzkumu.....	47

5.5	Vlastní výsledky	49
5.6	Diskuse a závěr	74
ZÁVĚR	.....	80
Seznam literatury	.....	82
Seznam zkratk		
Seznam tabulek		
Seznam grafů		
Seznam příloh		

ÚVOD

Po dlouhém očekávání a po dlouhých přípravách vstoupil počátkem roku 2010 v účinnost nový trestní zákoník, který nahradil trestní zákon platný od roku 1961. Rekodifikace trestního práva hmotného, které za dobu čtyřiceti osmi let prošlo řadou novelizací, přinesla řadu změn a novinek. Mimo jiné posílil význam alternativních trestů a nebyl opomenut ani mezi ně patřící trest obecně prospěšných prací.

Alternativní trest obecně prospěšných prací je sankce populární, obecně známá i pro širokou laickou veřejnost, často soudy užívaná a oblíbená i u pachatelů trestných činů, kteří tak mohou zůstat na svobodě a vyhnout se pobytu ve vězení. Jedná se o sankci pro společnost z mnoha pohledů přínosnou a užitečnou. Podílí se na snížení přeplněnosti našich věznic, snižuje finanční zatížení státu v podobě úspor nákladů spojených s výkonem trestu odnětí svobody. Snižuje se také prokázaný negativní vliv uvěznění na odsouzené, což se pozitivně odráží na riziku recidivy, a v neposlední řadě přináší pro společnost vykonané práce, které by z ekonomických důvodů nemohly být mnohdy realizované.

Problematika trestu obecně prospěšných prací je již od svého zavedení a uplatňování poměrně atraktivním tématem. O jeho efektivitě, o lidech, kterým byl uložen, i o Probační a mediační službě, která je pověřena kontrolou nad výkonem tohoto trestu, již bylo a bude hodně psáno a diskutováno. Často opomíjenými jsou však samotní poskytovatelé místa výkonů trestů obecně prospěšných prací, bez kterých by uvedenou sankci nebylo možné realizovat. Tento fakt mě v rámci diplomové práce vybídl k bližšímu studiu, rozboru a zamyšlení se nad samotnými poskytovateli – organizacemi, kam odsouzení k trestu obecně prospěšných prací dochází a své provinění si odpracovávají a nad spojitostí poskytovatelů se současnou legislativní úpravou uvedeného trestu. Problematika obecně prospěšných prací je mi velmi blízká, neboť pracuji v Probační a mediační službě. Proto jsem si také toto téma zvolila pro diplomovou práci.

Cílem diplomové práce je zjistit, jaké jsou důsledky změn právních podmínek institutu trestu obecně prospěšných prací pro poskytovatele místa výkonu trestu obecně prospěšných prací. Cílem praktické části diplomové práce je zjistit, jaké jsou

konkrétní dopady legislativní úpravy trestu obecně prospěšných prací pro poskytovatele místa výkonu trestu obecně prospěšných prací v olomouckém okrese. Dílčími cíli je zjistit, zda jsou poskytovatelé o legislativních změnách informováni, jak spolupracují s Probační a mediační službou a jaká jejich vytíženost v rámci realizace výkonu uvedeného trestu před a po platnosti trestního zákoníku.

Diplomovou prací podáme ucelený obraz o poskytovatelích místa výkonu trestu obecně prospěšných prací a popíšeme legislativní změny alternativního trestu obecně prospěšných prací, jeho průběh a výkon. Budeme se zabývat výkonem trestu obecně prospěšných prací u dospělých pachatelů, tedy pachatelů, kteří v době spáchání trestného činu dovršili osmnáctý rok svého věku.

Diplomová práce je rozdělena na dva celky – teoretickou část a praktickou část. V teoretické části v první kapitole nejprve uvedeme do problematiky krátkým nastíněním a vysvětlením základních pojmů. Poté se zaměříme na činnost Probační a mediační služby, která plní u výkonu alternativních trestů neodmyslitelnou roli a popíšeme samotný trest obecně prospěšných prací. Druhá kapitola bude specifická svým pojetím v tom, že nebude rozdělena na další podkapitoly. Celá kapitola bude věnována pouze popisu hmotněprávních podmínek ukládání a výkonu trestu obecně prospěšných prací vycházející z nového trestního zákoníku a popisu změn, které v porovnání s trestním zákonem účinným do 31. 12. 2009 nastaly. Ve třetí kapitole se zaměříme na procesní stránku trestu obecně prospěšných prací a zdůrazníme její změny, které novelizace trestního řádu přinesla. Podkapitoly budou doplněny o postup PMS. Čtvrtá kapitola je věnována poskytovatelům a popisem jejich činnosti při zajišťování výkonu trestu obecně prospěšných prací. Rovněž uvedeme výhody a obtíže, které jsou s realizací trestu spojeny. Pátá kapitola je praktickou částí naší diplomové práce. Zaměřujeme se v ní na odhalení konkrétních dopadů legislativních změn alternativního trestu obecně prospěšných prací pro poskytovatele místa výkonu uvedeného trestu v olomouckém okrese. Půjde o evaluační průzkum.

Očekáváme, že diplomová práce přinese aktuální přehled o institutu trestu obecně prospěšných prací a o organizacích, které výkon trestu realizují. Využitelná může být nejen veřejnost, která se o danou problematiku zajímá, ale i pro potřeby pracovníků Probační a mediační služby a pro organizace, které již realizují nebo o realizaci trestu obecně prospěšných prací uvažují.

1 ZÁKLADNÍ CHARAKTERISTIKA TRESTU OBECNĚ PROSPĚŠNÝCH PRACÍ

Diplomová práce se zabývá poskytovateli místa výkonu trestu obecně prospěšných prací a dopadem změn legislativní úpravy na ně, považujeme však za nezbytné nejprve přiblížit alespoň v základech důležité pojmy, které budou následně v celé práci využívány. Dále popíšeme činnost Probační a mediační služby, která je s výkonem trestu obecně prospěšných prací (dále jen OPP) nerozlučitelně spjata. V závěru této kapitoly uvedeme charakteristiku samotného alternativního trestu OPP.

1.1 Vymezení základních pojmů

K prvním pojmům, které je třeba vysvětlit, patří pojem „trestný čin“ a „trest“. Dále se v krátkosti budeme věnovat trestnímu řízení, pojmu „restorativní justice“ a rovněž alternativním trestům.

Trestný čin

„Trestný čin je především lidskou újmou a narušením mezilidských vztahů.“¹ Trestní zákoník definuje trestný čin jako skutek, který je uveden v trestním zákoně jako trestný a vykazuje znaky uvedené v tomto zákoně. K trestní odpovědnosti za trestný čin je třeba úmyslného zavinění, pokud není v trestním zákoníku stanoveno, že postačí zavinění z nedbalosti.²

Trestným činem se tak rozumí jednání pachatele, které je v rozporu s právem, a rovněž neplnění nebo porušení povinnosti stanovené v zákoně. Jedná se o čin, který je soudně trestný, dále také příprava k trestnému činu, pokus trestného činu, organizátorství, návod a pomoc.³

---

¹ ZEHR, H. *Úvod do restorativní justice*. Praha: Sdružení pro probaci a mediaci v justici, 2003. ISBN 80-902998-1-4, s. 43.

² Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, § 13 odst. 1 - 2.

³ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 1. vyd. Praha: Leges, 2009. ISBN 978-80-87212-22-6, s.23.

Trest

V českém trestním právu rozumíme pod pojmem tresty „*specifické zákonem stanovené a státem vynutitelné následky spáchaného trestného činu, které ukládají soudy v trestním řízení.*“⁴ Hlavním smyslem trestů je zamezit pachateli v páchání trestné činnosti a tím chránit společnost před pachateli trestných činů, vychovat pachatele k tomu, aby vedl řádný život a těmito kroky výchovně působit i na ostatní členy společnosti.⁵

Při ukládání trestů je nutné vycházet ze zásad zákonnosti, humanity, přiměřenosti, individualizace a ochrany zájmů osob poškozených trestným činem.⁶

Pro úplnost uvádíme taxativní výčet všech trestů, které současná právní úprava nabízí: odnětí svobody, domácí vězení, obecně prospěšné práce, propadnutí majetku, peněžitý trest, propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty, zákaz činnosti, zákaz pobytu, zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce, ztráta čestných titulů nebo vyznamenání, ztráta vojenské hodnosti, vyhoštění.⁷

Tresty lze ukládat buď samostatně, nebo může být uloženo více trestů vedle sebe. Které tresty lze vedle sebe společně ukládat a které nikoliv, upravuje zákon. Samotná realizace trestu se pak nazývá výkonem.

Trestní řízení

Proces od odhalení, že došlo ke spáchaní trestného činu, přes jeho prošetření a následné uložení trestu po jeho výkon a ukončení, nazýváme trestní řízení. Proces trestního řízení rozdělujeme do tří fází, a to na přípravné řízení (od zahájení trestního stíhání do podání obžaloby nebo návrhu na potrestání), řízení před soudem (od podání obžaloby/návrhu na potrestání do právní moc rozhodnutí) a vykonávací řízení (od právní moci rozhodnutí do vykonání trestu).

---

⁴ SOTOLÁŘ, A., PÚRY, F., ŠÁMAL, P. *Alternativní řešení trestních věcí v praxi*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2000. ISBN 80-7179-350-7, s. 273.

⁵ Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon § 23, odst. 1.

⁶ JELÍNEK, J. a kol., *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*, 2009, s. 59.

⁷ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, § 52 odst. 1.

Na průběhu tohoto řízení se podílí řada subjektů. Za subjekty trestního řízení považujeme ty činitele, kteří mají ze zákona určité procesní práva a určité povinnosti v průběhu řízení a kteří mají a vykonávají vlastní vliv na průběh řízení.⁸

Abychom vůbec mohli hovořit o trestním řízení, musí nejprve dojít ke spáchání trestného činu. Osoba, která trestný čin spáchá, je pachatelem trestného činu. Jde o fyzickou osobu, která naplňuje obecné znaky trestného činu, je příčetná a dosáhla v době spáchání činu určitého věku.⁹ Věk je v trestním zákoníku vymezen způsobem: „*kdo v době spáchání činu nedovrší patnáctý rok svého věku, není trestně odpovědný.*“¹⁰ O pachateli ve věku 15 – 18 let hovoříme jako o mladistvém, o pachateli starším 18 let hovoříme jako o dospělém. V různých fázích trestního řízení označujeme pachatele trestného činu různými pojmy. Před zahájením trestního stíhání hovoříme o podezřelém, po zahájení trestního stíhání do nařízení hlavního líčení u soudu hovoříme o obviněném, v mezidobí od nařízení hlavního líčení do právní moci rozsudku hovoříme o obžalovaném. Po nabytí právní moci odsuzujícího rozsudku hovoříme o odsouzeném.

Osobu, které bylo trestným činem ublíženo, která byla poškozena, nazýváme pojmy „oběť“ nebo „poškozený“. Poškozeným je ten, komu bylo trestným činem ublíženo na zdraví, anebo mu byla způsobena majetková, morální nebo jiná škoda.¹¹ Obětí je fyzická osoba, které v důsledku trestného činu vznikla škoda na zdraví a dle Zákona č. 209/1997 Sb., o poskytnutí peněžité pomoci obětem trestné činnosti, jí vzniká nárok na peněžitou pomoc od státu.¹² V této práci budeme používat jednotný pojem „poškozený“.

K důležitým subjektům trestního řízení patří orgány činné v trestním řízení, což jsou policejní orgány, státní zastupitelství a soudy. Dále pak za subjekty trestního řízení považujeme obhájce, zúčastněné osoby, osoby se samostatnými právy obhajovacími, v řízení proti mladistvému orgán pověřený péčí o mládež. Svědky, tlumočníky a znalce lze považovat za subjekty trestního řízení, jen pokud uplatňují

---

⁸ SOTOLÁŘ, A., SOVÁK, Z., KRATOCHVÍL, V. a kol. *Právní rámec alternativního řešení trestních věcí*. Díl první, svazek 64. Institut vzdělávání Ministerstva spravedlnosti České republiky, 2001. s. 117.

⁹ JELÍNEK, J. a kol., *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*, 2009, s. 39.

¹⁰ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, § 25.

¹¹ Zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád, §43, odst. 1.

¹² Zákon č. 209/1997 Sb., o poskytnutí peněžité pomoci obětem trestné činnosti, § 1, 3.

nárok na svědečné, tlumočné nebo znalečné.¹³ Těmto dalším subjektům se však vzhledem k zaměření této práce nebudeme podrobněji věnovat.

Restorativní justice

Justice vychází z určité filozofie. Jako první vycházela z represivní, nebo-li odplatné, trestající justice, se zaměřením na dopadení pachatele a jeho přiměřené sankcionování – primárně jde tedy o dopadení, usvědčení a potrestání. Opakem tohoto pojetí trestní spravedlnosti je justice restorativní, nebo-li obnovující.

Základní teze dle jednoho z „duchovních otců“ restorativní justice Howarda Zehra zní: „*Restorativní justice se zaměřuje na újmy vzniklé trestným činem a usiluje o zohlednění potřeb poškozeného, dále podporuje odpovědnost pachatele za řešení vzniklé situace a zapojuje poškozeného, pachatele a komunitu do procesu řešení.*“¹⁴

Restorativní justice přistupuje k trestnému činu odlišně než justice represivní. Vidí v něm poškození osoby jinou osobou, nikoliv útok na stát (poškození veřejných zájmů). Zaměřuje se na konflikt, který vznikl mezi obětí trestného činu a jeho pachatelem a dalšími dotčenými subjekty (členové společnosti, komunita).¹⁵ Restorativní justice se tedy zabývá otázkou, jak napravit následky trestného činu, nahlíží na něj jako na sociální událost, konflikt mezi konkrétními lidmi. Zaměřuje se na újmu, která byla způsobena oběti a kdy odpovědnost za způsobenou újmu, její náprava a závazky s ní související jsou pak především na pachateli. Způsobená újma může zahrnovat materiální i morální nápravu škody nebo uvedení věcí do původního stavu. Zabývá se i hledáním a odstraňováním příčin, které vedly pachatele ke spáchání trestného činu.¹⁶ Restorativní justice vznikla na základě potřeb, které vznikají v souvislosti s trestnou činností. Vychází z rolí a postavení, které z trestného činu vyplývají, a které je potřeba v souvislosti s procesem trestního řízení zohledňovat.¹⁷

Do českého trestního práva začaly myšlenky restorativní justice pronikat v druhé polovině devadesátých let 20. století, a to díky praxi prvních pracovníků,

---

¹³ MUSIL, J., KRATOCHVÍL, V., ŠÁMAL, P. a kol. *Kurs trestního práva, trestní právo procesní*. Praha: C. H. Beck, 1999. 667 s. ISBN 80-7179-216-0, s. 113.

¹⁴ ZEHR, H., *Úvod do restorativní justice*, 2003, s. 17.

¹⁵ SOTOLÁŘ, A., PÚRY, F., ŠÁMAL, P., *Alternativní řešení trestních věcí v praxi*, 2000, s. 9.

¹⁶ ŠTERN, P., OUŘEDNÍČKOVÁ, L., DOUBRAVOVÁ D. *Probace a mediace*. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-757-2, s. 30.

¹⁷ ZEHR, H., *Úvod do restorativní justice*, 2003, s. 10.

inspirací z odborné literatury a praxi zemí, kde v té době již existovaly propracované programy (Kanada, Rakousko, Německo).¹⁸

Díky pojetí restorativní justice se tak začaly do našeho trestního práva začleňovat různé možnosti řešení trestné činnosti, ať již v přípravném řízení prostřednictvím odklonů a alternativ nebo v řízení před soudem prostřednictvím nabídky jiných alternativních sankcí namísto nepodmíněného trestu odnětí svobody.

Alternativní tresty

Slovo alternativa znamená „výběr, volbu mezi dvěma nebo několika vzájemně se vylučujícími možnostmi, jednu z těchto možností.“¹⁹ Alternativní tresty tak chápeme jako zákonem vynutitelné sankce, které „nahrazují“ trest odnětí svobody.

Alternativní tresty jsou alternativou k přeplněným věznicím, ve kterých je odsouzený izolován od společnosti, což s sebou nese velké množství negativních důsledků pro osobu pachatele i pro společnost.²⁰ Díky ukládání alternativních trestů došlo k humanizaci práce s pachatelem, a rovněž k prosazení principu individuálního přístupu.²¹

Hlavním smyslem ukládání alternativních trestů je přiměřená reakce na spáchaný trestný čin. Alternativní tresty by rovněž měly zajistit odstranění nebo zmírnění konfliktního stavu, který trestnou činností vznikl. Při jejich uplatnění tak jde i o vypořádání vzájemných vztahů mezi pachatelem a poškozeným a osobami z jejich blízkého sociálního okolí. Alternativní tresty sankčně i pozitivně motivují pachatele k satisfakci poškozeného. Další výhodou alternativních trestů je urychlení, zjednodušení a zhospodárnění trestního řízení. Omezují institucionální zásahy do života pachatele a jeho sociálního okolí a ve společenském zájmu rovněž přispívají k prevenci kriminality.²²

„Alternativní trest pachatele nezabavuje svobody, ale vyžaduje od něj dodržování určitých omezení či splnění povinnosti.“²³ V průběhu výkonu

¹⁸ ŠTERN, P., OUŘEDNÍČKOVÁ, L., DOUBRAVOVÁ D., *Probace a mediace*, 2010, s. 32.

¹⁹ PETRÁČKOVÁ V. KRAUS J. *Akademický slovník cizích slov*. Praha: AV ČR, 1. vyd., 2001. ISBN 80-200-0607-9, s. 43.

²⁰ Dostupné na URL <http://www.spj.cz/opp/tresty/frm_tresty.html> [cit. 2011-01-19].

²¹ MATOUŠEK, O., KROFTOVÁ, A. *Mládež a delikvence*. 2. vyd. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-771-X, s. 180.

²² SOTOLÁŘ, A., PÚRY, F., ŠÁMAL, P., *Alternativní řešení trestních věcí v praxi*, 2000, s. 18.

²³ Dostupné na URL <http://www.spj.cz/opp/tresty/frm_tresty.html> [cit. 2011-01-19].

alternativních trestů tak soud sleduje, zda jsou řádně plněny podmínky uloženého trestu a zda pachatel žije řádným životem. Pokud dojde k závažnému porušení těchto podmínek, rozhoduje soud o náhradním trestu, kterým bývá zpravidla trest odnětí svobody. O těchto následcích je vždy pachatel předem poučen a záleží tak na něm, jak k uloženému alternativnímu trestu přistoupí a zda využije šance „odpykat“ si trest na svobodě.

1.2 Probační a mediační služba České republiky

Této podkapitole se budeme věnovat podrobněji, neboť Probační a mediační služba České republiky je realizátorem některých alternativních trestů. Její činnost je v rámci výkonů alternativních trestů, včetně trestu OPP, nezastupitelná a bude se prolínat i následujícími kapitolami.

Probační a mediační služba České republiky (dále jen PMS) byla zřízena zákonem č. 257/2000 s účinností od 1. 1. 2001. Tento zákon mimo jiné vymezuje zřízení, organizaci a činnost PMS a dále postavení, práva a povinnosti úředníků a asistentů.

Jde o instituci v oblasti trestní politiky, která vychází z principů restorativní justice. PMS spočívá v součinnosti dvou profesí – sociální práce a práva, zejména trestního. Propojením těchto dvou profesí tak vznikla nová multidisciplinární profese v celém systému trestní justice.²⁴

Základní posláním PMS je přispívat k naplňování trestní spravedlnosti. Vytváří podmínky pro uplatnění alternativních postupů v průběhu celého trestního řízení a zajišťuje samotný výkon alternativních trestů. Pro plnění tohoto poslání provádí PMS probaci a mediaci, podílí se na řešení sporů mezi obviněnými a poškozenými a usiluje o urovnání konfliktů a obnovení respektu k právním normám. Posláním PMS v rámci její činnosti je i prevence a snižování rizik recidivy trestné činnosti.²⁵

---

²⁴ ŠTERN, P., OUŘEDNÍČKOVÁ, L., DOUBRAVOVÁ D., *Probace a mediace*, 2010, s. 14.

²⁵ DOUBRAVOVÁ, D., OUŘEDNÍČKOVÁ, L., ŠTERN, P., a kol., *Příručka pro probaci a mediaci*. Praha: Sdružení pro rozvoj sociální práce v trestní justici – Institut pro probaci a mediaci, 2001. ISBN 80-902998-0-6, s. 1/D1.

Cíle Probační a mediální služby

Integrace pachatele – PMS usiluje o začlenění pachatelů trestných činů do života společnosti bez dalšího porušování zákonů. Integrace je zde chápána jako proces, který usiluje o obnovení respektu pachatelů k právnímu systému, usiluje o uplatnění pachatelů ve společnosti a o jejich seberealizaci.

Participace poškozeného – PMS se snaží o zapojení poškozeného do trestního řízení, provádí ho procesem odškodnění, řešení následků trestného činu a obnovení jeho pocitu bezpečí ve společnosti a důvěry v systém trestní spravedlnosti.

Ochrana společnosti – PMS přispívá k ochraně společnosti účinným řešením konfliktních a rizikových stavů spojených s trestním řízením a efektivním zajištěním realizace uložených alternativních trestů a opatření.²⁶

Principy činnosti

Transparentnost – pracovníci PMS poskytují příslušným orgánům informace o průběhu práce s klienty. Klientům poskytují informace o systému a prostředí, ve kterém se v důsledku událostí trestného činu ocitli.

Individualizace – průběh práce s klienty vychází z jejich individuálních potřeb, zájmů a okolností případu.

Včasnost intervence – PMS se snaží o kontakt s klienty v co nejranější fázi trestního řízení.

Vyváženost – pracovníci PMS usilují o vyvážený přístup k potřebám a zájmům pachatelů, poškozených a společnosti.

Motivace – PMS usiluje o aktivní přístup a účast klientů při řešení následků trestné činnosti. Pachatele trestného činu podporuje a vede ke hledání zdrojů a kompetencí, které mu umožní změnit dosavadní negativní vzorce chování (ty, které ho přiváděly do konfliktu se zákonem). Poškozenému nabízí možnost stát se aktivním subjektem, který má vliv na podmínky a způsob vlastního odškodnění.²⁷

---

²⁶ Dostupné na URL <http://www.pmscr.cz/download/ORGANIZACNI_RAD_PMSCR_aktual_010211.pdf> [cit.2011-01-26].

²⁷ DOUBRAVOVÁ, D., OUŘEDNÍČKOVÁ, L., ŠTERN, P., a kol., *Příručka pro probaci a mediaci*, 2001, s. 1-2/D1.

Pracovníci Probační a mediační služby

Probační a mediační činnosti zajišťují probační úředníci nebo probační asistenti, kteří působí na střediscích PMS. Středisko PMS se nachází v místě každého okresního, obvodního nebo městského soudu.

Úředník PMS musí být bezúhonný a způsobilý k právním úkonům, musí mít vysokoškolské vzdělání v oblasti společenskovední. Další podmínkou je absolvování základního kvalifikačního vzdělání pro úředníky PMS završené odbornou zkouškou úředníka.

Asistent PMS musí být bezúhonný a způsobilý k právním úkonům, starší 21 let a mít středoškolské vzdělání v oblasti společenskovední. Účastní se specializačního kursu pro asistenty, který je také završen odbornou zkouškou.²⁸

V této práci budeme označovat probační úředníky a probační asistenty jednotným pojmem probační pracovník.

Systém dalšího vzdělávání

Probační pracovníci procházejí v průběhu svého pracovního zařazení systémem dalšího vzdělávání a prohlubování odborných znalostí. Účastní se řady seminářů a kurzů, jejichž témata vycházejí z aktuálních potřeb pracovníků PMS, ať se již jedná o nejnovější legislativní změny, komunikační dovednosti, zaměření na práci s problémovými typy klientů, práci s poškozenými nebo prevenci syndromu vyhoření.²⁹

Na každém středisku se každý pracovník zaměřuje na jednu prioritní agendu, ve které se dále specializuje. V rámci dané agendy probíhá řada dalších školení a jednotliví specialisté mají možnost se setkávat v rámci svého soudního kraje, kde si vyměňují zkušenosti, řeší aktuální problémy, mají příležitost předávat si dobré příklady z praxe.

V roce 2008 byl zahájen projekt systém dalšího vzdělávání – specializace na jednotlivé oblasti činnosti PMS, tudíž i na trest OPP. Toto dlouhodobé školení je zaměřeno na problematiku agendy, kazuistiky, komunikaci s klienty

---

²⁸ Zákon č. 257/2000 Sb., o Probační a mediační službě, § 6.

²⁹ DOUBRAVOVÁ, D., OUŘEDNÍČKOVÁ, L., ŠTERN, P., a kol., *Příručka pro probaci a mediaci*, 2001, s. 9/G3.

i spolupracujícími organizacemi a na legislativní změny. Součástí tohoto vzdělávání je i odborná supervize.

V roce 2010 proběhl česko-norský projekt „Systém u dalšího specifického vzdělávání pracovníků PMS ČR“, jehož výstupem je vyškolení lektorů z řad pracovníků PMS pro systém dalšího vzdělávání ve specializacích probace, OPP, parole, mládeže a zprostředkování řešení konfliktů.³⁰

PMS rovněž zajišťuje probačním pracovníkům pravidelná supervizí setkání, prováděná Bálintovou metodou. Jsou zaměřena na řešení konkrétních případů a kazuistik. Pracovníci PMS se setkávají ročně na čtyřech skupinových supervizích a pod vedením externího supervizora řeší problémy s klienty, které za dané období vznikly.³¹ Supervizní skupina se skládá z probačních pracovníků z různých středisek, kteří se zabývají různou agendou. Výhodou takového složení skupiny je, že pracovníci získají náhled do jiných problematik. Jako výhodnější se nám však jeví vytvoření supervizní skupiny pracovníků se stejnými agendami. Pracovníci tak mohou vnášet do supervize více osobních a odborných zkušeností, mohou se více zapojovat do tématu a celkově si pro svoji oblast práce odnést více poznání a zkušeností jiných pracovníků. V případě okamžitého problému má každý pracovník možnost i individuální supervize.

Zásady činnosti pracovníků

Pracovníci PMS při výkonu probace a mediace musí dodržovat jisté zásady. Jde o důstojnost jednání, kdy způsob práce s klienty musí být v souladu se základními lidskými právy a svobodami a musí respektovat jejich důstojnost a autonomii. Dále o zákonnost, kdy musí být postup pracovníků služby vždy v souladu s příslušnými zákony, a v nespolední řadě přiměřenost intervence, kdy míra zásahu pracovníků služby vůči pachateli nesmí překročit rozsah a obsah rozhodnutí soudu nebo státního zastupitelství.³²

---

³⁰ Dostupné na URL <<https://www.pmscr.cz/mezinarodni-spoluprace/>> [cit.2011-01-30].

³¹ DOUBRAVOVÁ, D., OUŘEDNÍČKOVÁ, L., ŠTERN, P., a kol., *Příručka pro probaci a mediaci*, 2001, s. 9-10/G3.

³² Tamtéž, s. 1/D1.

Odborné činnosti

Probace – tento pojem je odvozen z latinského „probare“, tj. zkoušení, ověřování.³³ Probace spočívá v organizování a vykonávání dohledu nad pachatelem trestného činu. Kontroluje se výkon trestů nespojených s odnětím svobody. Současně se dohlíží na plnění uložených povinností a omezení, sleduje se chování odsouzeného ve zkušební době podmíněného propuštění z výkonu trestu odnětí svobody (tzv. parole). V rámci probace se pachateli poskytuje individuální pomoc a působí se na něj tak, aby vyhověl soudem nebo státním zástupcem uloženým podmínkám a žil řádným životem.³⁴

Mediace – pojem je odvozen z latinského slova „medius“, což znamená střed, prostřední.³⁵ Jde o způsob řešení sporů, přičemž ve sporu dvou stran vystupuje další jako zprostředkovatel – mediátor.³⁶ Role mediátora spočívá v napomáhání účastníkům konfliktu ve vzájemném dorozumívání a hledáním společného řešení. Cílem mediace je dosažení spokojenosti účastníků s procesem řešení konfliktu a uzavření dohody mezi stranami.³⁷ Dle Zákona o PMS se mediací rozumí „*mimosoudní zprostředkování za účelem řešení sporu mezi obviněným a poškozeným a činnost směřující k urovnání konfliktního stavu vykonávaná v souvislosti s trestním řízením.*“³⁸

Činnost PMS můžeme rozdělit i podle fáze trestního řízení, ve kterém do případu vstupuje:

Přípravné řízení a řízení před soudem – v této fázi nabízí PMS obviněnému i poškozenému služby směřující k urovnání konfliktního stavu v souvislosti s trestnou činností. Jedná se zejména o zprostředkování mediace a dále pak o zajištění a přípravu podmínek a podkladů pro státní zástupce nebo soudce, potřebných k uložení některých z alternativních sankcí, nebo opatření u mladistvých i dospělých pachatelů (např. podmíněné zastavení trestního stíhání, narovnání, předjednání trestu OPP, předjednání trestu domácího vězení atd.).

---

³³ DOUBRAVOVÁ, D., OUŘEDNÍČKOVÁ, L., ŠTERN, P., a kol., *Příručka pro probaci a mediaci*, 2001, s. 1/B2.

³⁴ Zákon č. 257/2000 Sb., o Probační a mediační službě, § 2 odst. 1.

³⁵ DOUBRAVOVÁ, D., OUŘEDNÍČKOVÁ, L., ŠTERN, P., a kol., *Příručka pro probaci a mediaci*, 2001, s. 2/B2.

³⁶ PETRÁČKOVÁ V. KRAUS J., *Akademický slovník cizích slov*, 2001, s. 485.

³⁷ HOLÁ, L. *Mediace*. Praha: Grada, 2003. ISBN 80-247-0467-6, s. 50-52.

³⁸ Zákon č. 257/2000 Sb., o Probační a mediační službě, § 2 odst. 2.

Vykonávací řízení – v této fázi je PMS pověřena organizací, výkonem a kontrolou alternativních sankcí a opatření. Jde o výkon probačního dohledu, OPP, podmíněného propuštění s dohledem, domácího vězení a trestu zákazu vstupu na sportovní a jiné společenské akce.³⁹ Diplomová práce se zabývá alternativním trestem OPP, který je blíže popsán v následující podkapitole.

1.3 Trest obecně prospěšných prací

Alternativní trest OPP charakterizujeme jako trest, kdy odsouzený musí sám odpracovat určitý počet hodin, ve svém volném čase, bez nároku na finanční ohodnocení, v průběhu určité stanovené lhůty. Práci, která přináší užitek celé společnosti, vykovává ve prospěch daného regionu. Výhodou tohoto trestu je, že odsouzený nemusí opustit své sociální, rodinné a pracovní prostředí.⁴⁰

Podstata trestu OPP spočívá v tom, že odsouzený má možnost napravit své chování, kterým se provinil proti společnosti tím, že bude pracovat pro obecný prospěch. Trest tak spočívá v újmě, kdy za odvedenou práci neobdrží žádnou odměnu a práce vykonává ve svém volném čase, který tak musí přizpůsobit podmínkám výkonu trestu. Samotná vykonávaná práce představuje významný výchovný prvek. Výhodou tohoto trestu je také to, že pachatel se aktivně podílí na obnově narušených vztahů a hodnot a pouze pasivně nevykonává trest odnětí svobody.⁴¹

Podstatou trestu OPP je tedy řešit konflikt se zákonem v přirozeném prostředí pachatele a dát mu možnost „zlo odčinit dobrem“. Smyslem OPP je umožnit pachateli zamyslet se nad následky svého konání, pochopit, jaký má porušení zákona dopad na něho samotného, jeho rodinu či okolí a v optimálním případě zažít pocit užitečnosti a smysluplnosti. Pachatel má možnost vykonávat někdy poprvé v životě smysluplnou práci v prostředí, kde vidí, jaké těžkosti musí někteří lidé překonávat v běžném životě (např. centra pro postižené), může se změnit jeho pohled na svět

---

³⁹ ŠTERN, P., OUŘEDNÍČKOVÁ, L., DOUBRAVOVÁ D., *Probace a mediace*, 2010, s. 14.

⁴⁰ MATOUŠEK, O., KROFTOVÁ, A., *Mládež a delikvence*, 2003, s. 188.

⁴¹ BARBOŘÍK, M. *Trest obecně prospěšných prací – aktuální problémy a jejich řešení*. Časopis Trestní právo, č. 5. Praha: LexisNexis CZ, 2006, s. 5.

i styl života. Veřejnost má příležitost vnímat tento alternativní trest jako snahu pachatele po nápravě a vidět hmatatelné výsledky jeho práce.⁴²

OPP jsou jedním z nejčastěji ukládaných alternativních trestů. Kontrolou nad výkonem tohoto trestu je pověřena PMS. I v rámci případů PMS tvoří trestu OPP nejvíce agendy v rámci vykonávacího řízení. (viz. Příloha 5).

Vývoj trestu

Trest OPP byl do trestního zákona zařazen novelou provedenou zákonem č 152/1995 Sb., s účinností od 1. 9. 1995. Byl přidán jako samostatný druh trestu, který měl být významnou alternativou trestu odnětí svobody. V případě zaviněného nevykonání tohoto trestu nebo nevedení řádného života v době výkonu trestu OPP byl přeměněn na trest odnětí svobody.⁴³

Přiřadil se tak k alternativním trestům, které se v České republice začaly uplatňovat až od 90. let 20. století. Důvody, proč se u nás alternativní tresty rozvíjely až v průběhu 90. let, lze spatřovat v kulturních a společenských tradicích, ekonomických možnostech a v neposlední řadě v základech politického systému země.⁴⁴

Právní úprava trestu OPP byla dále novelizována zákonem č. 265/2001 Sb., s účinností od ledna 2002. Novelou se rozšířil okruh subjektů, v jejichž prospěch lze práce vykonávat. Do účinnosti této novely mohl pachatel trest vykonávat pouze ve prospěch obcí a městských částí. Novela dále umožnila ukládat trest OPP nejen jako alternativu k trestu odnětí svobody, ale i k jiným trestům, které trestní zákon upravoval. Novelizace také znemožnila ukládat trest odnětí svobody trestním příkazem (čili bez konání hlavního líčení - projednání a vyslechnutí pachatele přímo před soudem), což mělo vliv na volbu druhu ukládaného trestu soudy, které tak upřednostňovaly ukládání trestu OPP. V roce 2002 tak poprvé převýšil počet uložených trestů OPP nepodmíněný trest odnětí svobody.⁴⁵

Novou podobu dostal trest OPP s účinností Trestního zákoníku č. 40/2009 Sb., dne 1. 1. 2010. Rovněž došlo k novelizaci Trestního řádu, tj. zákona

---

⁴² Sdružení pro probaci a mediaci v justici. *Dáme jim šanci?*. 2002, s. 3 – 7.

⁴³ SOTOLÁŘ, A., PŮRY, F., ŠÁMAL, P., *Alternativní řešení trestních věcí v praxi*, 2000, s. 317.

⁴⁴ DOUBRAVOVÁ, D., OUŘEDNÍČKOVÁ, L., ŠTERN, P., a kol. *Příručka pro probaci a mediaci*. 2001, s. 3/A2.

⁴⁵ BARBOŘÍK, M., *Trest obecně prospěšných prací – aktuální problémy a jejich řešení*, 2006, s. 4.

č. 141/1961 Sb. zákonem č. 41/2009 Sb., s účinností dne 1. 1. 2010. Změnám, které přijetí nové právní úpravy v rámci ukládání trestu OPP nastaly, se budeme blíže věnovat v následujících kapitolách.

Kontrola nad výkonem trestu

Po zařazení trestu OPP mezi zákonem vynutitelné sankce se musel zajistit aparát, který bude zajišťovat kontrolu nad výkonem tohoto trestu. Od 1. 1. 1996 proto byla na většině okresních a některých krajských soudech zřízena místa probačních úředníků. Tato místa většinou obsadili pracovníci soudů - vyšší soudní úředníci a soudní tajemníci. Byli pověřeni plněním probačních činností spočívajících zejména v zajištění administrativně technického výkonu trestu OPP a dále pak kontrolou chování obviněných a odsouzených v institutech spojených s uložením zkušební doby.⁴⁶

Tento způsob zajištění probačních činností však nebyl vyhovující a narážel na řadu omezení. Problém byl v kumulovaných funkcích zejména u stanovených úředníků soudu, rovněž v nedostatku časového prostoru a kvalifikačních dovedností pro probační a mediační aktivity. Právní veřejnost, zejména soudci a státní zástupci, pochybovala o užitečnosti alternativních trestů a opatření obecně. Veškeré tyto obtíže a první zkušenosti s tímto restorativním přístupem nakonec vedly k rozhodnutí Ministerstva spravedlnosti České republiky k upravení organizační i personální struktury výkonu probačních a mediačních činností zákonem.⁴⁷ Byla tak zřízena PMS, která od 1. 1. 2001 převzala úlohu úkonů probace a mediace. Kontrolou nad výkonem trestu OPP jsou tak pověřováni probační úředníci a asistenti, kteří jsou pro danou problematiku vyškoleni a kvalifikováni.

Probační pracovníci plní při výkonu trestu OPP řadu rolí. Tou hlavní je koordinace činnosti všech subjektů, které jsou do procesu zaangažovány. Jedná se o soud, poskytovatele místa výkonu trestu OPP, obviněného či odsouzeného a poškozené.⁴⁸

---

⁴⁶ DOUBRAVOVÁ, D., OUŘEDNÍČKOVÁ, L., ŠTERN, P., a kol., *Příručka pro probaci a mediaci*, 2001, s. 3/A2.

⁴⁷ ŠTERN, P., OUŘEDNÍČKOVÁ, L., DOUBRAVOVÁ D., *Probace a mediace*, 2010, s. 12.

⁴⁸ Tamtéž, s. 91.

Obecně prospěšné práce a mladiství pachatelé

Tuto diplomovou práci zaměřujeme na alternativní trest OPP ukládaný dospělým pachatelům. Považujeme však za důležité zmínit se i o tom, že OPP je možné uložit i mladistvému pachateli.

Dne 1. 1 2004 nabyl účinnosti Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a soudnictví ve věcech mládeže. Je speciálním zákonem ve vztahu k obecně právním předpisům, především k trestnímu zákoníku a trestnímu řádu. Tento zákon upravuje podmínky odpovědnosti mládeže za protiprávní činy, opatření, které se za protiprávní činy ukládá, postup, rozhodování a samotný výkon.

Mezi nejdůležitější pojmy z výše uvedeného zákona patří pojem „mladistvý“, který definujeme jako „*toho, kdo v době spáchání provinění dovršil patnáctý rok a nepřekročil osmnáctý rok svého věku.*“⁴⁹ Pro označení následku za protiprávní jednání používá pojem „provinění“, namísto trestného činu,⁵⁰ jak je uváděno u dospělých pachatelů. Rovněž je na místě uvést, že mladistvým se neukládá za spáchané provinění trest, ale „opatření“, které můžeme ze zákona dělit na výchovná, ochranná a trestní.⁵¹

Jedním z trestních opatření, které může soud pro mládež po přihlédnutí ke stanovisku mladistvého uložit, jsou právě OPP. Stanovisko mladistvého k uložení opatření OPP soud zjistí v průběhu konání hlavního líčení. Horní hranice výměry trestního opatření OPP nesmí převyšovat polovinu horní hranice stanovené v trestním zákoně. V současné době tak mohou být mladistvému pachateli uloženy OPP ve výměře 50 – 150 hodin. Výkon tohoto opatření nesmí ohrožovat zdraví, bezpečnost nebo mravní vývoj mladistvého. Vedle trestního opatření OPP může soud pro mládež uložit i vhodná výchovná opatření, směřující k vedení řádného života mladistvého.⁵² Kontrolou nad výkonem trestního opatření je pověřena PMS.

---

⁴⁹ Zákon č. 218/2003., o soudnictví ve věcech mládeže, § 2 písm. c).

⁵⁰ Tamtéž, § 2 písm. a).

⁵¹ Tamtéž, výchovná opatření dle § 15 odst. 2 jsou: dohled probačního úředníka, probační program, výchovné povinnosti, výchovná omezení, napomenutí s výstrahou. Ochranná opatření uvedená v § 21 odst. 1: ochranné léčení, zabezpečovací detence, zabránění věci nebo jiné majetkové hodnoty a ochranná výchova. Trestní opatření jsou uvedena v § 24 ods. 1 a jedná se o obecně prospěšné práce, peněžité opatření, peněžité opatření s podmíněným odkladem výkonu, propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty, zákaz činnosti, vyhoštění, domácí vězení, zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce, odnětí svobody podmíněně odložené na zkušební dobu (podmíněné odsouzení), odnětí svobody podmíněně odložené na zkušební dobu s dohledem, odnětí svobody nepodmíněné.

⁵² Tamtéž, § 26 odst. 1.

2 ZMĚNY INSTITUTU TRESTU OBECNĚ PROSPĚŠNÝCH PRACÍ V POROVNÁNÍ SE SOUČASNOU A PŘEDCHOZÍ PRÁVNÍ ÚPRAVOU

V následující kapitole uvedeme současné podmínky ukládání a výkonu trestu OPP, dle platného **trestního zákoníku č. 40/2009 Sb.**, účinným dnem 1. 1. 2010 (konkrétně z ustanovení § 62 – § 65). Zároveň srovnáme, jaké změny tato právní úprava přinesla v porovnání s předchozí právní úpravou, **trestním zákonem č. 140/1961 Sb.**, ve znění pozdějších předpisů (z ustanovení § 45 – § 45a). Zdroje k této části textu jsou zákonné povahy. S ohledem na novost se jiná publikace daným tématem dosud nezabývá a ani v časopisech jsme neshledali žádné odborné články zabývajícími se srovnáním legislativních úprav trestu OPP. Tato kapitola bude specifická svým pojetím v tom, že text nebude členěn do dalších podkapitol. Celá kapitola bude věnována pouze popisu podmínek a ukládání trestu OPP a změnám, které legislativa přinesla. K povaze diplomové práce a významnosti popisu a srovnání právních úprav je proto této problematice věnována celá samostatná kapitola.

Podle platné právní úpravy může soud uložit trest OPP, pokud odsuzuje pachatele za přečin.⁵³ Zde je na místě uvést, že trestní zákoník nově rozlišuje:

a) přečiny, což jsou „*všechny nedbalostní trestné činy a ty úmyslné trestné činy, na něž trestní zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby do pěti let,*“⁵⁴

b) zločiny, což jsou „*všechny trestné činy, které nejsou přečiny.*“⁵⁵ Zločiny se dále dělí na zločiny a na zvlášť závažné zločiny, což jsou úmyslné trestné činy, na které zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně deset let (např. vražda).⁵⁶

---

⁵³ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, § 62 odst. 1.

⁵⁴ Tamtéž, § 14 odst. 2.

⁵⁵ Tamtéž, § 14 odst. 3.

⁵⁶ JELÍNEK, J. a kol., *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*, 2009, s. 26.

„Trest OPP je konstruován jako trest univerzální, který je možné uložit za jakýkoliv trestný čin s odpovídající trestní sazbou.“⁵⁷ Může být uložen samostatně, a to s ohledem na závažnost a povahu spáchaného přečinu a s přihlédnutím k poměrům pachatele.⁵⁸ Lze jej ukládat i vedle jiných trestů, nemůže však být uložen vedle trestu domácího vězení a trestu odnětí svobody (podmíněného i nepodmíněného).⁵⁹ V praxi se nejčastěji vedle trestu OPP ukládá trest zákazu činnosti (např. zákaz řízení motorových vozidel) a dále pak peněžité trest.

Soud může uložit pachateli i přiměřená omezení či přiměřené povinnosti, které mají směřovat k tomu, aby pachatel vedl řádný život. Může mu též uložit, aby podle svých sil nahradil škodu, kterou trestnou činností způsobil.⁶⁰

Mezi přiměřená omezení a přiměřené povinnosti patří:

- a) podrobit se výcviku pro získání vhodné pracovní kvalifikace,
- b) podrobit se vhodnému programu sociálního výcviku a převýchovy,
- c) podrobit se léčení závislosti na návykových látkách,
- d) podrobit se vhodným programům psychologického poradenství,
- e) zdržet se návštěv nevhodného prostředí, sportovních, kulturních a jiných společenských akcí a styku s určitými osobami,
- f) zdržet se hazardních her, hraní na hracích přístrojích a sázek,

Nově trestní zákoník doplnil výčet ještě pěti dalšími omezeními a povinnostmi:

- g) zdržet se neoprávněných zásahů do práv a právem chráněných zájmů jiných osob,
- h) zdržet se požívání alkoholických nápojů nebo jiných návykových látek,
- i) uhradit dlužné výživné nebo jinou dlužnou částku,
- j) veřejně se osobně omluvit poškozenému, nebo
- k) poskytnout poškozenému přiměřené zadostiučinění.⁶¹

Zkušenosti z praxe ukázaly, že trest OPP byl soudy ukládán bez ohledu na to, zda odsouzený v předchozích případech výkon trestu OPP mařil nebo porušoval

---

⁵⁷ PŘESLIČKOVÁ, H., GAJDOŠ, R., KRUTINA, M. *Obecně prospěšné práce a další instituty restorativní justice*. Praha: Český helsinský výbor, 2003. ISBN: 80-86436-14-4, s. 9.

⁵⁸ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, § 62 odst. 1.

⁵⁹ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, § 53 odst. 1.

⁶⁰ Tamtéž, § 63 odst. 2.

⁶¹ Tamtéž, § 48 odst. 4.

podmínky výkonu tohoto trestu. Proto byl do nového trestního zákoníku zařazen odstavec, který zdůrazňuje, že „*soud trest obecně prospěšných prací zpravidla neuloží, jde-li o pachatele, kterému byl trest obecně prospěšných prací v době tří let předcházejících uložení tohoto druhu trestu přeměněn na trest odnětí svobody.*“⁶² Formulace „zpravidla neuloží“ nevyklučuje, aby v případech pachatelů, u kterých je to odůvodněno změnou jejich postojů, byl znovu trest OPP uložen.⁶³ Od této změny si slibujeme, že soudy budou více zvažovat vhodnost uložení trestu OPP a budou více pohlížet na trestní minulost pachatele a jeho způsobům vypořádání se s dříve uloženými sankcemi.

Trestní zákoník dále uvádí, že trest OPP „*spočívá v povinnosti odsouzeného provést ve stanoveném rozsahu práce k obecně prospěšným účelům spočívající v údržbě veřejných prostranství, úklidu a údržbě veřejných budov a komunikací nebo jiných činnostech ve prospěch obcí, nebo ve prospěch státních nebo jiných obecně prospěšných institucí, které se zabývají vzděláním a vědou, kulturou, školstvím, ochranou zdraví, požární ochranou, ochranou životního prostředí, podporou a ochranou mládeže, ochranou zvířat, humanitární, sociální, charitativní, náboženskou, tělovýchovnou a sportovní činností. Taková práce však nesmí sloužit k výdělečným účelům odsouzeného.*“⁶⁴ V porovnání s předchozí právní úpravou, vypadlo z výčtu prací slovo „obdobné“ činnosti, což umožňuje vykonávat nejen práce obdobné pracím úklidovým a údržbářským, ale i práce kvalifikované. Toto rozšíření druhu prací najde uplatnění zejména u činností ve prospěch institucí zabývajících se vzděláním, kulturou, školstvím, sociální, charitativní, humanitární, náboženskou, tělovýchovnou a sportovní činností.⁶⁵

Jednou z důležitých změn je i samotná výměra trestu OPP. Dříve mohl soud uložit trest OPP v rozsahu 50 – 400 hodin.⁶⁶ Nově se horní hranice snížila na 300 hodin.⁶⁷ Dle předchozí právní úpravy však nebylo možné, aby v případě uložení více trestů OPP celkový součet nevykonaných hodin přesahoval nejvyšší výměru

---

⁶² Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, § 62 odst. 2.

⁶³ Dostupné na URL <<http://trestnizakonik.cz/navrh/duvodova-zprava.html>> [cit. 2011-01-19].

⁶⁴ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, § 62 odst. 3.

⁶⁵ Dostupné na URL <<http://trestnizakonik.cz/navrh/duvodova-zprava.html>> [cit. 2011-01-19].

⁶⁶ Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, § 45a odst. 1.

⁶⁷ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, § 63 odst. 1.

dovolenou zákonem – tj. 400 hodin.⁶⁸ Toto omezení v praxi činilo potíže, neboť soudy si v některých případech nezjišťovaly, zda byl pachateli dříve trest OPP uložen a opakovaně uložili OPP, ačkoliv předchozí trest ještě nebyl vykonán. Náprava tohoto pochybení musela pak být uskutečněna prostřednictvím některých mimořádných opravných prostředků.⁶⁹ V nové právní úpravě se již zákon tímto omezením nezabývá. Pachateli se tak může stát, že za více různých trestných činů mu může být za určitých podmínek uloženo několik trestů OPP, kdy celkový součet nevykonaných hodin nebude nijak omezen.

*„Obecně prospěšné práce je odsouzený povinen vykonat osobně a bezplatně ve svém volném čase nejpozději do jednoho roku ode dne, kdy soud nařídil výkon tohoto trestu.“*⁷⁰ Do této doby se nezapočítává doba, kdy byl odsouzený zdravotně nezpůsobilý k práci nebo se nacházel ve vazbě nebo ve výkonu trestu odnětí svobody.⁷¹ Ze zákonných překážek, které se nezapočítávají do roční doby pro odpracování trestu, byla v novém trestním zákoníku vyňata překážka pobytu odsouzeného v cizině. S touto změnou souhlasíme, neboť se domníváme, že pachatel by si měl uspořádat své poměry tak, aby byl schopen trest OPP v roční lhůtě odpracovat i v rámci cest do zahraničí.

Velkou změnu přinesl nový trestní zákoník v rámci přeměny nevykonaných hodin trestu OPP. Dle staré právní úpravy, pokud odsouzený nevykonal ve stanovené době uložený trest a nevedl-li v době od odsouzení do skončení výkonu trestu OPP řádný život, přeměnil soud trest OPP nebo jeho nevykonanou část v trest odnětí svobody v přepočtu dvě i jen započaté hodiny na jeden den odnětí svobody.⁷² Nová právní úprava stanovuje poměr přeměny za jednu nevykonanou hodinu na jeden den odnětí svobody. Rovněž se upravily i případy, kdy soud může trest OPP přeměnit a kromě nevykonání trestu a nevedení řádného života přibylo vyhýbání se nástupu výkonu trestu, bez závažného důvodu porušení sjednaných podmínek výkonu trestu a maření výkonu tohoto trestu.⁷³ Tím se zpřísnují podmínky pro řádný výkon trestu i samotný přepočet neodpracovaných hodin. I tato skutečnost tak může pro

---

⁶⁸ Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, § 36.

⁶⁹ PŘESLIČKOVÁ, H., GAJDOŠ, R., KRUTINA, M. *Obecně prospěšné práce a další instituty restorativní justice*. 2003. s. 10.

⁷⁰ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, § 65 odst. 1.

⁷¹ Tamtéž, § 65 odst. 1.

⁷² Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, § 45 odst. 4.

⁷³ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, § 65 odst. 2.

odsouzené k tomuto druhu alternativního trestu působit jako silnější motivace pro jeho řádné odpracování.

Další novinkou trestního zákoníku oproti původní právní úpravě je možnost prodloužení roční lhůty pro odpracování trestu OPP. Zohledňují se případy, kdy soud může výjimečně, „*vzhledem k okolnostem případu a osobě odsouzeného ponechat trest obecně prospěšných prací v platnosti nebo prodloužit dobu výkonu tohoto trestu až o šest měsíců, i když odsouzený zavinil příčinu k přeměně trestu.*“⁷⁴ Současné nad odsouzeným může stanovit dohled probačního úředníka, uložit mu další přiměřená omezení či povinnosti, nebo stanovit některé z výchovných opatření.⁷⁵ Tato novinka by měla více přihlídnout k individuálním potřebám pachatele a jeho možnostem k výkonu trestu OPP a měla by více působit na vedení řádného života a umožnit výkon uvedeného trestu OPP. V praxi by tato novinka byla vhodná např. pro zaměstnané pachatele (např. řidiče kamionů), kterým byla uložena horní výměra trestu, a jejich časové možnosti pro výkon trestu OPP jsou velice omezené.

Jakmile odsouzený vykoná trest OPP nebo od tohoto trestu či jeho zbytku je pravomocně upuštěno, hledí se na pachatele, jako by nebyl odsouzen.⁷⁶ V této části nedošlo k žádné legislativní změně.

Pro doplnění uvádíme i novinku, kterou trestní zákoník přinesl. Jedná se o zcela nový institut „společensky prospěšné práce“. Tyto soud může uložit ve veřejném zasedání, kdy rozhoduje o podmíněném propuštění z výkonu trestu odnětí svobody. Propuštěný je povinen vykonat ve zkušební době podmíněného propuštění práce ve prospěch obcí, státních či jiných obecně prospěšných institucí. Výměra těchto prací je od 50 do 200 hodin.⁷⁷ Podmínky pro výkon tohoto trestu jsou stejné jako u trestu obecně prospěšných prací. Dohledem nad výkonem společensky prospěšných prací je pověřena PMS.

---

⁷⁴ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, § 65 odst. 3.

⁷⁵ Tamtéž, § 65 odst. 3.

⁷⁶ Tamtéž, § 65 odst. 4.

⁷⁷ Tamtéž, § 89 odst. 2 - 3.

3 POSTUP PŘI UKLÁDÁNÍ A VÝKONU TRESTU OBECNĚ PROSPĚŠNÝCH PRACÍ

V předchozí kapitole byly popsány podmínky ukládání trestu OPP. V této kapitole popíšeme konkrétní postup ukládání a výkonu trestu OPP. Budeme vycházet ze současného trestního řádu, tj. zákona č. 141/1961 Sb., novelizovaného zákonem č. 41/2009 Sb., s účinností od 1. 1. 2010. Opět srovnáme změny, které novelizace přinesla v porovnání s předchozím trestním řádem č. 141/1961 Sb., účinným do 31. 12. 2009. Tato rozsáhlá novelizace trestního řádu doprovází přijetí právě nového trestního zákoníku. Při jeho novelizaci však došlo k odchýlení od zásady, že trestní právo procesní je nerozlučně spjato s trestním právem hmotným, které uvádí v život, a proto by měla být obě odvětví kodifikována současně. Zcela nový trestní řád by se však měl přijmout s časovým odstupem do několika let.⁷⁸

Pro komplexnost procesu ukládání a výkonu trestu OPP uvedeme i postup PMS, která, jak již bylo dříve uvedeno, je pověřena kontrolou nad výkonem uvedeného trestu. Zde budeme vycházet převážně z Metodického standardu PMS v oblasti trestu OPP.

3.1 Příprava podkladů k uložení trestu

K tomu, aby pachatel nebyl opakovaně a nevhodně ukládán trest OPP, může dle nové právní úpravy částečně zamezit PMS. Dle předchozí právní úpravy ukládal soud trest OPP na základě provedeného hlavního líčení, kdy rozhodl formou odsuzujícího rozsudku, nebo rozhodl jako samosoudce formou trestního příkazu, a to bez projednání věci v hlavním líčení.⁷⁹ Nově je trest OPP ukládán na základě provedeného hlavního líčení, formou odsuzujícího rozsudku, nebo může být trest OPP uložen trestním příkazem, ale pouze po předchozím vyžádání si zprávy probačního pracovníka. Trest OPP je pak samosoudcem ukládán s přihlédnutím k této zprávě.⁸⁰ Od tohoto nového paragrafu si slibujeme vyšší efektivnost při

---

⁷⁸ JELÍNEK, J. a kol., *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou.*, 2009, s. 9.

⁷⁹ Zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád, § 314e odst. 2. ve znění do novely č. 41/2009 Sb.

⁸⁰ Zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád, § 314e odst. 3.

ukládání trestu OPP. Soud tak bude přihlížet nejen ke stanovisku pachatele a jeho zdravotnímu stavu,⁸¹ což zjistí v hlavním líčení nebo ze zprávy PMS, ale též i ke stanovisku probačního pracovníka, který důkladně vyhodnotí veškerá rizika týkající se výkonu trestu OPP.

Pro doplnění uvádíme, že soudy v předchozí právní úpravě měly také možnost střediska PMS pověřovat vypracováním stanoviska k uložení trestu OPP. Toto se však dělo pouze v ojedinělých případech.

Postup Probační a mediační služby

Pokud soud po zvážení okolností a zákonných podmínek případu vyhodnotí, že by bylo vhodné obviněnému uložit jako sankci trest OPP bez nutnosti konání hlavní líčení, pověří vypracováním zprávy k uložení trestu OPP středisko PMS v obvodu soudu, ve kterém pachatel bydlí nebo se zdržuje anebo pracuje.⁸²

Probační pracovník tak pozve obviněného na konzultaci, na které je obviněný seznámen se zakázkou soudu, s dobrotou spolupráce v přípravném řízení a s podmínkami výkonu trestu OPP. Neoddělitelnou součástí konzultací je oblast náhrady škody a náprava důsledků trestného činu.⁸³ Během konzultace je obviněný rovněž seznámen s činností PMS, jsou vyjasněny role jednotlivých účastníků řízení a obviněnému jsou poskytnuty informace týkající se průběhu trestního řízení.

Výstupem z tohoto jednání je stanovisko obviněného, zda souhlasí, aby mu byl uložen trest OPP. Zároveň se vyjadřuje ke svému zdravotnímu stavu, zda je schopen případného výkonu trestu OPP, veškerá zdravotní omezení dokládá lékařskou zprávou. V rámci přípravy podkladů pro uložení trestu OPP probační pracovník rovněž kontaktuje poškozeného s nabídkou spolupráce a pracuje na odstranění vzniklých následků trestného činu. Výstupem tak může být i zprostředkování mediace mezi obviněným a poškozeným.

Na základě zjištěných informací a získaných podkladů vyhodnotí probační pracovník rizika spojená s výkonem trestu a vypracuje zprávu k uložení trestu OPP.

---

⁸¹ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, § 64.

⁸² *Vnitřní a kancelářský řád pro okresní, krajské a vrchní soudy*, č. 1/2002 Sb. Instrukcí a sdělení, ve znění pozdějších předpisů, § 72, odst. 1.

⁸³ *Metodický standard PMS v oblasti trestu obecně prospěšných prací*. Pokyn ředitele Probační a mediační služby ČR č. 3/2010 ze dne 20. 1. 2010. Spr. 49/2010-000. Interní materiál Probační a mediační služby ČR, s. 2.

Právě důsledná analýza rizik je základním předpokladem pro vhodné ukládání trestu OPP a eliminací jejich nevhodného ukládání. Analýza rizik se zaměřuje na důkladné zmapování oblastí, které zásadním způsobem ovlivňují vykonatelnost trestu.

Jde zejména o oblasti:

- postoj obviněného ke spáchanému trestnému činu a uložení trestu, míra motivovanosti trest vykonat,
- časové možnosti obviněného v souvislosti se zaměstnáním, studiem, rodinnou situací,
- dosažené vzdělání a odborná kvalifikace, praktické pracovní dovednosti a zkušenosti,
- zdravotní stav a případná zdravotní omezení,
- rodinné poměry a sociální zázemí,
- předchozí trestná činnost,
- postoj k osobě poškozeného (poškozené organizaci) a představa obviněného (případně již realizované kroky) o odčinění způsobené újmy a náhrady škody,
- další významné skutečnosti týkající se projednávaného případu,
- psychosociální potřeby obviněného i poškozeného a s nimi související možnosti zprostředkování pomoci a kontaktu s jiným odborným pracovištěm,
- existence faktického bydliště, způsob kontaktování obviněného,
- spolupráce se zájmovým sdružením na přípravě záruky za chování a osobu odsouzeného.⁸⁴

Zpráva PMS o doporučení či nedoporučení uložení trestu OPP obsahuje přehled učiněných kroků, postoj pachatele k trestnému činu, závěry kontaktu s poškozeným a odůvodněné stanovisko PMS k uložení trestu OPP. V případě doporučení uložení OPP může obsahovat i možné místo pro výkon trestu OPP. Na základě analýzy rizik může být součástí zprávy též navrnutí přiměřených omezení a přiměřených povinností směřujících k tomu, aby pachatel vedl řádný život. V případě nedoporučujícího uložení trestu OPP může probační pracovník navrhnout uložení vhodnějšího trestu.

Zde bychom chtěli zdůraznit, že předseda senátu (samosoudce) při rozhodování o druhu trestu k dokumentům a stanoviskům zaslaných PMS jen

---

⁸⁴ *Metodický standard PMS v oblasti trestu obecně prospěšných prací*, 2010, s. 4.

přihlíží, nejsou nijak závazné. Pokud tedy obviněný nebo PMS souhlasí s uložením trestu OPP, neznamená to, že tento trestu bude skutečně pravomocně uložen.

3.2 Nařízení výkonu trestu

Jakmile soud rozhodne o vině a trestu a uloží jako sankci obecně prospěšné práce, stane se po právní moci rozhodnutí tento trest vykonatelným. Jednou z podstatných změn, které nový Trestní zákoník a novelizovaný Trestní řád přinesly, je i skutečnost, že celý průběh výkonu trestu OPP až po jeho ukončení zajišťuje soud, který o uložení trestu OPP rozhodl.⁸⁵ Dříve se spis odsouzeného postupoval k soudu místně příslušnému bydlišti pachatele.⁸⁶ Toto způsobovalo časovou prodlevu mezi odsouzením, výkonem trestu a případnou přeměnou trestu. Byla však jednodušší a pružnější komunikace mezi příslušnou PMS a soudem. Dle našeho názoru je však v správné, aby si soud, který o uložení trestu rozhodl, sám o způsobu jeho výkonu rozhodoval a řídil jej až do jeho ukončení.

V rozsudku ani v trestním příkaze soudu není uvedeno, u kterého poskytovatele má být trest OPP vykonán. Toto určuje až Usnesení o nařízení trestu OPP, které vyhotovuje soud. O tom, ke kterému poskytovateli má být výkon trestu nařízen, může soud vycházet ze tří možných zdrojů.

Zpráva PMS k uložení trestu OPP – pokud byla vyhotovena a místo pro výkon trestu bylo již v přípravném řízení navrženo (viz. podkapitola 3.1). Je však nutné ověřit, zda místo u poskytovatele již nebylo obsazeno jiným odsouzeným.

Webový katalog poskytovatelů míst výkonu trestu – jedná se o novinku u PMS, kdy počátkem roku 2010 došlo ke spuštění webového katalogu poskytovatelů míst výkonu trestu OPP (dále jen webový katalog). Jde o databázi na oficiálních stránkách PMS,⁸⁷ která eviduje poskytovatele míst výkonů trestů OPP v rámci celé České republiky. Seznam poskytovatelů je přístupný celé veřejnosti. Podrobnější informace o poskytovatelích jsou pak určeny hlavně soudcům a vyšším soudním úředníkům. Po přihlášení do webového katalogu zjistí pracovníci soudu specifické požadavky jednotlivých poskytovatelů, aktuální počet volných míst pro

⁸⁵ Zákon č 141/1961 Sb., trestní řád, § 314e odst. 2, 5.

⁸⁶ Zákon č 141/1961 Sb., trestní řád, § 314e odst. 1. ve znění do novely č. 41/2009 Sb.

⁸⁷ Dostupné na URL <www.pmscr.cz> [cit. 2011-01-19].

výkon trestu OPP a informace o průběhu výkonu trestu OPP u jednotlivých odsouzených – dle spisové značky soudu.⁸⁸ Na základě těchto informací a s přihlédnutím ke zvláštním požadavkům poskytovatelů tak může soud určit druh a místo práce výkonu trestu OPP. Aktualizaci webového katalogu zajišťuje každé středisko PMS, které na základě shromažďování údajů o poskytovatelích a zjištěných informací o průběhu výkonu trestu OPP odsouzených databázi upravuje a doplňuje.

Příprava podkladů k nařízení výkonu trestu – předseda senátu zašle v opise pravomocné rozhodnutí soudu probačnímu pracovníkovi. O druhu a místě výkonu OPP pak rozhodne na základě jeho návrhu. Probační pracovník v návrhu vychází z potřeby výkonu prací v obvodu soudu, ve kterém odsouzený bydlí, a přihlíží k tomu, aby odsouzený trest vykonával co nejbližší místu, kde bydlí. Pokud odsouzený chce OPP vykonávat mimo obvod okresního soudu, ve kterém bydlí, musí být součástí návrhu probačního pracovníka také písemný souhlas odsouzeného s tímto výkonem.⁸⁹

Po určení vhodného poskytovatele místa výkonu trestu OPP vydá soud Usnesení o nařízení výkonu trestu OPP, ve kterém určí místo výkonu trestu a druh prací. Ode dne vydání tohoto usnesení pak odsouzenému plyne zákonná roční lhůta pro odpracování trestu.

V tomto usnesení soud odsouzeného zároveň poučí o jeho povinnosti dostavit se do 14 dnů od doručení tohoto rozhodnutí na příslušné středisko PMS za účelem projednání podmínek výkonu trestu OPP a o jeho povinnosti dostavit se v den stanovený probačním pracovníkem k poskytovateli, u kterého má OPP vykonávat, za účelem nástupu výkonu trestu.⁹⁰

Zde došlo oproti předchozí právní úpravě ke změně v tom, že se odsouzený do 14 dnů od převzetí usnesení o nařízení trestu OPP dostaví nově na středisko PMS – původně přímo k poskytovateli místa výkonu trestu. Kontrola nad plněním této povinnosti se tak přesunula z poskytovatelů na PMS, která v případě nedodržení této lhůty může okamžitě činit kroky vedoucí k nápravě. Touto změnou, dle našeho názoru, byla snaha o přesnější vedení výkonu trestu OPP.

---

⁸⁸ *Vnitřní a kancelářský řád pro okresní, krajské a vrchní soudy*, č. 1/2002 Sb. Instrukcí a sdělení, ve znění pozdějších předpisů, § 72, odst. 3.

⁸⁹ Zákon č 141/1961 Sb., trestní řád, § 336 odst. 1- 2.

⁹⁰ Tamtéž, § 336e odst. 3.

Postup Probační a mediační služby

Po obdržení pověření střediska PMS k přípravě podkladů pro vydání usnesení, zasílá probační pracovník pozvánku odsouzenému. Na jednání pak probační pracovník informuje odsouzeného o způsobu další spolupráce a získává od něj informace potřebné ke vhodnému určení místa pro výkon trestu OPP.

Konzultace je zaměřena na:

- obecné informace o činnosti probačního pracovníka v rámci zajištění výkonu a kontroly uloženého trestu OPP,
- podrobné informace o podmínkách a průběhu výkonu trestu,
- vyjasnění rolí, práv a pravidel komunikace mezi odsouzeným, PMS, poskytovatelem a soudem, případně dalších subjektů, kteří do procesu výkonu trestu OPP vstupují,
- zjištění informací důležitých pro výkon trestu OPP,
- projednání konkrétního místa, podmínek a způsobu výkonu trestu OPP,
- způsob plnění přiměřených povinností a omezení, byla-li soudem uložena,
- způsob náhrady škody poškozenému.⁹¹

Pro doplnění uvádíme, že při konzultacích se dále u odsouzených zjišťuje schopnost úhrady nákladů trestního řízení, a pokud byl vedle trestu OPP uložen další trest, jsou odsouzenému poskytnuty i informace týkající se výkonu tohoto trestu.

K určení vhodného místa se zjišťují informace, týkající se dosaženého vzdělání odsouzeného, jeho zdravotního stavu, pracovního zařazení a časových možností. Dále se ověřuje faktické bydliště odsouzeného a jeho zájmu trest OPP vykonávat co nejbližší bydliště. U některých odsouzených se totiž stává, že trest nechtějí vykonávat v blízkém okolí svého bydliště. Na základě těchto zjištěných skutečností a při respektování specifických požadavků poskytovatelů probační pracovník určí místo vhodné pro výkon trestu OPP. Následuje vypracování zprávy zasílané soudu „Podklad pro vydání usnesení o nařízení trestu OPP“.

V této fázi probační pracovník rovněž kontaktuje poškozeného (pokud tak neučinil v přípravném řízení) za účelem nabídnutí spolupráce a podání informací o možnostech nápravy způsobené škody.

---

⁹¹ *Metodický standard PMS v oblasti trestu obecně prospěšných prací*, 2010, s. 6.

3.3 Výkon trestu

Po nařízení výkonu trestu OPP je příslušné středisko PMS pověřeno kontrolou nad výkonem tohoto trestu.⁹²

Jestliže vzniknou důvody pro změnu místa k výkonu trestu OPP (např. změnou bydliště odsouzeného), bude o změně místa rozhodovat opět soud, a to na návrh odsouzeného nebo pověřeného probačního pracovníka.⁹³ Odsouzený sám nemůže svévolně měnit soudem stanovené podmínky výkonu trestu, a pokud tak učiní a vykoná práce v rozporu s rozhodnutím soudu, nemohou mu být takto vykonané práce započteny do výkonu trestu OPP.⁹⁴ Pokud se odsouzený přestěhuje mimo obvod soudu, ve kterém OPP vykonává, je probačními činnostmi pověřena místně příslušná PMS.

Postup Probační a mediační služby

Jako první z kroků, které PMS po nařízení trestu OPP činí, je zjištění data převzetí usnesení odsouzeným, aby byla zajištěna povinnost odsouzeného dostavit se do 14 dnů od převzetí usnesení k probačnímu pracovníkovi. Na jednání je odsouzenému přesně stanoven den, kdy k výkonu trestu nastoupí. Termín je dojednaný s poskytovatelem. *„Pokud je to z časových důvodů možné, zúčastní se probační pracovník úvodního jednání odsouzeného a poskytovatele a na místě samém ověří podmínky výkonu konkrétních prací a jejich organizační zajištění.“*⁹⁵ V případě, že odsouzený nedodrží povinnost dostavit se ve stanovené lhůtě na PMS nebo nedodrží stanovený termín nástupu k výkonu trestu, je mu ze strany PMS zaslána výzva a odsouzený je zván k projednání situace na PMS. Pokud na toto odsouzený nereaguje, sdělí tuto skutečnost PMS soudu a ten již v této fázi může rozhodnout o přeměně trestu OPP na trest odnětí svobody.

Pokud se odsouzený řádně, ve stanovený den, dostaví na místo určené pro výkon trestu OPP, je mezi poskytovatelem a odsouzeným podepsána „Dohoda o realizaci výkonu trestu OPP“ (viz. Příloha 3) a s odsouzeným je naplánován

⁹² Zákon č 141/1961 Sb., trestní řád, § 336 odst. 4.

⁹³ Tamtéž, § 336 odst. 5.

⁹⁴ JELÍNEK, J. a kol., *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*, 2009, s. 957.

⁹⁵ *Metodický standard PMS v oblasti trestu obecně prospěšných prací*, 2010, s. 8.

harmonogram práce (viz. Příloha 4). Harmonogram OPP je rozpis rozsahu prací a termínů jejich vykonávání, který je pro odsouzeného závazný. Práce může být sjednána hodinově nebo úkolově.⁹⁶ PMS pak zjišťuje u poskytovatele den, kdy odsouzený zahájil výkon trestu OPP a průběžně, minimálně 1x za dva měsíce, kontroluje průběh výkonu trestu OPP. Tato kontrola probíhá dle časových možností probačního pracovníka telefonicky, e-mailem, písemně nebo osobní kontrolou u poskytovatele. Je písemně zaznamenávána do spisu a o průběhu výkonu trestu je rovněž informován soud.

V případě, že odsouzený porušuje podmínky výkonu trestu OPP, nedochází k výkonu trestu dle sjednaného harmonogramu prací, je písemně vyzýván k řádnému výkonu trestu OPP a je rovněž zván k jednání na PMS k řešení vzniklé situace a k doložení překážek, pro které nemůže trest OPP vykonávat.

Kromě samotného výkonu trestu OPP kontroluje PMS rovněž odsouzeného, zda plní uložené povinnosti a omezení a vede řádný život. Za tímto účelem si probační pracovník zve odsouzeného na pravidelné konzultace, na kterých provádí úkony směřující k tomu, aby odsouzený vykonával trest OPP, dodržoval soudem uložená omezení a povinnosti, uhradil náklady trestního řízení a odčinil následky trestného činu. Probační pracovník odsouzenému rovněž nabízí psychosociální podporu a pomoc, popřípadě zprostředkovává kontakty na potřebné odborníky.⁹⁷

3.4 Ukončení výkonu trestu

K ukončení celého procesu výkonu trestu OPP může dojít několika způsoby. Nejčastějším způsobem je odpracování trestu. Dále může být trest OPP ukončen rozhodnutím orgánů činných v trestním řízení – konkrétně soudů. Krátce se budeme nejčastějším formám věnovat.

Odpracování trestu

Pokud odsouzený celý trest OPP řádně odpracuje, zašle poskytovatel místa výkonu trestu OPP ukončenou „Dohodu o realizaci výkonu trestu OPP“ společně

---

⁹⁶ PŘESLIČKOVÁ, H., GAJDOŠ, R., KRUTINA, M. *Obecně prospěšné práce a další instituty restorativní justice*. 2003. s. 34.

⁹⁷ *Metodický standard PMS v oblasti trestu obecně prospěšných prací*, 2010, s. 9.

s výkazem odpracovaných hodin. Součástí dohody je i závěrečné hodnocení průběhu výkonu trestu odsouzeného. PMS pak vypracuje zprávu o výkonu trestu OPP, jejíž přílohou budou dokumenty zaslané poskytovatelem. U pachatele, kterému byl uložen trest OPP a který tento trest celý řádně odpracoval, dochází k výmazu z rejstříku trestů a je na něj hleděno, jako by nebyl odsouzen.⁹⁸ Pro mnohé odsouzené je výmaz z rejstříku trestů rovněž motivací k řádnému a rychlému výkonu trestu OPP.

Přeměna trestu na trest odnětí svobody

Jak již bylo uvedeno, trest OPP je alternativní trest k trestu odnětí svobody. Pokud tedy nedojde k vykonání tohoto trestu, rozhoduje soud, který trest OPP uložil, o jeho přeměně. Podmínkám přeměny nevykonaného trestu OPP na trest odnětí svobody jsme se věnovali již v kapitole č. 2.

Soud o přeměně trestu OPP nebo o přeměně jeho zbytku rozhodne na návrh probačního pracovníka nebo na návrh obecního úřadu nebo instituce, u které je trest vykonáván a který je podaný prostřednictvím PMS. Soud může o přeměně rozhodnout i bez návrhu ve veřejném zasedání. Dříve trestní řád umožňoval obecním úřadům a institucím podávat návrh na přeměnu trestu přímo soudu, PMS se zasílal jen na vědomí.

Oproti předchozí právní úpravě v této fázi může soud ponechat trest OPP v platnosti a stanovit dohled probačního úředníka nebo další přiměřené omezení nebo povinnost.⁹⁹ O této výjimce, která zohledňuje individuální potřeby odsouzeného, jsme se více zmiňovali v kapitole č. 2.

Odklad a přerušování výkonu trestu

Během výkonu trestu OPP mohou u odsouzeného nastat životní situace, které znemožňují výkon trestu OPP a které zákon zohledňuje. U těchto případů nedošlo v rámci novelizace trestního řádu k žádným změnám. Přesto krátce pro úplnost tyto formy přerušování výkonu trestu OPP popíšeme.

Předseda senátu může v zákonem uvedených případech odložit nebo přerušit výkon trestu OPP. O tomto rozhoduje usnesením. Doba, po kterou byl výkon trestu

---

⁹⁸ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, § 65 ods. 4.

⁹⁹ Zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád, § 340 odst. 1.

OPP odložen nebo přerušeno, se nezapočítává do lhůty jednoho roku, v níž má být trest vykonán.¹⁰⁰ Jakmile pomínou důvody odkladu nebo přerušování, předseda senátu jej odvolá.¹⁰¹

Odložení nebo přerušování přichází v úvahu z těchto důvodů:

- a) přechodně zhoršený zdravotní stav, v jehož důsledku není odsouzený uložené práce vykonat,¹⁰²
- b) jde o těhotnou ženu nebo matku novorozeného dítěte (odklad na dobu jednoho roku od porodu),¹⁰³
- c) jiné důležité důvody bránící výkonu tohoto trestu (odklad na dobu nejvýše tří měsíců ode dne právní moci soudního rozhodnutí o uložení OPP),¹⁰⁴
- d) odsouzený byl povolán k vojenské činné službě.¹⁰⁵

Upuštění od potrestání

Předchozí i stávající právní úprava zohledňuje i situace, kdy odsouzený není a nebude schopen řádného výkonu trestu OPP. Upustit od výkonu trestu OPP nebo jeho nevykonané části lze za stavu, kdy je odsouzený z důvodu změny zdravotního stavu dlouhodobě neschopen trest OPP vykonat.¹⁰⁶

Podmínkou pro upuštění je skutečné zhoršení zdravotního stavu ode dne, kdy došlo k uložení trestu OPP. Tato skutečnost se projednává ve veřejném zasedání a je zde nutné odborné posouzení ošetřujícího lékaře odsouzeného, zda skutečně došlo natolik ke zhoršení zdravotního stavu odsouzeného, že není a v blízkém horizontu nebude schopen trest OPP vykonat. Soud o upuštění rozhoduje na návrh odsouzeného nebo na návrh PMS.

Postup Probační a mediační služby

V případě odpracování trestu OPP obdrží PMS ukončené dokumenty od poskytovatele. Na jejich základě pak vypracuje zprávu o výkonu trestu OPP, jejíž

---

¹⁰⁰ Zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád, § 339 odst. 5.

¹⁰¹ Tamtéž, § 339 odst. 4.

¹⁰² Tamtéž, § 339 odst. 1.

¹⁰³ Tamtéž, § 339 odst. 2.

¹⁰⁴ Tamtéž, § 339 odst. 3.

¹⁰⁵ Tamtéž, § 340 odst. 1.

¹⁰⁶ Tamtéž, §340a odst. 1.

součástí jsou rovněž informace o plnění soudem stanovených přiměřených omezení a povinností a o způsobu, kterým odsouzený hradil či nehradil způsobenou škodu.¹⁰⁷

V případě, že odsouzený neplní soudem uložené povinnosti, nedodrží zákonné lhůty, porušuje podmínky výkonu trestu OPP, informuje PMS o této skutečnosti soud. Zároveň PMS činí kroky k tomu, aby se tento přístup odsouzeného změnil. V praxi to znamená, že jsou odsouzenému zasílány výzvy, je zván k jednání na PMS, kde dochází k řešení vzniklé situace a k opětovnému poučení o podmínkách výkonu trestu OPP. Probační pracovník motivuje odsouzeného a vede jej k řádnému výkonu trestu a k plnění veškerých povinností. Pokud se však veškeré snahy PMS míjí účinkem a odsouzený se nadále vyhýbá plnění povinností spojených s uložením dané sankce, podává probační pracovník soudu návrh na přeměnu trestu OPP na trest odnětí svobody. S těmito následky nevykonávání trestu OPP je odsouzený seznámen při poučení o podmínkách výkonu trestu OPP.

V rámci poučení o podmínkách výkonu trestu je odsouzený rovněž seznámen se zákonnými možnostmi odkladu či přerušování výkonu trestu OPP. Probační pracovník je odsouzenému vždy nápomocen při komunikaci se soudem a poskytovatelem při řešení situací, které dočasně či trvale znemožňují odsouzenému trest OPP vykonávat.¹⁰⁸ Většina těchto žádostí je tak podávána prostřednictvím PMS.

---

¹⁰⁷ *Metodický standard PMS v oblasti trestu obecně prospěšných prací*, 2010, s. 11.

¹⁰⁸ Tamtéž, s. 10.

4 POSKYTOVATELÉ MÍSTA VÝKONU TRESTU OBECNĚ PROSPĚŠNÝCH PRACÍ

Poskytovatelé místa výkonu trestu OPP tvoří poslední článek pro zdárné vykonání tohoto druhu trestu. Dle našeho názoru na ně spadá nejtěžší úloha v celém procesu výkonu OPP, neboť právě poskytovatelé jsou v denním kontaktu s odsouzenými, pracují s nimi, zadávají jim práci, kontrolují je, vedou potřebnou administrativu a průběžně poskytují informace probačním pracovníkům. Práci poskytovatelů si velice ceníme, neboť ve spoustě případů není jednoduché s odsouzenými vyjít, musí mít s nimi trpělivost a věnovat jim svůj čas. Stát se poskytovatelem výkonu trestu OPP je však věc dobrovolná a při dobrém nastavení této „služby“ může být velkým přínosem pro organizaci.

4.1 Požadavek na vykonávání trestu

Jak již bylo uvedeno v kapitole 3, poskytovatelem se mohou stát obce, státní nebo jiné obecně prospěšné instituce, které se zabývají vzděláním a vědou, kulturou, školstvím, ochranou zdraví, požární ochranou, ochranou životního prostředí, podporou a ochranou mládeže, ochranou zvířat, humanitární, sociální, charitativní, náboženskou, tělovýchovnou a sportovní činností.¹⁰⁹

Způsoby, jak se zajišťují noví poskytovatelé trestu, jsou tři:

- a) instituce se doví z různých zdrojů (médiá, jiná spolupracující organizace,...) o možnosti stát se poskytovatelem výkonu trestu OPP. Zkontaktuje se tak s místně příslušnou PMS, která učiní další kroky k zaevidování instituce mezi poskytovatele,
- b) probační pracovník sám kontaktuje obce a instituce, které připadají v rámci trestu OPP v úvahu jako poskytovatelé s nabídkou možné spolupráce v této oblasti,¹¹⁰
- c) v praxi se stává, že i odsouzení se aktivně podílí na hledání vhodného místa pro výkon trestu OPP a sami osloví nové organizace, kde lze trest OPP

¹⁰⁹ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, § 62 odst. 3.

¹¹⁰ *Metodický standard PMS v oblasti trestu obecně prospěšných prací*, 2010, s. 5.

vykonávat. Tento způsob nebývá častý, ale bývá motivující pro odsouzené, neboť je na jejich iniciativě a volbě, kde trest OPP vykonají.

Pokud organizace projeví zájem o spolupráci v rámci výkonu trestu OPP, naváže s ní probační pracovník osobní kontakt za účelem poskytnutí informací potřebných k zajištění trestu OPP. Probační pracovník na základě údajů o zřizovateli organizace a popisu zaměření organizace nejprve ověří, zda je splněna zákonná podmínka obecné prospěšnosti vykonávané práce.¹¹¹ Pověřený pracovník organizace je pak seznámen se způsoby spolupráce a s pravidly komunikace s PMS a je dojednána způsob podávání informací o proběhu výkonu trestu OPP.

Pro zaevidování organizace u PMS a do katalogu poskytovatelů vyplní pověřený pracovník instituce „Požadavek na vykonání obecně prospěšných prací“ (viz. Příloha 2). Tento obsahuje přesné označení organizace s kontakty na odpovědnou osobu, dále konkrétní místo výkonu práce, druh prací, termín prací, množství odsouzených, které je možné současně umístit a v jakém hodinovém rozpětí, a dále specifické požadavky pro výkon trestu OPP. Právě u specifických požadavků je důležité vymezit, jaký typ odsouzených je možné u organizace umístit (například za jaké trestné činy, s jakým vzděláním).

4.2 Průběh výkonu trestu

Po zaevidování organizace u PMS je možné realizovat výkony trestů OPP. Dle požadavku poskytovatele může být do organizace zaslán k výkonu trestu OPP odsouzený bez jakéhokoliv předchozího kontaktu, nebo na základě předchozího telefonického či osobního kontaktu, kdy si poskytovatel nejčastěji zjišťuje o odsouzeném informace spočívající např. v jeho kvalifikaci a povaze spáchaného trestného činu.

Po vydání Usnesení o nařízení výkonu trestu OPP soudem, které obdrží i poskytovatel, je následně pověřený pracovník organizace kontaktován probačním pracovníkem za účelem sjednání termínu nástupu odsouzeného k instituci. Pokud se odsouzený na stanovený termín nedostaví, informuje o tom poskytovatel PMS.¹¹²

---

¹¹¹ *Metodický standard PMS v oblasti trestu obecně prospěšných prací*, 2010, s. 5.

¹¹² Tamtéž, s. 8.

Pokud se odsouzený k organizaci řádně dostaví, je nejprve ověřena jeho totožnost, aby byl trest vykonáván fakticky tím, komu byl uložen. Ihned poté je uzavřena písemná „Dohoda o realizaci výkonu trestu OPP“ a harmonogram práce výkonu trestu. Písemně je tak odsouzený zavázán k povinnosti nastoupit a v dohodnutém čase odpracovat svůj trest. Odsouzený je dále poučen o bezpečnosti práce, což je stvrzeno podpisem. Každý poskytovatel si s ohledem na specifické podmínky organizace a zadávané práce zajišťuje dokumentaci bezpečnosti práce sám, může vycházet z doporučujících materiálů PMS k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci osobám odsouzeným k trestu OPP. Odsouzený je tedy poučen o rizicích, které se k vykonávané práci vztahují, je seznámen s předpisy a návody k obsluze strojů, přístrojů a náradí. Je rovněž obeznámen s odpovědností za škodu, ať již na zdraví, majetku, na přírodě či životním prostředí.¹¹³

Kontrola samotného výkonu trestu odsouzeným se provádí permanentním osobním dohledem pověřeného pracovníka organizace, evidencí příchodů a odchodů, kontrolou vykonané práce, pravidelnou nebo namátkovou kontrolou. Kontrola by měla odpovídat potřebám a možnostem poskytovatele, osobnosti odsouzeného a momentální situaci.¹¹⁴ Na základě sjednaného způsobu komunikace pak poskytovatel předává PMS potřebné informace o průběhu výkonu trestu OPP. V případě potřeby navštíví probační pracovník poskytovatele, kdy pomáhá s řešením problémů s odsouzenými, radí, jak v jednotlivých případech postupovat, provádí pohovor s odsouzenými za přítomnosti poskytovatele.

Pokud v průběhu výkonu OPP dochází k porušování podmínek výkonu trestu, o kterých byl odsouzený poučen, informuje o tomto poskytovatel bezodkladně PMS, která činí kroky vedoucí k nápravě.¹¹⁵ Pokud dojde k opakovanému porušení podmínek výkonu trestu, může poskytovatel odsouzeného vyřadit z evidence. Důvody vyřazení však musí být skutečně závažné a musí být v součinnosti s PMS.

Pokud odsouzený trest OPP u poskytovatele řádně vykoná, ukončí poskytovatel příslušnou dokumentaci (harmonogram výkonu trestu, dohodu

---

¹¹³ *Příručka pro poskytovatele obecně prospěšných prací*, Interní materiál střediska PMS Olomouc, s. 11.

¹¹⁴ PŘESLIČKOVÁ, H., GAJDOŠ, R., KRUTINA, M. *Obecně prospěšné práce a další instituty restorativní justice*. 2003. s. 29.

¹¹⁵ *Metodický standard PMS v oblasti trestu obecně prospěšných prací*, 2010, s. 9.

o realizaci výkonu trestu a závěrečné hodnocení průběhu výkonu trestu) a tuto zašle na PMS.¹¹⁶ Tímto je případ pro poskytovatele ukončen.

4.3 Výhody a problémy při výkonu trestu

Výhody

Nespornou výhodou pro poskytovatele je zajisté využití neplacené pracovní síly v podobě odsouzeného. Tato skutečnost tak organizaci pomáhá vyřešit problémy s nedostatkem financí, kdy by si některé, ať již pomocné či odborné práce, nemohli dovolit. Každý odsouzený je samozřejmě jiný, ať již s pracovní kvalifikací, se schopností samostatné a odpovědné práce, s motivací pracovat někde zadarmo. Jaká bude kvalita odvedené práce se ukáže, až při konkrétním výkonu trestu odsouzeným.

Na chodu organizace se mohou odsouzení k trestu OPP podílet i kvalifikovanými pracemi, což je jistě pro poskytovatele další výhodou. V praxi se setkáváme nejen s řemeslnými pracemi, ale i s odbornou prací na PC, tvorbou webových stránek, asistencí při práci s dětmi, s lidmi se zdravotním postižením, se seniory, lidmi s dlouhodobým onemocněním. Odsouzení se účastní dětských táborů (jako kuchaři, pomocníci), pomáhají při pořádání kulturních a sportovních akcí. V rámci těchto činností jsou velkým přínosem pro organizaci a díky kreativitě některých odsouzených dochází i ke zlepšení zaběhlých postupů organizace.

Jednou z dalších výhod, pokud to podmínky organizace umožňují, je i možnost vyzkoušet si jednotlivé odsouzené během výkonu trestu OPP v pracovním procesu a pokud s ním jsou spokojeni, mohou mu nabídnout stálé zaměstnání.

Výkon trestu OPP se může rovněž stát součástí projektu poskytovatele. Jedná se např. o práci odsouzených ve speciálních chráněných dílnách (výroba hraček pro děti, zařízení hřišť a sportovišť). Tyto dobré zkušenosti jsou zaznamenávány převážně v zahraničí, i u nás se však začínají vytvářet programy, na kterých spolupracují státní subjekty s neziskovými organizacemi. Je hlavně na neziskovém sektoru, aby podobné projekty inicioval a hledal finanční pokrytí, což je bohužel v době ekonomické krize čím dál tím problematičtější.¹¹⁷

---

¹¹⁶ *Metodický standard PMS v oblasti trestu obecně prospěšných prací*, 2010, s. 11.

¹¹⁷ Dostupné na URL <<http://www.spj.cz/opp/menu/meindex.php?source=vykon>> [cit. 2011-01-19].

Problémy

Nejčastějšími problémy při výkonu trestu OPP bývá porušení podmínek výkonu trestu. Příčinami porušení podmínek jsou neomluvená absence, opuštění pracoviště, dostavení se pod vlivem návykové látky, nedoložení důvodu absence (nemocenský lístek, apod.).¹¹⁸ K dalším důvodům pak patří např. neplnění zadaného úkolu, agresivní chování vůči poskytovateli nebo i vůči zaměstnancům organizace. Tyto problémy jsou ale díky trpělivosti a důslednosti poskytovatelů a intervenci pracovníků PMS řešitelné.

Další obtíží, na kterou poskytovatelé naráží, je problematika odpovědnosti za škodu. Zde se vychází z Občanského zákoníku č. 40/1965 Sb., v platném znění, který upravuje, že „každý je povinen počínat si tak, aby nedocházelo ke škodám na zdraví, na majetku, na přírodě a životním prostředí“¹¹⁹ a „každý odpovídá za škodu, kterou způsobil porušením právní povinnosti.“¹²⁰ Avšak „odpovědnosti se zproští ten, kdo prokáže, že škodu nezavinil.“¹²¹ Další teze uvádí, že „každý odpovídá i za škodu způsobenou okolnostmi, které mají původ v povaze přístroje či jiné věci, pokud jich bylo při plnění úkolu použito a této odpovědnosti se nemůže nikdo zprostit.“¹²² V praxi však poskytovatelé naráží na problém, kdy i přes řádné poučení odsouzeného o odpovědnosti za škodu, způsobenou škodu odsouzený neuhradí. Nejčastěji se jedná o případy, kdy jsou odsouzenému svěřeny pracovní pomůcky, za jejichž poškození, ztrátu nebo zničení odpovídá, přesto však tyto pracovní pomůcky odsouzený nezáměrně, ale i záměrně zničí, odcizí je pro svůj vlastní prospěch nebo za účelem dalšího prodeje, často je také po odpracování trestu někde zapomene a nevrátí. Odsouzení bývají ve většině případů ve finančních potížích a uhradit způsobenou škodu poskytovateli je pro ně problematické. Náhradu škody mohou poskytovatelé po odsouzeném vymáhat soudně, ve věcech občansko-právních, avšak po vyhodnocení situace, vyčíslení škody a po znalostech finančních poměrů odsouzeného k tomuto kroku často nepřistupují.

Škoda může vzniknout při výkonu trestu OPP i odsouzenému. I zde se postupuje podle obecných předpisů (§ 415 a následující občanského zákoníku). Ze

---

¹¹⁸ Příručka pro poskytovatele obecně prospěšných prací, Materiál střediska PMS Olomouc, s. 12.

¹¹⁹ Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, § 415.

¹²⁰ Tamtéž, § 420 odst. 1.

¹²¹ Tamtéž, § 420 odst. 3.

¹²² Tamtéž, § 421a odst. 1.

strany poskytovatele může dojít k případu odpovědnosti za škodu způsobenou na zdraví nebo na majetku odsouzeného, a to porušením právní povinnosti. Pokud tedy poskytovatel zaviněně způsobí odsouzenému škodu na majetku, je povinen mu uhradit skutečnou škodu a to, co poškozenému ušlo (ušlý zisk). Při škodě na zdraví by byl poskytovatel povinen odsouzenému jednorázově uhradit bolestné, ztížení společenského uplatnění a dále ztrátu na výdělků a náklady spojené s léčením.¹²³

Pokud je to vzhledem k povaze zadané práce nutné, přidělí poskytovatel odsouzenému osobní ochranné prostředky. S jejich používáním musí být odsouzený rovněž seznámen, o čemž je vyhotoven písemný záznam. Vhodnou pracovní obuv a oděv si musí odsouzený zabezpečit sami. Poskyvatelé totiž často poukazují na další finanční náklady, které by jim ve spojitosti s výkonem trestu OPP vznikly. Navíc zde není jistota, že by se jim tyto náklady vrátily řádným odpracováním trestu OPP. Co se týče odpovědnosti za škodu u osobních ochranných pomůcek, potom osoba, která ochranné pomůcky převzala, odpovídá za jejich poškození, ztrátu nebo zničení a při určování výše škody se vychází z ceny v době poškození věci.¹²⁴ Opět zde ale poskyvatelé naráží na problém neschopnosti odsouzených škodu uhradit.

Domníváme se, že odpovědnost za škodu způsobenou při výkonu trestu OPP by měla být upravena cestou pojištění odpovědnosti za škodu. Náklady za pojištění odpovědnosti za škodu by měl nést stát, případně pojištění začlenit do nákladů trestního řízení, které platí odsouzený.

Administrativním problémem je situace, kdy je odsouzený nemocný, ošetřující lékař mu vystaví potvrzení o pracovní neschopnosti, kde odsouzený uvede jako zaměstnavatele právě poskytovatele místa výkonu trestu. Trest OPP se však nezakládá na pracovně právním vztahu mezi odsouzeným a poskytovatelem, proto poskytovatel nehradí za odsouzeného povinné zdravotní pojištění. Tímto krokem ale narůstá poskytovateli administrativní zátěž při napravování tohoto omylu.

Na uvedené problémy již mnohokrát poukazovala PMS. Doposud však stále tyto choulostivé body nejsou nijak legislativně podchyceny, ačkoliv trest OPP je ukládán již 15 let.

---

¹²³ *Metodický návod pro okresní a obecní úřady k zajištění výkonu trestu obecně prospěšných prací.* Právní praxe – časopis české justice, č. 7. Praha: Ministerstvo spravedlnosti České republiky, 1996. ISSN: 1211-0825, s. 4-5.

¹²⁴ Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, § 421, § 443.

5 PRAKTICKÁ ČÁST

V praktické části diplomové práce se zaměříme na samotné poskytovatele místa výkonu trestu OPP. Subjekty, kde se výkon trestu OPP realizuje, jsou často odborníky i veřejností opomíjeni, proto jsme se rozhodli provést evaluační průzkum u organizací v olomouckém okrese, kde výkon trestu OPP probíhá, a zjistit dopady legislativních změn trestu OPP na ně.

5.1 Cíl práce

Hlavním cílem průzkumu je zjistit, jaké jsou konkrétní dopady legislativní úpravy trestu OPP pro poskytovatele místa výkonu trestu OPP v olomouckém okrese.

Dílními cíli průzkumu je zjistit, zda jsou poskytovatelé informováni o změnách v realizaci výkonu trestu OPP, zda se s přijetím trestního zákoníku změnil jejich pohled na trest OPP, v čem spočívá jejich největší vytížení v rámci realizace výkonu trestu OPP v porovnání s předchozí a současnou právní úpravou a jak vnímají spolupráci s PMS.

Formulace problému

Jaké jsou konkrétní dopady legislativní úpravy trestu OPP pro poskytovatele v olomouckém okrese?

Problémové otázky

- 1) Jsou poskytovatelé místa výkonu trestu OPP informováni o změnách v realizaci výkonu trestu OPP?
- 2) Zintenzivnila se s účinností trestního zákoníku spolupráce mezi poskytovateli a PMS?
- 3) Změnil se účinností trestního zákoníku pohled poskytovatelů na trest OPP a jeho právní úpravu?
- 4) Změnilo se s účinností trestního zákoníku administrativní zatížení poskytovatelů?
- 5) Změnilo se s účinností trestního zákoníku zatížení poskytovatelů při samotné práci s odsouzenými?

5.2 Charakteristika a popis vzorku

Průzkum byl prováděn u státních i nestátních organizací, ve kterých je realizován trest OPP a které tak spolupracují s PMS (v podkapitole 4.1 jsou specifikovány organizace, které splňují legislativní podmínky pro výkon trestu OPP). Z důvodu časového a rovněž z důvodu specifických kritérií pro výběr vhodných respondentů, byl rozsah poskytovatelů určen na olomoucký okres, kde bylo možné veškeré nároky na výběr vzorku realizovat. Základní podmínkou k realizaci tohoto průzkumu byla skutečnost, že po celé sledované období byly organizace aktivními poskytovateli místa výkonu trestu OPP. Jednalo se tedy o kvótní výběr průzkumného vzorku, kdy byl zvolen kontrolní znak, podle něhož se výběr orientoval.¹²⁵

Celkem se dotazníkového šetření zúčastnilo 65 vybraných poskytovatelů, z čehož bylo pro účely našeho průzkumu vhodných 38. Z těchto 38 poskytovatelů bylo 14 obecních úřadů, městských úřadů nebo městysů, 6 organizací, které se nacházely mimo město Olomouc a 18 organizací nacházejících se ve městě Olomouc. Šlo o organizace zabývající se sportovní činností (tělovýchovné jednoty), sociální a charitativní činností (azylové domy), vzděláním (základní školy), kulturou (občanská sdružení), ale i ochranou zvířat (útulky), požární ochranou (sdružení dobrovolných hasičů) a náboženskou činností (farnosti).

Každý z poskytovatelů místa výkonu trestu OPP má určeného pověřeného pracovníka, který v rámci realizace výkonu trestu OPP vede potřebnou administrativu, komunikuje s PMS, v případě potřeby i se soudy a zadává a kontroluje práci odsouzeného. V závislosti na typu organizace, jejího zaměření a její velikosti může být pověřených pracovníků k realizaci výkonu trestu více, kdy jeden zajišťuje administrativu a druhý zadává a kontroluje práci odsouzených. K těmto pověřeným pracovníkům a tím i konkrétním respondentům, kterým byl zaslán dotazník, patří starostové, místostarostové, tajemníci, vedoucí, ředitelé, ale i mistrové, školníci a techničtí pracovníci. K jednomu poskytovateli byl vždy zaslán jeden dotazník.

---

¹²⁵ Chráška, M. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*, Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1369-4, s. 22.

5.3 Popis užitých metod

Ke sběru dat jsme použili kvantitativní metodu získávání údajů, a to dotazníkové šetření. Vzhledem k zaměření průzkumu se jevila tato metoda jako nejvhodnější. Nástrojem dotazníkového šetření je dotazník, který spočívá v soustavě připravených a srozumitelně formulovaných otázek, na které respondent písemně odpovídá.¹²⁶ Výhodou je nejen časová a finanční nenáročnost, ale rovněž dostatečný časový prostor pro respondenty k promyšlení a vhodnému zformulování jejich odpovědí na jednotlivé otázky. Všichni respondenti mají obdobné podmínky při vyplňování dotazníků a nejsou ovlivňováni osobou tazatele.

Dotazník obsahuje 20 otázek, z čehož jsou 4 otevřené, 11 uzavřených a 5 polouzavřených. Polouzavřené položky jsou uvedeny v takových případech, kdy je možné, že respondent si nevybere z nabízených odpovědí a v nabídce „jiné“ je mu dána možnost své odpovědi. Dotazník obsahuje 3 položky dichotomické, na které lze dát jen dvě vzájemně se vylučující odpovědi a 17 položek polytomických, které obsahují více možností odpovědí než dvě. Součástí dotazníku jsou také 2 stupnicové položky, kdy respondenti měli seřadit určitý počet odpovědí dle svého uvážení tím způsobem, že číslice 1 označovala největší zátěž a poslední číslice, závislá od počtu nabízených odpovědí, označovala nejmenší zátěž.¹²⁷

V úvodu dotazníku jsme respondentům představili téma a cíl předkládaného dotazníku. V dotazníku zasílaném v roce 2009 byli respondenti upozorněni na skutečnost, že jim bude dotazník opět zaslán za jeden rok. V dotazníku zasílaném v roce 2010 jsme pak respondenty, s odkazem na vyplnění dotazníku v roce 2009, opět žádali o spolupráci a vyplnění dotazníku. Respondenti byli obeznámeni, že získané údaje budou vzájemně srovnány. Rovněž byli ujištěni, že získané informace budou použity pro účely diplomové práce, a že mohou zlepšit spolupráci s PMS. Následně jsme uvedli pokyny pro správné vyplnění dotazníku, kdy respondenti měli označit pouze jednu odpověď, která nejvíce vystihuje stav či jejich názor. Nedílnou součástí bylo i poděkování za spolupráci při vyplnění dotazníku.

---

¹²⁶ Chráška, M. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*, 2007, s. 163.

¹²⁷ Tamtéž, s. 166.

K vyhodnocení výsledků dotazníkového šetření jsme využili statistickou metodu, která umožňuje zpracovat získané informace do přehledných tabulek a grafů. Tabulky obsahují absolutní (n_i), relativní (f_i) a celkovou četnost (n), zvlášť pro rok 2009 a 2010. Pro výpočet četností jsme použili vzoreček: $f_i = n_i/n \times 100$, kdy relativní četnost je uvedena vždy v procentech. Otázky číslo 16 a 17 jsme použili výpočtu aritmetického průměru, za použití programu Excel s postupem: program Excel → vložit funkci → statistické → průměr. Po vyhodnocení dotazníkového šetření proběhla evaluace získaných dat porovnáním dotazníků za sledované období. Uvedli jsme i formativní evaluaci, kdy poskytovatelé posuzovali, jak může být stávající legislativní úprava vylepšena.¹²⁸

5.4 Popis vlastního průzkumu

Dotazníkové šetření probíhalo ve dvou etapách. První část se realizovala v prosinci roku 2009, druhá část se uskutečnila v prosinci roku 2010. Důvodem pro zvolení daného období je skutečnost, že od 1. 1. 2010 nabyly účinnosti nové trestní zákoník a pro validní zajištění údajů bylo potřebné respondenty oslovit ještě před uvedenou legislativní změnou. Konec sledovaného období byl určen na prosinec 2010, čili jeden rok od prvotního oslovení respondentů, kdy bylo již možné legislativní změny dotýkající se poskytovatelů rozpoznat a vyhodnotit.

První část průzkumu jsme tedy realizovali v roce 2009. V listopadu 2009 jsme po studiu literatury zformulovali cíl práce a problémové otázky a vyhotovili dotazník. Selekcí vhodných poskytovatelů pro dotazníkové šetření jsme realizovali díky internetové databázi poskytovatelů a odsouzených, kterou má jako jedinou v České republice vytvořeno středisko PMS Olomouc.¹²⁹ Databáze obsahuje seznam všech poskytovatelů k výkonu trestu OPP v olomouckém okrese. U každého poskytovatele jsou uvedené karty klientů, do kterých se zaznamenávají důležité informace o průběhu výkonu trestu OPP (lhůty pro odpracování trestu, zahájení výkonu trestu OPP, počty odpracovaných hodin za jednotlivé měsíce, odpracování

---

¹²⁸ HENDL, J. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. 2. vyd. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-485-4, s. 295.

¹²⁹ Dostupné na URL <www.pmsopp.org> [cit. 2011-01-19].

trestu). Databáze poskytuje přehled o aktuálních i ukončených výkonů trestů OPP odsouzenými, kterým byl soudem nařízen výkon trestu OPP do dané organizace. Selekcí tak bylo možné u jednotlivých poskytovatelů zjistit, zda u nich byl ve sledovaném období realizován trest OPP. Základním vzorkem bylo celkem 99 poskytovatelů olomouckého okresu, zadaná kritéria pro dotazníkové šetření splňoval výběrový vzorek 65 poskytovatelů. Před provedením vlastního dotazníkového šetření jsme ještě provedli předvýzkum k dotazníku, při kterém jsme oslovili celkem tři náhodně vybrané poskytovatele z výběrového vzorku s žádostí o vyplnění dotazníku při naší osobní účasti. Cílem tohoto předvýzkumu bylo zmenšit riziko neúspěchu dotazníkového šetření při špatném pochopení zadaných otázek. Na základě učiněného předvýzkumu jsme u navrženého dotazníku u jedné položky upravili formulaci otázky. V prosinci 2009 proběhlo první dotazníkové šetření, kde byli dotazníkem osloveni poskytovatelé místa výkonu trestu OPP, u kterých se v průběhu roku realizoval minimálně jeden výkon trestu OPP odsouzeným. Návrat vyplněných dotazníků proběhl do konce prosince 2009. Vrátilo se vyplněno 45 dotazníků a z toho bylo pro vyhodnocení použitelných 44 dotazníků, tj. 67,69 % z celkového počtu rozeslaných žádostí o vyplnění dotazníku.

Druhá část dotazníkového šetření byla realizována v prosinci roku 2010. Byli osloveni ti poskytovatelé, kteří v roce 2009 zaslali vypracovaný dotazník a u kterých se v průběhu roku 2010 realizoval minimálně jeden výkon trestu OPP odsouzeným. Selektce vhodných poskytovatelů opět proběhla prostřednictvím internetové databáze střediska PMS Olomouc. Ze 44 poskytovatelů bylo pro další potřeby výzkumu v prosinci 2010 vybráno celkem 39 vhodných respondentů, kteří splňovali zadaná kritéria. Těchto 39 respondentů bylo v prosinci 2010 kontaktováno a byli požádáni o opětovné vyplnění dotazníku. Sběr dat proběhl do konce prosince 2010. Vrátilo se vyplněných celkem 38 dotazníků, kdy všechny byly použitelné pro vyhodnocení. Návratnost tak byla 97,43 % z celkového počtu rozeslaných žádostí roku 2010.

Vypracované dotazníky respondenti zasílali na e-mailovou adresu, ze které byly dotazníky rozesílány: capkovahelena@centrum.cz. Tento způsob sběru dat jsme vyhodnotili jako nejvhodnější a nejpohodlnější pro respondenty, neboť časové hledisko vyplnění dotazníku bude záviset na aktuálních možnostech respondenta a rovněž způsob návratu vyplněného dotazníku respondenty nijak nezatěžoval. Byla

nám také známa skutečnost, že všichni poskytovatelé místa výkonu trestu OPP v olomouckém okrese jsou prostřednictvím e-mailu kontaktní. E-mailové kontakty na vybrané poskytovatele jsme získali u střediska PMS Olomouc, která pro organizování a realizaci výkonu trestu OPP využívá elektronickou poštu jako běžný a nezbytný komunikační nástroj. Zjištění výsledků šetření, jejich zpracování a vyvození závěrů proběhlo v měsíci lednu a únoru 2011.

V průběhu sledovaného období proběhly pro poskytovatele místa výkonu trestu OPP semináře, které byly věnované změnám v realizaci výkonu trestu OPP v souvislosti s novým trestním zákoníkem platným od 1. 1. 2010. Pro poskytovatele olomouckého okresu proběhl tento seminář ve dvou termínech, a to v měsíci únoru a březnu 2010 a pořádali jej pracovníci střediska PMS Olomouc. V listopadu 2010 se dále konal seminář určený pro starosty a starostky obcí Olomouckého kraje s názvem „Spolupráce měst a obcí s PMS ČR po účinnosti nových trestně právních norem v roce 2010“, který pořádal Krajský úřad Olomouckého kraje a regionální vedení PMS ČR Severomoravského soudního kraje.

S obtížemi jsme se setkali při výběru vhodných respondentů v roce 2010, neboť na podzim proběhly komunální volby a u některých obecních úřadů došlo k odchodu starostů, kteří v roce 2009 vyplňovali dotazník. U obecních úřadů, které splňovali stanovená kritéria pro zaslání dotazníku i v roce 2010, jsme tak museli nejprve ověřit, zda nedošlo ke změně vedení. Celkem tak museli být vyřazeni dva jinak vhodní poskytovatelé.

5.5 Vlastní výsledky

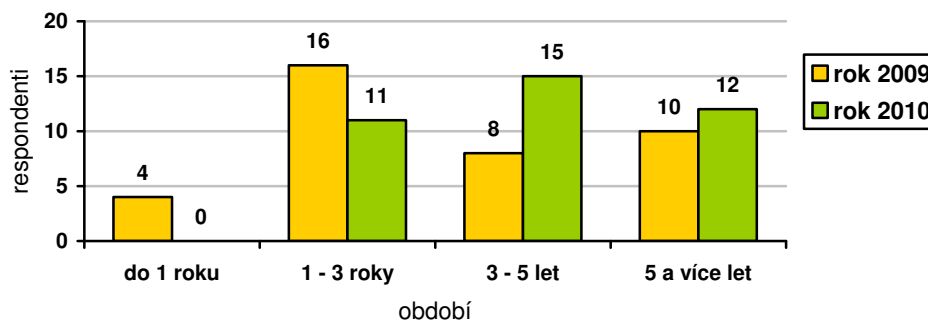
Výsledky dotazníkového šetření jsou zpracovány tak, že po uvedení znění každé otázky přinášíme tabulkový přehled absolutních a relativních četností odpovědí za oba sledované roky. Ihned pak následuje grafické znázornění a rozprava o zjištěných skutečnostech.

Otázka č. 1: „Jak dlouho pracujete s odsouzenými k trestu OPP?“

Tab. č. 1: Délka spolupráce

Délka	2009		2010	
	Absolutní četnost	Relativní četnost v %	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
do 1 roku	4	10,53	0	0,00
1 – 3 roky	16	42,11	11	28,95
3 – 5 let	8	21,05	15	39,47
5 a více let	10	18,42	12	31,58
celkem	38	100,00	38	100,00

Graf 1: Délka spolupráce

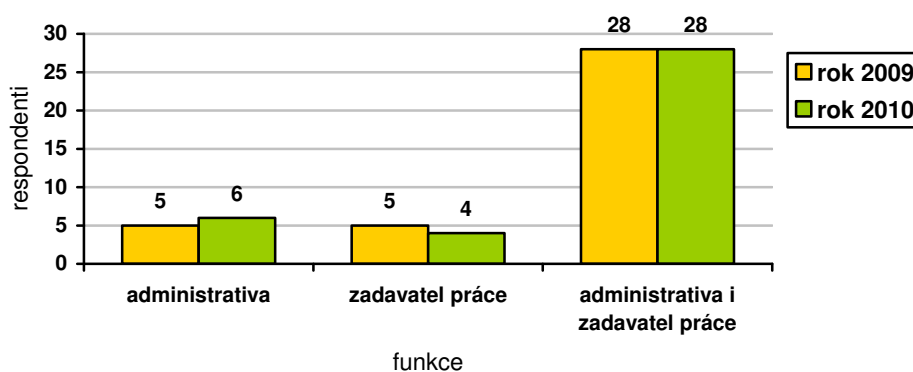
Prvním zjišťovaným údajem bylo časové vymezení délky práce respondentů s odsouzenými. Je patrné, že většina respondentů již měla několikaleté zkušenosti s odsouzenými k trestu OPP. V roce 2009 nejvíce respondentů pracovalo s odsouzenými v rozmezí 1 – 3 let, v roce 2010 se část těchto respondentů přesunula do rozmezí 3 – 5 let, které tak bylo nejčastěji uvedeným ukazatelem. V roce 2010 se také potvrdilo zadané kritérium, kdy byl dotazník zaslán jen respondentům, kteří se průzkumu zúčastnili již v roce 2009. Spolupráci do 1 roku tak nemohl splňovat žádný z respondentů. Pro doplnění uvádíme, že spolupráce poskytovatelů s odsouzenými v rámci realizace trestu OPP se odvíjí od celkové kriminality, od množství poskytovatelů, jejichž počet se každoročně mění (nové požadavky nebo ukončení spolupráce) a v neposlední řadě od počtu odsouzených nařízených k výkonu trestu OPP ke konkrétnímu poskytovateli dle jeho požadavků.

Otázka č. 2: „Jakou funkci v rámci výkonu trestu OPP vykonáváte?“

Tab. č. 2: Funkce poskytovatele

Funkce	2009		2010	
	Absolutní četnost	Relativní četnost v %	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
administrativní	5	13,16	6	15,79
zadavatel práce	5	13,16	4	10,53
administrativní i zadavatel práce	28	73,68	28	73,68
celkem	38	100,00	38	100,00

Graf 2: Funkce poskytovatele

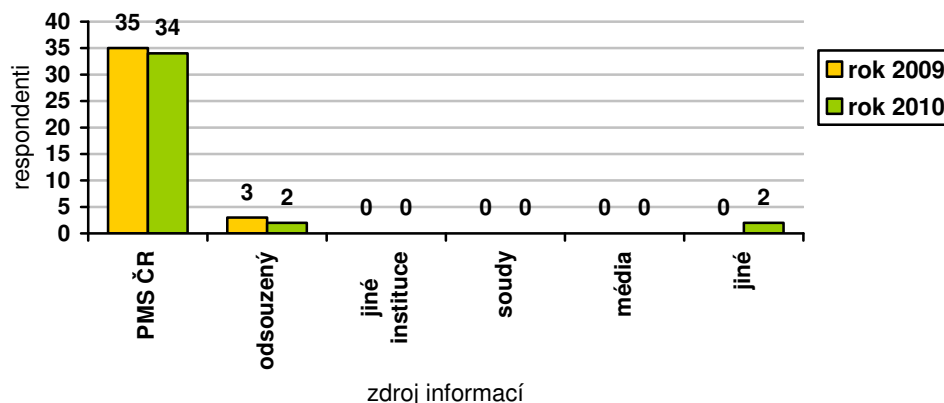
Z uvedeného vyplývá, že dotazníkového šetření se v obou letech z 73,68% zúčastnili pověřeni pracovníci organizací, kteří vykonávají veškeré činnosti týkající se realizace trestu OPP. Tento zjištěný údaj svědčí o tom, že v organizacích se nejčastěji agendou obecně prospěšných prací zabýval jeden pracovník, který má na starosti jak administrativu, spolupráci s PMS, tak i práci se samotnými odsouzenými k trestu OPP. Příčinou může být skutečnost, že dotazníkového šetření se účastnili respondenti z organizací, které mají vzhledem ke svému zaměření menší počet zaměstnanců. Realizací trestu OPP tak z personálních důvodů je pověřen jediný pracovník.

Otázka č. 3: „Od koho získáváte informace k výkonu trestu OPP (změny, aktuality)?“

Tab. č. 3: Zdroj informací

Zdroj informací	2009		2010	
	Absolutní četnost	Relativní četnost v %	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
PMS ČR	35	92,10	34	89,47
odsouzený	3	7,90	2	5,26
jiné instituce	0	0,00	0	0,00
soudy	0	0,00	0	0,00
média	0	0,00	0	0,00
jiné	0	0,00	2	5,26
celkem	38	100,00	38	100,00

Graf 3: Zdroj informací

Dotazníkovým šetřením se zjistilo, že respondenti nejčastěji získávají informace k výkonu trestu OPP od PMS, a to jak v roce 2009 (92,10%), tak i v roce 2010 (89,47%). Toto zjištění odpovídá teoretickým informacím, kdy PMS eviduje požadavky k výkonu trestu OPP, poučuje nové poskytovatele o podmínkách realizace výkonu trestu a kontroluje a konzultuje s poskytovateli samotný výkon OPP. Překvapivou informací bylo zjištění, že zdrojem informací jsou, i když zanedbatelně, samotní odsouzení. V rámci poučení o podmínkách výkonu trestu uskutečněném na PMS odsouzení pravděpodobně sdělují poskytovatelům informace, které jsou nové, případně o nich poskytovatelé nevěděli. Odpovědí „jiné“ v roce 2010 bylo dvakrát uvedeno, že informace o OPP jsou získávány od kolegů

z organizace. Toto se uskutečňuje v organizacích, kde je agendou OPP pověřeno více pracovníků a o novinkách v realizaci OPP je informován jen jeden pracovník organizace.

Otázka č. 4: „Máte dostatečné množství informací k zajištění řádného výkonu trestu OPP?“

Tab. č. 4: Informovanost

Informovanost	2009		2010	
	Absolutní četnost	Relativní četnost v %	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
ano	25	65,79	16	42,11
většinou ano	13	34,21	20	52,63
někdy ano, někdy ne	0	0,00	2	5,26
většinou ne	0	0,00	0	0,00
ne	0	0,00	0	0,00
celkem	38	100,00	38	100,00

Graf 4: Informovanost

Vyhodnocením této otázky jsme zjistili, že v porovnání s rokem 2009 došlo v roce 2010 k mírnému poklesu informovanosti respondentů k řádnému zajištění výkonu trestu OPP. Příčinou je pravděpodobně právě změna legislativy trestu OPP, kdy řada respondentů si novinky plně neosvojila a v některých postupech ještě tápe. Naše zkušenost ukazuje, že organizace, kam je nařízen větší počet odsouzených, se rychleji adaptuje na nové podmínky výkonu trestu OPP, než organizace, kam se za delší dobu nařídí jen jeden výkon trestu OPP. Pozitivním výstupem ze získaných

údajů hodnotíme skutečnost, že žádný z respondentů nevedl odpověď „většinou ne“ a ani „ne“.

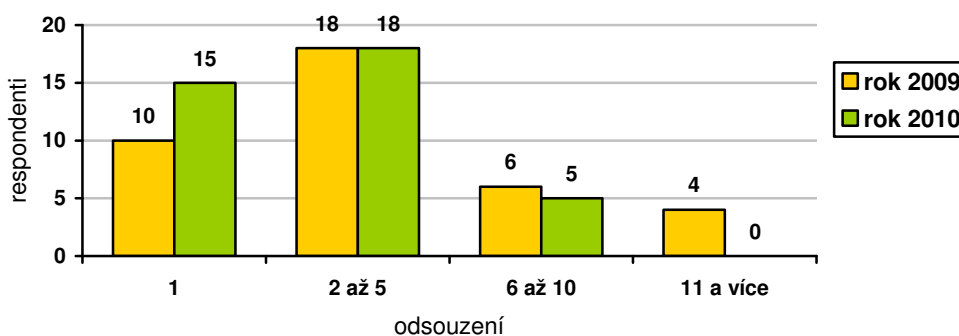
Otázka č. 5: „Kolik odsouzených k trestu OPP jste měli za rok 2009/2010?“

U této otázky jsme zjišťovali, kolik odsouzených k výkonu trestu OPP bylo k respondentům za sledované období nařízeno, ať již odsouzení trest OPP nastoupili a odpracovali či nikoliv. Každý z 38 respondentů si vybral odpověď dle předem stanovených ukazatelů. Ukazatelem byly skupiny počtu odsouzených: 1 odsouzený, rozmezí 2 – 5 odsouzených, rozmezí 6 – 10 odsouzených a 11 a více odsouzených.

Tab. č. 5: Počet odsouzených

Počet odsouzených	2009		2010	
	Absolutní četnost	Relativní četnost v %	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
1	10	26,32	15	39,47
2 - 5	18	47,37	18	47,37
6 - 10	6	15,79	5	13,16
11 a více	4	10,53	0	0,00
celkem	38	100,00	38	100,00

Graf 5: Počet odsouzených

Z grafického znázornění je patrné, že ve sledovaném období došlo k poklesu počtu odsouzených, kteří byli k respondentům k výkonu trestu OPP nařízeni. Svědčí o tom vzestup odpovědí u 1 odsouzeného (z 10 na 15 respondentů), nepatrné snížení odpovědí u ukazatele s počtem odsouzených 6 – 10 (z 6 na 5 respondentů) a také údaj, kdy 11 a více odsouzených bylo v roce 2009 zvoleno u 4 respondentů, kdežto

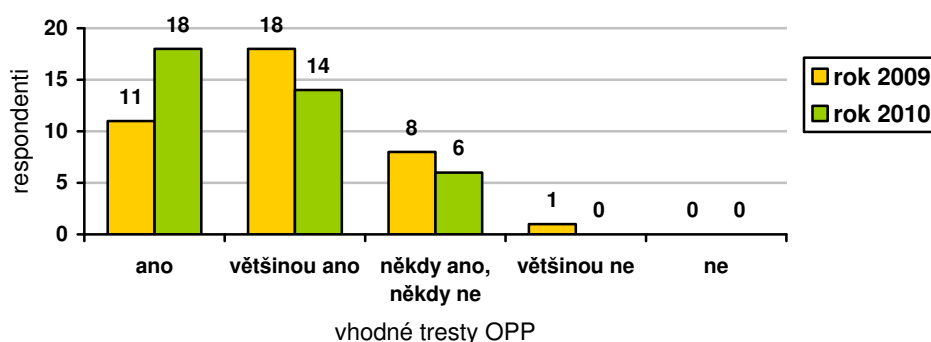
v roce 2010 neměl více než 10 odsouzených žádný respondent. Tento zjištěný stav by mohl souviset s teoretickými informacemi, kdy soudy nemohou trest OPP ukládat trestním příkazem bez předchozího vyžádání si zprávy probačního pracovníka nebo ho mohou ukládat při konání hlavního líčení. Tím mohlo dojít ke snížení počtů ukládaných trestů OPP, což však prozatím není doložitelné žádnými oficiálními statistikami. Dalším důvodem může být i rozšíření taxativního výčtu druhů trestů, kdy se začal ukládat trest domácího vězení a zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce.

Otázka č. 6: „Domníváte se, že šlo o vhodně uložené tresty OPP? (bezproblémové odpracování trestu)“

Tab. č. 6: Vhodnost uložených trestů OPP

Ukazatel	2009		2010	
	Absolutní četnost	Relativní četnost v %	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
ano	11	28,95	18	47,37
většinou ano	18	47,37	14	36,84
někdy ano, někdy ne	8	21,05	6	15,79
většinou ne	1	2,63	0	0,00
ne	0	0,00	0	0,00
celkem	38	100,00	38	100,00

Graf 6: Vhodnost uložených trestů OPP

Touto otázkou jsme zjišťovali, jak respondenti pohlíží na vhodnost ukládaných trestů OPP. Vhodnost byla definována jako bezproblémové odpracování trestu odsouzenými. V grafickém znázornění zjištěných údajů je viditelná změna,

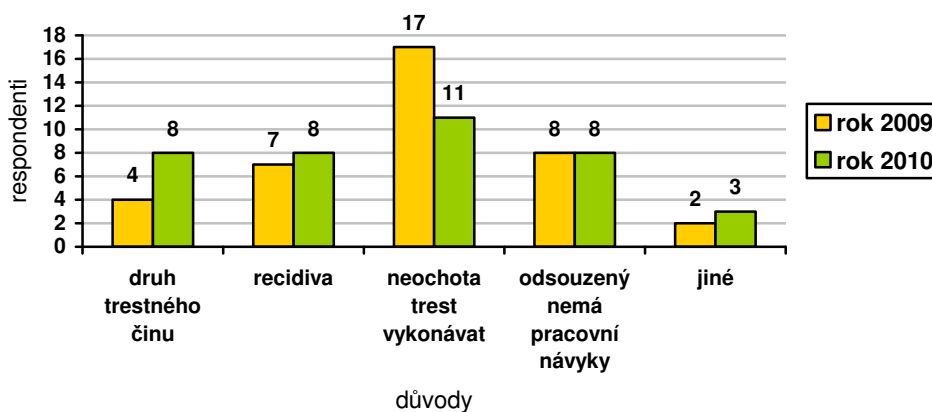
kdy v roce 2010 považují respondenti trest OPP za vhodněji ukládaný, než v roce 2009. Pravděpodobnou příčinou je ukládání trestu OPP u skutečně vhodných případů, kdy pachatelé jednak souhlasí s uložením tohoto alternativního trestu, jsou motivováni trest vykonat a PMS vypracovává zprávu k uložení trestu OPP, kde důsledně vyhodnocuje rizika pro možné uložení uvedeného trestu.

Otázka č. 7: „V čem spatřujete nevhodnost uložených trestů OPP?“

Tab. č. 7: Důvody nevhodně uložených trestů OPP

Důvody	2009		2010	
	Absolutní četnost	Relativní četnost v %	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
druh trestného činu	4	10,53	8	21,05
recidiva	7	18,42	8	21,05
neochota trest vykonávat	17	44,74	11	28,95
odsouzený nemá pracovní návyky	8	21,05	8	21,05
jiné	2	5,26	3	7,90
celkem	38	100,00	38	100,00

Graf 7: Důvody nevhodně uložených trestů OPP

U této otázky respondenti vybírali důvod, pro který, dle jejich subjektivního názoru, nejsou tresty OPP vhodně ukládaný. Pokud si nevybrali z uvedené nabídky, měli možnost u odpovědi „jiné“ vyjádřit svůj vlastní názor.

Z uvedeného Grafu 7 vyplývá, že na první místo pomyslného žebříčku důvodů nevhodného uložení trestu OPP dosadili respondenti v roce 2009 i v roce

2010 neochotu odsouzených trest vykonávat. V roce 2010 však došlo ve srovnání s rokem 2009 k poklesu četností. Tento posun pravděpodobně souvisí s vhodnějším ukládáním trestu OPP soudem (viz. otázka č. 6). Dalším ukazatelem je nedostatek pracovních návyků odsouzených. Pro poskytovatele je taková práce s odsouzenými velice časově náročná a vyčerpávající, neboť musí odsouzené naučit pracovat a odvedená práce často není kvalitně odvedena. Recidiva trestné činnosti je bohužel stálým fenoménem některých pachatelů. Zkušenosti z praxe ukazují na případy, kdy odsouzený trest OPP řádně vykoná, opětovně však spáchá trestnou činnost a dostane opět uložený trest OPP. Tento způsob potrestání se tak u pachatele mívá účinkem, neboť v trestné činnosti pokračuje. Druh trestného činu, např. krádeže, neplacení výživného, vidí respondenti také jako důvod nevhodně uložených trestů OPP.

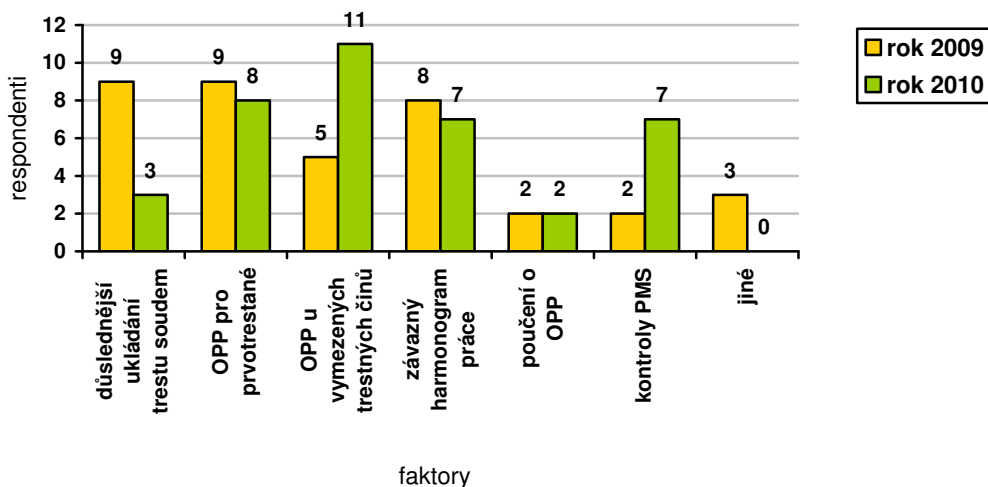
Možnost odpovědi „jiné“ využili v roce 2009 celkem 2 respondenti, kteří odpověděli: „není to přímo nevhodnost, za neodpracování by měl být tvrdší trest“ a „nedokážu posoudit“. V roce 2010 odpověď „jiné“ uvedli 3 respondenti, a to: „dle mých zkušeností se s odsouzenými dá vždy pracovat“, ve dvou případech byla uvedena možnost „nevím“.

Otázka č. 8: „Co by mohlo vést ke zlepšení vykonatelnosti trestu OPP?“

Tab. č. 8: Faktory zvyšující vykonatelnost trestu OPP

Faktory	2009		2010	
	Absolutní četnost	Relativní četnost v %	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
důslednější ukládání trestu soudem	9	23,68	3	7,90
trest OPP pouze pro prvotrestané	9	23,68	8	21,05
OPP ukládat jen u vymezených trestných činů	5	13,16	11	28,95
závazné sepsání harmonogramu práce	8	21,05	7	18,42
řádné poučení o podmínkách výkonu trestu	2	5,26	2	5,26
kontroly pracovníků PMS při výkonu trestu	2	5,26	7	18,42
jiné	3	7,90	0	0,00
celkem	38	100,00	38	100,00

Graf 8: Faktory zvyšující vykonatelnost trestu OPP

V této otázce jsme zjišťovali, co by dle respondentů mohlo vést ke zdárnějšímu odpracování trestu OPP odsouzenými. Pokud si respondenti nevybrali z uvedené nabídky, měli možnost svůj názor vyjádřit v položce „jiné“.

Srovnáním jednotlivých let lze největší rozdíly spatřit u položky „důslednější ukládání trestu OPP soudem“, kde došlo ke snížení četností. Tato změna by opět mohla souviset se zavedením podmínky, že soud může trest OPP uložit buď v hlavním líčení, nebo trestním příkazem na základě vyžádání si zprávy probačního pracovníka (viz. otázka č. 6). Domníváme se, že tímto se alespoň částečně eliminovali pachatelé, kteří o uložení trestu OPP nemají zájem nebo jsou u nich velká rizika nevykonání trestu. Další položkou, u které došlo ke změně, je ukládání OPP u vymezených trestných činů, kde došlo k nárůstu četností. Zkušenosti z praxe ukazují, že poskytovatelé preferují odsouzené za nedbalostní, nenásilné trestné činy. Zákon však umožňuje uložit OPP za různé trestné činy s odpovídající trestní sazbou (viz. kapitola 2). Změna byla zaznamenána i u položky „kontroly pracovníků PMS při výkonu trestu“, kde došlo ke zvýšení četností. Respondenti si pravděpodobně žádají přítomnost pracovníků PMS z důvodu větší kontroly nad odsouzenými, ale i z důvodu řešení případných administrativních či jiných nesrovnalostí s realizací výkonu trestu OPP.

Možnost vyjádřit svůj názor využili v roce 2009 tři respondenti a uvedli: „vědomí vyššího trestu za neodpracování OPP“, „je nutno činit první zkušenost, zda je ochoten práci vykonat (lze částečně zjistit při úvodním pohovoru)“ a „co nejkratší

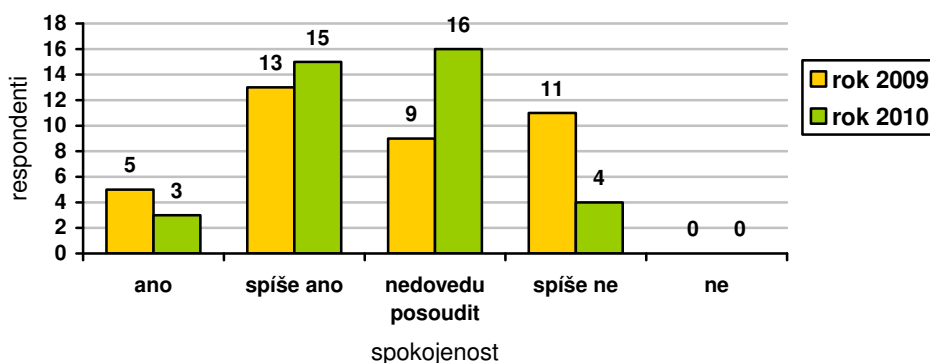
doba od provedení činu, přes odsouzení, po výkon OPP“. V roce 2010 nevyužil možnosti „jiné“ žádný respondent.

Otázka č. 9: „Je podle Vás současná právní úprava pro výkon trestu OPP dobře nastavena?“

Tab. č. 9: Spokojenost s právní úpravou

Ukazatel	2009		2010	
	Absolutní četnost	Relativní četnost v %	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
ano	5	13,16	3	7,90
spíše ano	13	34,21	15	39,47
nedovedu posoudit	9	23,68	16	42,11
spíše ne	11	28,95	4	10,53
ne	0	0,00	0	0,00
celkem	38	100,00	38	100,00

Graf 9: Spokojenost s právní úpravou

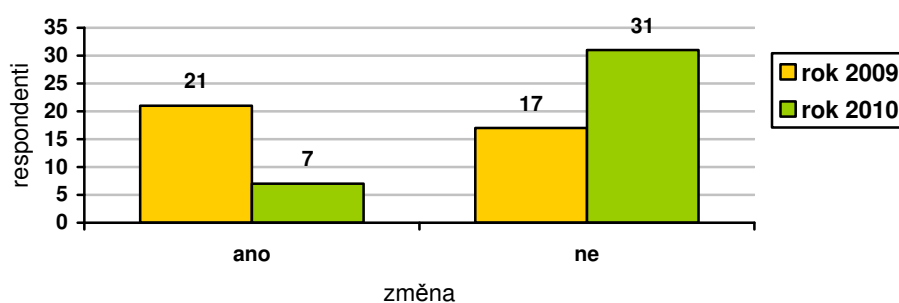
Touto otázkou jsme zjišťovali, jak respondenti hodnotí právní úpravu trestu obecně prospěšných prací. Při srovnání zjištěných údajů v Grafu 9 jsme zjistili, že v roce 2009 respondenti nebyli zcela spokojeni s právní úpravou vztahující se k výkonu trestu OPP. V roce 2010 stoupl počet četností u ukazatele „nedovedu posoudit“ na úkor ukazatele „ano“. Zjištěné údaje potvrzují, že respondenti změny v legislativě zaznamenali, ale prozatím nejsou zcela schopni posoudit vhodnost právní úpravy trestu OPP.

Otázka č. 10: „Změnili byste něco v současné právní úpravě?“

Tab. č. 10: Změna právní úpravy

Ukazatel	2009		2010	
	Absolutní četnost	Relativní četnost v %	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
ano	21	55,26	7	18,42
ne	17	44,74	31	81,58
celkem	38	100,00	38	100,00

Graf 10: Změna právní úpravy

V Grafu 10 můžeme vidět velké rozdíly v odpovědích respondentů ve sledovaném období. Z výsledků můžeme vyvodit, že změny právní úpravy, které by v roce 2009 respondenti navrhovali nebo žádali, byly v novém trestním zákoníku uvedeny.

Otázka č. 11: „Pokud jste v otázce 10. odpověděli ano, jaké změny byste navrhli?“

Tato otevřená otázka navazuje na předchozí otázku. Zjišťuje, co konkrétně by poskytovatelé ze svého pohledu změnili na právních podmínkách výkonu trestu OPP. Bylo možné uvést více než jednu změnu.

V roce 2009 z celkem 21 respondentů napsali někteří jen jednu možnou změnu, většina napsala návrhů na změn více. V roce 2010 se ke změně současné právní úpravy vyjádřilo celkem 7 respondentů. Odpovědi byly pouze dvě. Odpovědi jsme seřadili do tabulek sestupně, zvlášť pro rok 2009 a 2010, podle nejčastěji uvedených změn. Relativní četnost odpovědí u této otázky tak bude vyšší než 100%. Zjištěné údaje nejsou pro nepřehlednost uvedeny v grafické podobě.

Tab. č. 11: Změny právní úpravy v roce 2009

Navrhované změny	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
vyšší trest za neodpracované hodiny	7	33,33
vyšší výměra trestu OPP	6	28,57
v případě, že odsouzený trest OPP nevykoná, vícekrát ho neukládat	6	28,57
rychlejší ukládání a nařízení výkonu trestů OPP soudem	4	19,05
snazší přeměna trestu OPP na trest odnětí svobody	3	14,29
pevné stanovení minimálního počtu odpracovaných hodin např. za 1 týden	3	14,29
větší spolupráce soudů a PMS při ukládání trestu	2	9,52
přísnější pravidla pro recidivisty	1	4,76
častější ukládání za neúmyslné nebo méně závažné trestné činy	1	4,76
vyšší tresty pro řidiče za řízení pod vlivem alkoholu a omamných látek	1	4,76
celkem respondentů	21	součet je více než 100

Tab. č. 12: Změny právní úpravy v roce 2010

Navrhované změny	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
vyšší výměra trestu OPP	6	85,71
trest OPP umožnit pouze prvotrestaným	2	28,57
celkem respondentů	7	součet je více než 100

Z uvedené tabulky č. 11 je zřejmé, že respondenti navrhovali v roce 2009 řadu změn pro legislativní úpravu trestu OPP. Uvedené změny by jistě směřovaly k větší motivovanosti odsouzených k rychlejšímu a zdárnějšímu výkonu trestu OPP, pro respondenty by navrhované změny znamenaly ulehčení práce s odsouzenými v rámci plánování práce a vedení odsouzených ke zdárnému odpracování trestu. Rovněž by navrhované změny směřovaly k větší pružnosti a rychlosti soudů a intenzivnější spolupráci mezi soudy a PMS v rámci ukládání trestů OPP. V roce 2010 velká část změn z roku 2009 není uvedena, z toho můžeme usuzovat, že legislativní rekonstrukcí, alespoň část změn, které v roce 2009 respondenti

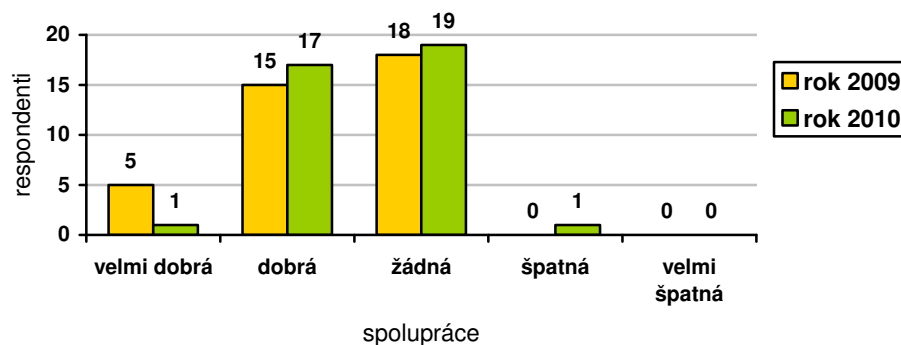
navrhovaly, úprava proběhla, případně již respondenti nemají potřebu takových změn.

Otázka č. 12: „Jaká je Vaše spolupráce se soudy po stránce kvality?“

Tab. č. 13: Spolupráce se soudy

Ukazatel	2009		2010	
	Absolutní četnost	Relativní četnost v %	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
velmi dobrá	5	13,16	1	2,63
dobrá	15	39,47	17	44,74
žádná	18	47,37	19	50,00
špatná	0	0,00	1	2,63
velmi špatná	0	0,00	0	0,00
celkem	38	100,00	38	100,00

Graf 11: Spolupráce se soudy

Touto otázkou jsme zjišťovali kvalitu spolupráce mezi soudy a respondenty. V obou sledovaných letech nejčastější odpovědí bylo, že spolupráce žádná není nebo je na dobré úrovni. Tato skutečnost tak odpovídá teoretickým informacím, kdy poskytovatelé při realizaci trestu OPP spolupracují se soudy minimálně, spolupráce je nastavena pouze na zasílání písemností, případně při nařizování výkonu trestu OPP prostřednictvím webového katalogu. Ve zcela výjimečných případech jsou poskytovatelé oslovováni přímo soudem za účelem zjištění stavu výkonu trestu OPP odsouzeného, případně při předvolání k veřejnému zasedání.

Otázka č. 13: „Co byste na spolupráci se soudy změnili?“

V roce 2009 tuto otevřenou otázku vyplnili 4 respondenti, kteří by změnili „rychlost při vydávání usnesení o nařízení výkonu trestu OPP“, „uvést do usnesení, za jaký konkrétní trestný čin je pachatel odsouzen“¹³⁰, „komunikaci“ a „větší angažovanost soudců“.

V roce 2010 odpověděl na tuto otázku pouze jediný respondent, který by na spolupráci se soudy změnil „celkovou komunikaci“.

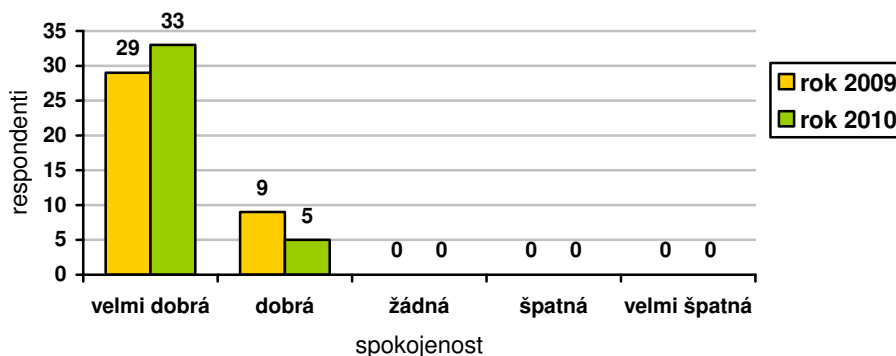
Z navrhovaných změn je patrné, že respondenti si žádají větší zájem, zodpovědnost a rychlejší reakce soudu v případě selhávání odsouzených při výkonu trestu OPP.

Otázka č. 14: „Jaká je Vaše spolupráce s PMS po stránce kvality?“

Tab. č. 14: Spolupráce s PMS

Ukazatel	2009		2010	
	Absolutní četnost	Relativní četnost v %	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
velmi dobrá	29	76,32	33	86,84
dobrá	9	23,68	5	13,16
žádná	0	0,00	0	0,00
špatná	0	0,00	0	0,00
velmi špatná	0	0,00	0	0,00
celkem	38	100,00	38	100,00

Graf 12: Spolupráce s PMS

¹³⁰ Pozn.: v usnesení o nařízení výkonu trestu OPP je uvedeno číslo paragrafu trestného činu.

Vyhodnocením této otázky jsme zjistili, že spolupráce respondentů s PMS je celkově na velmi dobré úrovni. Nikdo z respondentů neohodnotil kvalitu spolupráce jako špatnou nebo žádnou. Zjištěné údaje odpovídají teoretickým informacím, kdy probační pracovníci úzce spolupracují s poskytovateli od předjednání trestu OPP, jeho nařízení a samotný výkon uvedeného trestu.

Otázka č. 15: „Co byste na spolupráci s PMS změnili?“

Na tuto otázku odpověděli v roce 2009 celkem 3 respondenti, kteří však změnu nevyžadovali. V jednom případě respondent uvedl, že „*v současné době necítím potřebu změny*“, ve dvou případech respondenti kladně ohodnotili internetovou databázi a možnost díky jejímu využití zadávat informace o průběhu výkonu trestu přes internet, čímž jednodušeji a rychleji komunikují s PMS.

V roce 2010 odpověděl jediný respondent, který uvedl, že by na spolupráci „*změnil komunikaci, a to za pomocí nových trendů*“, které však blíže nespecifikoval.

Otázka č. 16: „Jaké je Vaše administrativní zatížení při výkonu trestu obecně prospěšných prací?“

V této otázce se stupnicovými položkami měli respondenti seřadit jejich administrativní zatížení spojené s výkonem trestu OPP, kdy číslice 1 označovala největší zátěž a číslice 7 označovala nejmenší zátěž. Každá hodnota mohla být použita pouze jednou. Pokud chtěli respondenti uvést další administrativní zatížení, které nebylo ve výčtu uvedeno, mohli jej zaznamenat do políčka „jiné“. Pokud tuto možnost respondenti nevyužili, byla odpověď jiné označena číslem 7. Výsledky jsme zaznamenali do tabulek zvlášť pro rok 2009 a pro rok 2010 tak, že u každého respondenta je uveden způsob jeho seřazení jednotlivých ukazatelů. Na závěr je u každého ukazatele uveden celkový součet a následuje aritmetický průměr. Výsledky aritmetických průměrů za oba roky jsou zaznamenány do Grafu 13, ze kterého je patrné vyhodnocení celkového umístění určených ukazatelů.

Výčet ukazatelů administrativního zatížení byl následující:

- I. sepisování dohody o realizaci výkonu trestu OPP
- II. poučení o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci
- III. vedení denní docházky a sepisování harmonogramu práce
- IV. vykazování počtu odpracovaných hodin Probační a mediační službě ČR
- V. závěrečné hodnocení na odsouzeného
- VI. informace pro PMS o průběhu výkonu OPP (telefonicky, e-mailem, osobně)
- VII. jiné

Tab. č. 15: Administrativní zatížení v roce 2009

Respondenti	I.	II.	III.	IV	V.	VI.	VII.
1	6	1	4	5	2	1	7
2	5	2	1	3	4	6	7
3	4	5	6	3	1	2	7
4	3	4	2	5	1	6	7
5	2	1	3	4	5	6	7
6	6	4	5	3	1	2	7
7	5	2	1	3	4	6	7
8	5	1	2	3	6	4	7
9	5	6	1	3	2	4	7
10	6	3	1	2	5	4	7
11	5	2	1	3	4	6	7
12	5	3	1	2	4	6	7
13	1	2	3	4	5	6	7
14	5	4	1	2	6	3	7
15	5	2	1	3	4	6	7
16	1	2	3	4	5	6	7
17	6	5	3	2	1	4	7
18	4	2	1	5	3	6	7
19	5	4	3	1	2	6	7
20	6	2	3	1	4	5	7
21	4	3	2	5	6	1	7
22	2	1	3	4	5	6	7
23	2	1	4	5	3	6	7
24	1	6	2	3	5	4	7
25	1	3	2	5	4	6	7
26	5	4	3	2	1	6	7
27	5	3	1	2	4	6	7
28	1	2	4	3	5	6	7
29	3	4	1	2	5	6	7
30	5	1	2	6	4	3	7
31	6	5	3	2	4	1	7

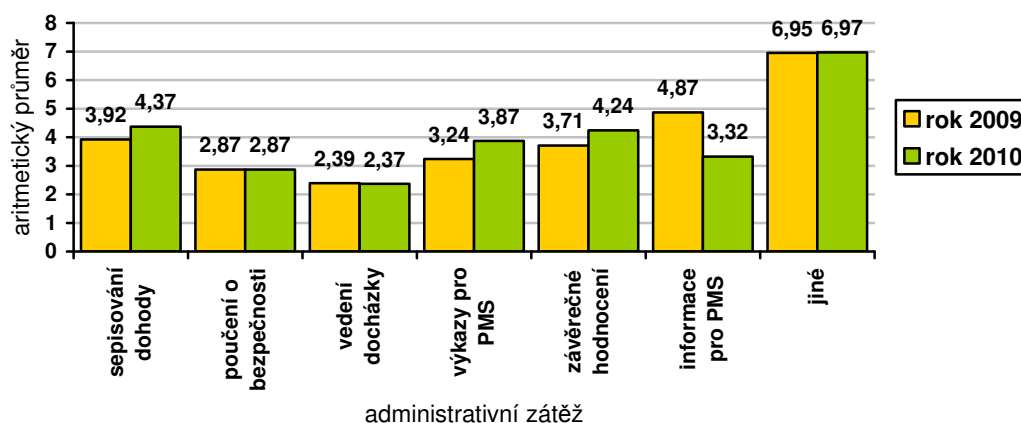
Respondenti	I.	II.	III.	IV	V.	VI.	VII.
32	4	3	1	2	6	5	7
33	2	1	5	6	3	4	7
34	5	2	1	3	4	6	7
35	3	2	1	5	4	6	7
36	3	5	2	1	4	6	7
37	2	4	7	3	1	6	5
38	5	2	1	3	4	6	7
Součet	149	109	91	123	141	185	264
Aritmetický průměr	3,92	2,87	2,39	3,24	3,71	4,87	6,95

Tab. č. 16: Administrativní zatížení v roce 2010

Respondenti	I.	II.	III.	IV	V.	VI.	VII.
1	6	2	1	4	5	3	7
2	5	1	2	3	6	4	7
3	6	2	5	4	1	3	7
4	6	2	5	4	3	1	7
5	4	3	2	5	6	1	7
6	3	2	1	6	5	4	7
7	6	2	1	4	5	3	7
8	5	4	6	1	3	2	7
9	2	3	1	4	6	5	7
10	6	2	1	4	5	3	7
11	6	3	1	4	5	2	7
12	6	2	1	4	5	3	7
13	5	3	2	4	6	1	7
14	1	2	3	5	6	4	7
15	6	2	1	4	5	3	7
16	2	1	3	5	4	6	7
17	3	4	2	5	6	1	7
18	6	2	1	3	5	4	7
19	5	4	1	2	3	6	7
20	2	4	3	6	1	5	7
21	6	2	1	4	5	3	7
22	6	1	2	4	5	3	7
23	6	3	1	4	5	2	7
24	6	2	1	4	5	3	7
25	6	2	1	4	5	3	7
26	1	2	3	4	5	6	7
27	1	6	2	3	5	4	7
28	3	4	2	6	5	1	7
29	3	5	1	2	4	6	7
30	6	5	1	2	3	4	7
31	5	1	4	2	3	6	7

Respondenti	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.
32	5	1	4	2	6	3	7
33	4	5	3	6	2	1	7
34	1	2	3	6	5	4	7
35	4	5	6	2	1	3	7
36	6	5	4	3	2	1	7
37	5	6	4	3	1	2	7
38	1	2	4	5	3	7	6
Součet	166	109	90	147	161	126	265
Aritmetický průměr	4,37	2,87	2,37	3,87	4,24	3,32	6,97

Graf 13: Administrativní zatížení poskytovatelů

Z grafického srovnání administrativního zatížení respondentů ve sledovaném období je patrné, že došlo k menším rozdílům. Vyhodnocením lze konstatovat, že největší rozdíl je u položky poskytování informací pro PMS v průběhu výkonu trestu OPP, kdy v roce 2009 byla tato položka respondenty zvolena jako nejmenší administrativní zátěž, kdežto v roce 2010 byla až na pomyslném čtvrtém místě. Tento nárůst zatížení pro respondenty potvrzuje teoretické informace, kdy PMS nově s poskytovateli jedná v rámci předjednávání trestu OPP a v rámci stanovení dne nástupu k výkonu trestu. Závěrem můžeme říci, že v obou letech respondenty nejvíce zatěžovalo sepisování harmonogramu práce a vedení denní docházky. Usuzujeme, že tento ukazatel byl pro respondenty nejzatěžující z důvodu, že jej musí vyplňovat při každém výkonu trestu OPP u každého odsouzeného. Tuto administrativní zátěž však není možné nijak omezit.

Možnost odpovědi „jiné“ využil v roce 2009 jediný respondent, který uvedl „*potvrzení pro odsouzené pro úřady*“ a označil ji stupněm 5. V roce 2010 odpověď „jiné“ zvolil jeden respondent, který jako další administrativní zátěž uvedl „*písemná napomenutí a potvrzení pro odsouzené na úřady*“. Tuto odpověď označil stupněm 6.

Otázka č. 17: „Jaké je Vaše zatížení při práci s odsouzenými během výkonu trestu obecně prospěšných prací?“

Tato otázka má obdobný charakter jako předchozí otázka č. 16. Respondenti zde však hodnotili zatížení, která jim přináší samotná práce s odsouzenými během výkonu trestu OPP. Respondenti seřadili 5 ukazatelů možného zatížení, kdy číslice 1 označovala největší zátěž a číslice 5 označovala nejmenší zátěž. Respondenti mohli využít možnosti „jiné“ a vypsát další zátěže, se kterými se u odsouzených potýkají.

Výčet ukazatelů práce s odsouzenými bylo následující:

- I. zadávání práce
- II. kontrola plnění zadaného úkolu (průběžná i výsledná kontrola)
- III. komunikace s odsouzeným
- IV. výzvy odsouzeného k výkonu trestu OPP
- V. jiné

Tab. č. 17: Zatížení při práci s odsouzenými v roce 2009

Respondenti	I.	II.	III.	IV.	V.
1	3	1	4	2	5
2	4	2	3	1	5
3	3	1	2	4	5
4	4	2	5	3	1
5	4	1	3	2	5
6	4	2	3	1	5
7	2	1	4	3	5
8	4	1	2	3	5
9	2	4	1	3	5
10	2	4	3	1	5
11	3	4	2	1	5
12	3	1	2	4	5
13	4	2	3	1	5

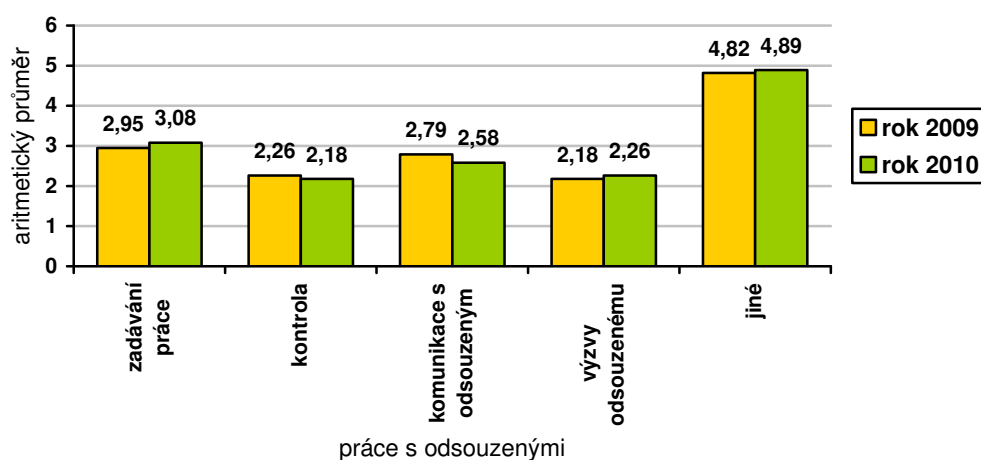
Respondenti	I.	II.	III.	IV.	V.
14	4	1	2	3	5
15	1	3	4	2	5
16	4	1	2	3	5
17	3	2	1	4	5
18	4	2	3	1	5
19	2	3	4	1	5
20	4	2	3	1	5
21	3	4	2	1	5
22	1	3	4	2	5
23	1	4	2	3	5
24	2	4	1	3	5
25	4	1	3	2	5
26	2	4	3	1	5
27	4	2	3	1	5
28	2	1	4	3	5
29	4	1	2	3	5
30	3	4	2	1	5
31	3	4	1	2	5
32	3	1	5	4	2
33	3	2	4	1	5
34	3	1	2	4	5
35	4	1	3	2	5
36	1	4	3	2	5
37	2	1	4	3	5
38	3	4	2	1	5
Součet	112	86	106	83	183
Aritmetický průměr	2,95	2,26	2,79	2,18	4,82

Tab. č. 18: Zatížení při práci s odsouzenými v roce 2010

Respondenti	I.	II.	III.	IV.	V.
1	4	3	1	2	5
2	4	2	3	1	5
3	4	1	3	2	5
4	4	3	2	1	5
5	3	2	1	4	5
6	1	2	3	4	5
7	5	4	3	2	1
8	1	4	3	2	5
9	4	1	3	2	5
10	2	1	4	3	5
11	3	2	1	4	5
12	4	2	3	1	5
13	2	4	3	1	5

Respondenti	I.	II.	III.	IV.	V.
14	3	4	1	2	5
15	1	2	3	4	5
16	4	1	3	2	5
17	4	3	1	2	5
18	4	1	2	3	5
19	1	2	3	4	5
20	2	3	4	1	5
21	4	3	1	2	5
22	4	1	3	2	5
23	3	4	2	1	5
24	4	1	3	2	5
25	1	2	4	3	5
26	4	1	3	2	5
27	2	1	3	4	5
28	4	3	1	2	5
29	3	1	2	4	5
30	4	1	3	2	5
31	4	3	2	1	5
32	1	2	3	4	5
33	4	1	3	2	5
34	4	3	2	1	5
35	2	3	4	1	5
36	3	4	2	1	5
37	2	1	4	3	5
38	4	1	3	2	5
Součet	117	83	98	86	186
Aritmetický průměr	3,08	2,18	2,58	2,26	4,89

Graf 14: Zatížení při práci s odsouzenými

Z grafického srovnání zatížení respondentů při práci s odsouzenými ve sledovaném období je patrné, že nedošlo k žádným zásadním změnám. Hlavní změnou byla skutečnost, kdy v roce 2009 bylo pro respondenty nejvíce zatěžující vyzývání odsouzených k výkonu trestu OPP, v roce 2010 to byla kontrola plnění zadaných úkolů odsouzeného. Při srovnání zjištěných údajů s teoretickými informacemi je zjevné, že odsouzeného k výkonu trestu OPP vyzývají nejen pracovníci PMS, ale i samotní respondenti, což sami hodnotí jako značně zatěžující. Tímto úkonem však respondenti nejsou povinni, v případě, kdy odsouzený porušuje podmínky výkonu OPP tuto skutečnost mají nahlásit pracovníkům PMS a tito podnikají další nezbytné kroky (viz. podkapitola 4.2). Domníváme se, že ukazatel kontrola plnění zadaného úkolu odsouzeným je pro respondenty zatěžující v tom směru, že s odvedenou prací nejsou spokojeni, případně shledávají jiné nedostatky a problematicky tuto skutečnost řeší s odsouzenými.

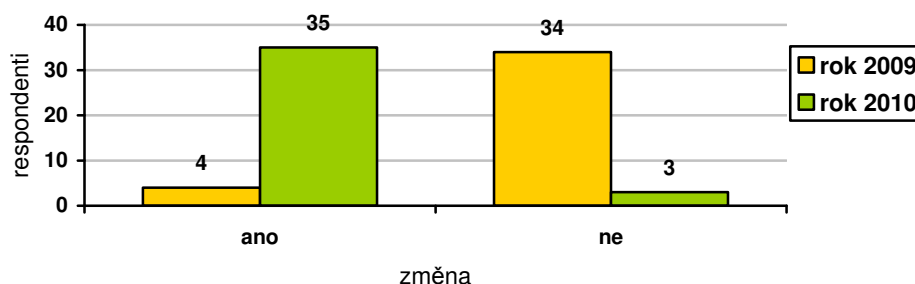
Možnost odpovědi „jiné“ využili v roce 2009 dva respondenti. První respondent uvedl, že při práci s odsouzenými ho nejvíce zatěžuje „*dodržování pracovní doby*“, což označil stupněm 1, druhý respondent uvedl „*časté omlouvání odsouzených, proč nemohou přijít do práce*“. Tuto odpověď označil stupněm 2. V roce 2010 byla odpověď „jiné“ vybrána jedním respondentem, který uvedl, že při práci s odsouzenými je problém při časté změně sjednaných termínů při souběžném zaměstnání odsouzeného, kdy zaměstnavatel nechce odsouzenému upravit směny nebo poskytnout dovolenou. Tuto odpověď označil stupněm 1.

Otázka č. 18: „Zaregistrovali jste nějakou změnu v podmínkách výkonu trestu obecně prospěšných prací v tomto roce?“

Tab. č. 19: Změna v legislativě

Ukazatel	2009		2010	
	Absolutní četnost	Relativní četnost v %	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
ano	4	10,53	35	92,10
ne	34	89,47	3	7,90
celkem	38	100,00	38	100,00

Graf 15: Změna v legislativě

Tato kontrolní otázka ověřovala, zda respondenti zaregistrovali změnu v právní úpravě trestu obecně prospěšných prací. Zjištěné údaje potvrzují, že respondenti správně v roce 2009 z 89,47% změnu nezaznamenali a v roce 2010 z 92,10% novou právní úpravu zaregistrovali.

Otázka č. 19: „Pokud jste v otázce 18. odpověděli ano, v čem jste změnu spatřili?“

Na tuto otevřenou otázku mohli respondenti uvést více než 1 odpověď. Tato položka má opět kontrolní charakter, kdy zjišťuje konkrétní změny, které respondenti zaznamenali a rovněž částečně zjišťuje i důsledky, které právní úprava poskytovatelům přinesla.

V roce 2009 uvedli 4 respondenti, že zaznamenali změnu v podmínkách výkonu trestu OPP. Všechny 4 odpovědi zněly, že od roku 2010 budou platit nové podmínky pro výkon trestu OPP, ve 2 případech dokonce respondenti konkrétně uvedli, že se změny budou týkat „*snížení počtu hodin na 300*“ a „*zprísni se přeměna neodpracovaných hodin na dny odnětí svobody*“. Tyto údaje svědčí o tom, že respondenti již předem věděli, že budou změny v legislativě a 2 dokonce již částečně věděli, čeho se budou změny v trestu OPP týkat. Tyto údaje nejsou znázorněny v tabulce, neboť se netýkají legislativních změn do konce roku 2009.

V roce 2010 zaznamenalo změnu v podmínkách výkonu OPP celkem 35 respondentů. Všichni uvedli několik změn, které jsme zavedli do tabulky a sestupně seřadili podle absolutních četností. Relativní četnost odpovědí u této otázky bude vyšší než 100%. Zjištěné údaje nejsou pro nepřehlednost uvedeny v grafické podobě.

Tab. č. 20: Změny v legislativě z pohledu poskytovatelů v roce 2010

Změny	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
snížení výměry na 300 hodin	35	100,00
přísnější přeměna neodpracovaných hodin na trest odnětí svobody	35	100,00
PMS stanoví odsouzenému den nástupu k výkonu trestu OPP	32	91,43
předběžné projednávání podmínek výkonu OPP na PMS	25	71,43
podrobnější administrativa harmonogramu prací	18	51,43
méně odsouzených	12	34,29
zlepšila se organizace výkonu trestu OPP	3	8,57
méně chaotické ze strany soudů	2	5,71
celkem respondentů	35	součet je více než 100

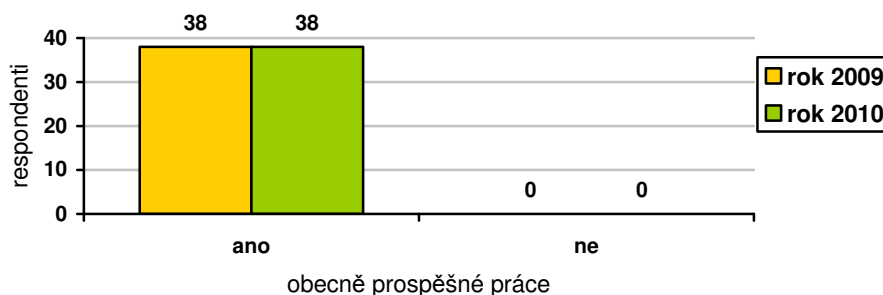
Z uvedených odpovědí je patrné, že respondenti správně zaregistrovali legislativní změny (viz. kapitola 2 a kapitola 3). Nejčastěji uvedenou změnou bylo snížení výměry trestu a zpřísnění přeměny nevykonaného trestu OPP na nepodmíněný trest odnětí svobody. Dále správně zaznamenali, že den nástupu již nestanovuje samotný poskytovatel, nýbrž PMS a že dochází k předjednávání trestu OPP pracovníky PMS ještě před jeho uložením. Dalším postřehem respondentů je i podrobnější administrativa harmonogramu prací, což však není spojené s legislativními změnami, nýbrž úpravou šablon PMS. Zajímavým dopadem legislativních změn je snížení počtu odsouzených. Kladným hodnocením respondentů je pohled na výkon trestu OPP, kdy uvedli zlepšení jeho organizace.

Otázka č. 20: „V případě, že byste spáchal méně závažný trestný čin, souhlasil byste s potrestáním formou trestu obecně prospěšných prací?“

Tab. č. 21: Uložení trestu OPP

Ukazatel	2009		2010	
	Absolutní četnost	Relativní četnost v %	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
ano	38	100,00	38	100,00
ne	0	0,00	0	0,00
celkem	38	100,00	38	100,00

Graf 16: Uložení trestu OPP

Tato závěrečná otázka má odlehčující charakter. Zjišťovala, zda by si respondenti sami, po všech pozitivních i negativních zkušenostech s odsouzenými, po znalostech veškerých okolností a poučení týkající se výkonu trestu OPP, při znalosti práce PMS, nechali trest OPP uložit. Překvapivě by s uložením trestu OPP v roce 2009 i 2010 souhlasili všichni respondenti (100%).

5.6 Diskuse a závěr

V praktické části diplomové práce jsme provedli evaluační průzkum, jehož cílem bylo zjistit, jaké jsou konkrétní dopady legislativní úpravy trestu OPP pro poskytovatele místa výkonu trestu OPP v olomouckém okrese. Průzkumné šetření bylo provedeno formou dotazníků, zaslaných poskytovatelům místa trestu OPP v olomouckém okrese, a to v roce 2009 a v roce 2010. Jejich prostřednictvím byla porovnávána situace poskytovatelů před a po účinnosti nového trestního zákoníku a novelizací trestního řádu.

Výsledky průzkumu však nemůžeme porovnat s teorií uvedenou v odborné literatuře, neboť výzkum vztahu právní úpravy a poskytovatelů místa výkonu trestu OPP prozatím žádný neproběhl, případně doposud nebyl publikován. Na problematiku alternativních trestů, trestu obecně prospěšných prací, odsouzených k trestu OPP a činností PMS, se zaměřuje řada prací a výzkumů. Samotnými poskytovateli místa výkonu trestu OPP, jejich pohledu na tento druh alternativního trestu, legislativní úpravě a jejího významu pro poskytovatele, se však žádná odborná publikace nezabývá.

Při psaní diplomové práce jsme se potýkali s nedostatkem odborné literatury. Proto jsme rovněž čerpali ze zkušeností nabytých za dobu 6leté praxe v Probační

a mediační službě, kde pracuji jako asistentka se specializací na agendu trestu obecně prospěšných prací.

Zaměření této práce pouze na okruh poskytovatelů z jednoho soudního okresu by mohlo být označeno za nedostatek. V České republice je celkem 74 středisek Probační a mediační služby a každé středisko má svůj okruh poskytovatelů, který se neustále mění, poskytovatelé míst výkonu trestu OPP přibývají i ubývají, zejména v závislosti na množství a na zkušenostech s odsouzenými. Všechna střediska při práci s poskytovateli vycházejí z jednotného Metodického standardu PMS v oblasti trestu obecně prospěšných prací, který je pro pracovníky PMS závazný. Pracovníci PMS rovněž využívají jednotných šablon dokumentů pro poskytovatele. Ke sjednocení práce probačních pracovníků, soudů a poskytovatelů míst výkonu trestu OPP rovněž slouží webový katalog (viz. podkapitola 3.2). Z těchto uvedených důvodů se domníváme, že pro záměr této práce, při zajištění dostatečného vzorku respondentů, je omezení na jeden soudní okres dostačující, neboť legislativa, postupy a pravidla jsou všude shodná. Připouštíme však možné rozdíly dle povahy jednotlivých soudních okresů a praxe v nich nastavené. Diplomová práce se ale nezabývá srovnáním poskytovatelů z různých soudních okresů, nýbrž právní úpravou, která je pro všechny subjekty stejná a neměnná.

Je třeba konstatovat, že se v roce 2010 realizoval výkon trestů OPP ještě u některých odsouzených, kteří byli odsouzeni dle právní úpravy platné do 31. 12. 2009. Tuto skutečnost jsme brali na vědomí a nebránilo to našemu průzkumu, neboť od roku 2010 se procesní stránka výkonu všech trestů OPP řídila novelizovaným trestním řádem a postupy při realizaci výkonu trestu OPP, které se týkaly poskytovatelů míst výkonu trestu OPP, byly pro všechny odsouzené stejné.

Cílem empirické části diplomové práce bylo zjistit, jaké jsou konkrétní dopady legislativní úpravy trestu OPP pro poskytovatele místa výkonu trestu OPP v olomouckém okrese. Tento cíl byl zjišťován prostřednictvím problémových otázek.

První problémovou otázkou bylo, zda jsou poskytovatelé místa výkonu trestu OPP informováni o změnách v realizaci výkonu trestu OPP. Informování o změnách objasňovala otázka č. 4, následně doplněná otázkou č. 3 a kontrolována otázkami č. 18 a č. 19. Odpověďmi na otázku č. 4 bylo zjištěno, že respondenti mají dostatečné množství informací k zajištění výkonu trestu OPP před i po změně legislativní

úpravy. V roce 2010 však došlo k menšímu poklesu informovanosti, což souvisí s legislativními změnami a skutečností, že respondenti si novinky doposud plně neosvojili. Vyhodnocením odpovědí na otázku č. 3 jsme zjistili, že respondenti nejčastěji získávají potřebné informace od PMS. Pro kontrolu prvního výzkumného předpokladu byla použita otázka č. 18 a 19. Zde respondenti správně zaznamenali změnu v podmínkách výkonu trestu OPP vycházející z rekodifikace trestního práva hmotného i procesního a nejzásadnější změny správně popsali v otázce č. 19. Odpověď na první problémovou otázku zní: *Poskytovatelé místa výkonu trestu OPP jsou informováni o změnách v realizaci výkonu trestu OPP.*

Druhá problémová otázka zněla: „Zintenzivnila se s účinností trestního zákoníku spolupráce mezi poskytovateli a PMS?“. Částečnou odpověď přinesla otázka č. 14 a 15, z jejichž vyhodnocení vyplývá, že spolupráce s PMS byla respondenty ve sledovaném období ohodnocena jako velmi dobrá (v roce 2009 ji takto ohodnotilo 76,32% respondentů, v roce 2010 celkem 86,82% respondentů) a respondenti nepociťují potřeby zásadnějších změn. Intenzitu spolupráce s PMS bylo možné zjistit z otázky č. 16, kdy byla spolupráce s PMS začleněna do výčtu ukazatelů spojených s administrativním vytížením respondentů. Průzkumem se zjistilo, že v důsledku legislativních změn došlo u respondentů k častějšímu kontaktu s PMS za účelem zjištění informací týkající se výkonu trestu OPP odsouzeným. Odpověď na druhou problémovou otázku zní, že *s účinností trestního zákoníku se zintenzivnila spolupráce mezi poskytovateli a PMS.*

Třetí problémová otázka zněla: „Změnil se účinností trestního zákoníku pohled poskytovatelů na trest OPP a jeho právní úpravu?“. Odpověď na tuto otázku zjišťovaly otázky č. 6 – č. 11. Z odpovědí na otázku č. 6 vyplývá, že po přijetí trestního zákoníku respondenti ohodnotili tresty OPP jako vhodněji ukládané, čili bezproblémově odpracované (v roce 2009 jako vhodně uložené tresty ohodnotilo 28,95% respondentů, v roce 2010 to bylo 47,37% respondentů). Respondenti také zaznamenali, že se zvýšila ochota, nebo-li motivovanost odsouzených trest vykonat, což dokazují odpovědi na otázku otázka č. 7. Tento fakt může ukazovat na vhodnější ukládání trestu OPP soudy. Nadále by však respondenti upřednostňovali ukládání OPP prvotrestaným nebo jen u vymezených trestných činů, což potvrzují odpovědi na otázku č. 8. Vyhodnocením odpovědí respondentů na otázku č. 9 ukazuje na

skutečnost, že je v roce 2010 právní úprava trestu OPP lépe nastavena, než v roce 2009 (v roce 2009 28,95% respondentů nebylo/spíše nebylo spokojeno s právní úpravou, v roce 2010 to bylo 10,53% respondentů). Po přijetí trestního zákoníku respondenti již nevyžadovali tolik změn, jako v roce 2009, což konkretizují otázky č. 10 a č. 11. Odpověď na třetí problémovou otázku zní, že *s účinností trestního zákoníku se změnil pohled poskytovatelů na trest OPP.*

Čtvrtá problémová otázka zněla: „Změnilo se s účinností trestního zákoníku administrativní zatížení poskytovatelů?“. Odpověď byla zjišťována otázkou č. 16. Z jejího vyhodnocení vyplývá, že v roce 2010 vzrostlo administrativní zatížení respondentů směrem k PMS, kdy bylo nutné s pracovníky PMS více komunikovat a více dopředu plánovat jednotlivé výkony trestů OPP odsouzenými. Odpověď tedy zní, že *s účinností trestního zákoníku se zvýšilo administrativní zatížení poskytovatelů.*

Poslední pátou problémovou otázkou bylo: „Změnilo se s účinností trestního zákoníku zatížení poskytovatelů při samotné práci s odsouzenými?“. O tomto pojednává otázka č. 17, ze které vyplývá, že za sledované období nedošlo k žádným zásadním změnám při práci respondentů se samotnými odsouzenými. Odpověď tedy zní, že *s účinností trestního zákoníku se zatížení poskytovatelů při samotné práci s odsouzenými nezměnilo.*

Jako další důsledky změn legislativní úpravy trestu OPP respondenti uvedli i celkové snížení počtu odsouzených k trestu OPP a zlepšení organizace výkonu trestu OPP. Ze strany respondentů také vyvstala potřeba intenzivnějších a častějších kontrol pracovníků PMS přímo na místě výkonu trestu OPP.

Jistě by bylo vhodné v podobném průzkumu pokračovat a další vědeckou práci zaměřit na potřeby, možnosti, nedostatky, názory a nápady samotných poskytovatelů místa výkonů trestů OPP. Kdo jiný má více zkušeností s lidmi odsouzenými k tomuto alternativnímu trestu, zná dobrou praxi a má nápady na zefektivnění výkonu uloženého trestu, než právě samotní poskytovatelé.

Z provedeného průzkumu vyplynulo několik zajímavých názorů a myšlenek respondentů. Tyto podrobněji rozvedeme a navrhneme možná řešení pro praxi.

Mezi návrhy respondentů na možné legislativní změny bylo uvedeno pevné stanovení určitého minimálního počtu hodin, které musí odsouzený v časovém

období odpracovat. Tato myšlenka nám přišla velice zajímavá, neboť by tato změna mohla vést k zodpovědnějšímu přístupu odsouzených k výkonu trestu OPP. Rovněž pro poskytovatele by tato změna z hlediska plánování práce byla jistě užitečná. V praxi by se množství hodin za delší časový úsek mohlo zanedbat do usnesení vydávané soudem, kratší časové úseky by stanovili pracovníci PMS ve spolupráci s poskytovateli.

Přání respondentů o rychlejší ukládání trestů OPP a jejich následné nařízení soudem je neustále opakovanou záležitostí. Jistě by pomohlo, kdyby byla část pravomocí přenesena na probační pracovníky a usnesení o nařízení výkonu trestu OPP mohli vydávat přímo oni při projednávání podmínek výkonu trestu OPP. Urychlilo by to nejen čekání na vydání usnesení soudem, ale i dobu, než je usnesení odsouzenému doručeno a než se odsouzený dostaví na PMS ke stanovení dne nástupu k výkonu trestu OPP. Domníváme se, že pracovníci PMS jsou natolik kompetentní, aby toto usnesení, proti kterému není přípustná stížnost, mohli vydávat. Zároveň by se snížila administrativní práce pracovníků soudů.

Zajímavý názor respondentů byl na výměru trestu OPP, kdy často preferovali její zvýšení. Legislativní úpravou došlo naopak ke snížení výměry trestu, s čímž se ztotožňujeme. Důvodem je, že pro odsouzeného je více motivující a schůdnější vykonání nižší výměry trestu, než vidina vysokého počtu hodin. Snížením výměry trestu OPP na 300 hodin jsme se rovněž přiblížili k průměrné zahraniční legislativní výměře trestu OPP.

Z provedeného šetření je rovněž patrné, že respondenti neustále narážejí na bezpečnost při práci a na odpovědnost za škodu. Tato problematika se řeší po celou dobu, co je trest OPP ukládán (od roku 1996). Od vzniku PMS byly snahy o legislativní úpravu tohoto vztahu ještě intenzivnější, do dnešní doby však tato oblast není vyřešena. Domníváme se, že je nutné co nejdříve zavést zákonnou povinnost pojištění, jehož náklady by mohl nést stát nebo odsouzený v rámci úhrady nákladů trestního řízení.

Je zajímavé, že si sami respondenti žádají kontroly probačních pracovníků přímo na pracovišti. Práce probačních pracovníků v terénu má jistě pozitivní efekt na výkony trestů OPP, neboť pracovníci PMS dohlíží na plnění administrativních povinností poskytovatelů, konzultují s nimi problémy s realizací trestu OPP,

zodpovídají jim případné otázky a problémy s odsouzenými řeší hned na místě. S přijetím trestního zákoníku však vzrostlo administrativní zatížení pracovníků PMS, což vede k jejich pracovnímu přetížení, kdy mnohdy plní pouze základní administrativní činnosti a na práci v terénu již nezůstává příliš prostoru. Zde by stálo za zvážení, jak zefektivnit práci probačních pracovníků, např. zjednodušením administrativy, navýšením počtů pracovníků PMS nebo využitím služeb dobrovolníků a studentů vysokých škol se sociálním zaměřením v rámci stáží.

Velice kladně hodnotili respondenti internetovou databázi střediska PMS Olomouc, která poskytovatelům i probačním pracovníkům částečně odlehčila od administrativy. Jistě by bylo vhodné podobnou databázi vytvořit pro všechna střediska, případně upravit webový katalog poskytovatelů (viz. podkapitola 3.2) tak, aby byl přístupný i poskytovatelům a ti jej mohli potřebnými údaji pravidelně aktualizovat.

Pro zlepšení spolupráce poskytovatelů s PMS a pro zvýšení vykonatelnosti trestu OPP bychom dále doporučili pravidelná setkávání poskytovatelů místa výkonu trestu OPP (1x ročně) realizovaná PMS, kde by poskytovatelé byli průběžně informováni o novinkách týkajících se dané problematiky, řešily by se aktuální společné problémy a mohlo by docházet k výměně dobrých zkušeností a příkladů z praxe. Jistě by pomohla i větší osvěta o PMS, a to na celorepublikové i regionální úrovni. Existuje mnoho organizací, ve kterých by se odsouzení k trestu OPP uplatnili a byli ku prospěchu společnosti. Bohužel však organizace o této možnosti využití lidských zdrojů neví, popřípadě mají o odsouzených zcela zkreslené představy. Větší informovanost veřejnosti by jistě otevřela možnosti většího „uplatnění“ odsouzených k trestu OPP a tím i společenskou prospěšnost.

Výsledky diplomové práce budou nabídnuty oddělení obecně prospěšných prací na středisku PMS Olomouc k dalšímu možnému zpracování a zlepšení spolupráce s poskytovateli. Dále budou nabídnuty pracovní skupině OPP, poradnímu orgánu ředitele PMS, jako možný podklad při návrzích na legislativní úpravy trestu OPP a pro informovanost o potřebách a návrzích pro efektivnější výkon trestu OPP od samotných poskytovatelů. V neposlední řadě může diplomová práce posloužit jako studijní materiál pro organizace, které zvažují spolupráci s PMS v rámci výkonu trestu OPP a chtějí se o daném tématu dozvědět více informací.

ZÁVĚR

Diplomová práce byla zaměřena na zjištění důsledků změn právních podmínek institutu trestu obecně prospěšných prací pro poskytovatele místa výkonu trestu obecně prospěšných prací. Práce pojednávala o trestu OPP, jeho legislativní úpravě a o samotných poskytovatelích, jakožto posledním, avšak nezbytným článkem v procesu realizace výkonu uvedeného trestu.

V teoretické části jsme nastínili problematiku českého trestního práva, konkrétně jsme se zabývali trestem OPP, jeho charakteristikou a vývojem. Rovněž jsme se věnovali Probační a mediační službě, jejíž činnost je s trestem OPP neodmyslitelně spjata a věnovali jsme se i samotným poskytovatelům, u kterých odsouzení trest OPP vykonávají. Výsledkem teoretické části diplomové práce by mělo být shrnutí současné právní úpravy trestu OPP a popis změn, které rekodifikace trestního práva přinesla, a to jak u trestního práva hmotného, tak u trestního práva procesního, dále seznámení s průběhem ukládání a výkonu trestu OPP a podání reálného obrazu o poskytovatelích místa výkonu trestu OPP.

V praktické části diplomové práce jsme vyhodnocením provedeného dotazníkového šetření zjistili, že poskytovatelé místa výkonu trestu OPP mají dostatečné informace k zajištění řádného výkonu trestu OPP, o legislativních změnách jsou informováni, a to převážně od pracovníků PMS. V důsledku změn legislativní úpravy trestu OPP došlo u poskytovatelů k nárůstu administrativního zatížení, ale nezměnil se způsob jejich práce s odsouzenými. Zintenzivnila se spolupráce poskytovatelů s PMS, a to hlavně díky zlepšení organizace výkonu trestu OPP a pevnému stanovení dne nástupu odsouzenému. Dalším důsledkem změn, který poskytovatelé v souvislosti s přijetím trestního zákoníku zaznamenali, je částečný úbytek počtu odsouzených. Toto může svědčit o důslednějším rozhodování soudů o uložení trestu OPP, a to i na základě podkladů vyžádaných od PMS, kdy probační pracovníci pečlivě vyhodnotí okolnosti případu a vhodnost uložení OPP včetně zjištění stanoviska pachatele. Soudy rovněž více přihlíží k trestní minulosti pachatele, kdy trest OPP znovu zpravidla neuloží, pokud byl pachateli tento druh trestu v předchozích třech letech přeměněn na trest odnětí svobody. S touto novinkou zařazenou do trestního zákoníku zcela souhlasíme. Potřebu této změny často

v dotazníkovém šetření navrhovali i samotní poskytovatelé. Celkově poskytovatelé po rekonstrukci trestního práva označili trest OPP jako vhodněji ukládaný, což zaznamenali bezproblémově vykonanými tresty OPP odsouzenými. Tomuto faktu jistě částečně dopomohla i skutečnost, že s menším počtem odsouzených se poskytovatelé, v rámci výkonu trestu OPP, více věnovali odsouzeným, důkladněji sestavovali harmonogramy práce a dohlíželi na jejich dodržování, důsledněji na odsouzené při výkonu OPP dohlíželi a častěji je kontrolovali. I tento důsledek legislativní úpravy jistě vede k efektivnějšímu výkonu trestů OPP, což by však bylo téma pro další práci.

Alternativní trest obecně prospěšných prací prošel od svého zařazení mezi státem vynutitelné sankce řadou změn. Těmi největšími jistě bylo zřízení Probační a mediační služby, která převzala kontrolu nad výkonem tohoto trestu a dále změny spojené s přijetím trestního zákoníku. Díky zkušenostem ze zahraničí a zkušenostem z praxe se úprava obecně prospěšných prací stále vyvíjí. Stejně tak se vyvíjí a rozšiřují i seznamy poskytovatelů, kteří umožňují samotnou realizaci výkonu trestu OPP. Zkvalitňuje se spolupráce poskytovatelů s PMS, získávají se pozitivní i negativní zkušenosti při práci s odsouzenými. I snahy soudců nesměřují k tomu, aby byl trest OPP co nejvíce ukládan, ale aby byl ukládan efektivně, vhodným pachatelům, kteří jsou skutečně motivováni trest vykonat a využít šance odpykat si své provinění na svobodě.

Z našeho pohledu je trest OPP přijetím trestního zákoníku výrazně lépe nastaven, než tomu bylo do konce roku 2009. Tuto skutečnost vnímají i samotní poskytovatelé. Doufáme, že další legislativní vývoj trestu OPP bude vycházet z dobré praxe poskytovatelů i PMS a trest bude ukládan tak, aby byl bez problémů vykonatelný a ku prospěchu celé společnosti. Záležit ale bude vždy na samotném odsouzeném.

SEZNAM LITERATURY

- HENDL, J. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. 2.vyd. Praha: Portál, 2008. 408 s. ISBN 978-80-7367-485-4.
- HOLÁ, L. *Mediace*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2003. 190 s. ISBN 80-247-0467-6.
- CHRÁSKA, M. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*, Praha: Grada, 2007, 265 s. ISBN 978-80-247-1369-4.
- JELÍNEK, J. a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 1. vyd. Praha: Leges, 2009. 1216 s. ISBN 978-80-87212-22-6.
- MATOUŠEK, O., KROFTOVÁ, A. *Mládež a delikvence*. 2. vyd. Praha: Portál, 2003. 340 s. ISBN 80-7178-771-X.
- MUSIL, J., KRATOCHVÍL, V., ŠÁMAL, P. a kol. *Kurs trestního práva, trestní právo procesní*. Praha: C. H. Beck, 1999. 667 s. ISBN 80-7179-216-0.
- PETRÁČKOVÁ V., KRAUS J., a kol. *Akademický slovník cizích slov*. 1. vyd. Praha: AV ČR, 2001. 834 s. ISBN 80-200-0607-9.
- SOTOLÁŘ, A., PÚRY, F., ŠÁMAL, P. *Alternativní řešení trestních věcí v praxi*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2000. 468 s. ISBN 80-7179-350-7.
- SOTOLÁŘ, A., SOVÁK, Z., KRATOCHVÍL, V. a kol. *Právní rámec alternativního řešení trestních věcí*. Díl první, svazek 64. Institut vzdělávání Ministerstva spravedlnosti České republiky, 2001. 117 s.
- ŠTERN, P., OUŘEDNÍČKOVÁ, L., DOUBRAVOVÁ D. *Probace a mediace*. Praha: Portál, 2010. 212 s. ISBN 978-80-7367-757-2.
- ZEHR, H. *Úvod do restorativní justice*. Praha: Sdružení pro probaci a mediaci v justici, 2003. 48 s. ISBN 80-902998-1-4.

Právní prameny

- Zákon č. 209/1997 Sb., o poskytnutí peněžité pomoci obětem trestné činnosti
- Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník
- Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád, ve znění do novely č. 41/2009 Sb., účinné od

1. 1. 2010

Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 257/2000 Sb., o Probační a mediační službě

Zákon č. 40/1965 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Vnitřní a kancelářský řád pro okresní, krajské a vrchní soudy, č. 1/2002 Sb. Instrukcí a sdělení, ve znění pozdějších předpisů.

Internetové prameny

PROBAČNÍ A MEDIAČNÍ SLUŽBA ČESKÉ REPUBLIKY. *Organizační řád Probační a mediační služby České republiky* [online]. Dostupné na URL <https://www.pmscr.cz/download/ORGANIZACNI_RAD_PMSCR_aktual_010211.pdf> [cit. 2011-01-26].

PROBAČNÍ A MEDIAČNÍ SLUŽBA ČESKÉ REPUBLIKY. *Systém dalšího, specifického vzdělávání pracovníků PMS ČR.* Dostupné na URL <<https://www.pmscr.cz/mezinarodni-spoluprace/>> [cit.2011-01-30].

PROBAČNÍ A MEDIAČNÍ SLUŽBA ČESKÉ REPUBLIKY. *Webový katalog* [online]. Dostupné na URL <www.pmscr.cz> [cit. 2011-01-19].

SDRUŽENÍ PRO PROBACI A MEDIACI. *Trest obecně prospěšných prací* [online]. Dostupné na URL <http://www.spj.cz/opp/tresty/frm_tresty.html> [cit. 2011-19-01].

SDRUŽENÍ PRO PROBACI A MEDIACI. *Trest obecně prospěšných prací* [online]. Dostupné na URL <<http://www.spj.cz/opp/menu/meindex.php?source=vykon>> [cit. 2011-01-19].

STŘEDISKO PROBAČNÍ A MEDIAČNÍ SLUŽBY OLOMOUC. Dostupné na URL <www.pmsopp.org> [cit. 2011-01-19].

Trestní zákoník [online] Dostupné na URL <<http://trestnizakonik.cz/navrh/duvodova-zprava.html>> [cit. 2011-19-01].

Další prameny

Asociace občanských poraden. *Manuál práce s oběťmi trestných činů a domácího násilí*. Praha: 2007, verze 1.0.

- BARBOŘÍK, M. *Trest obecně prospěšných prací – aktuální problémy a jejich řešení*.
Časopis Trestní právo, č. 5. Praha: LexisNexis CZ, 2006. ISSN: 1211-2860.
- DOUBRAVOVÁ, D., OUŘEDNÍČKOVÁ, L., ŠTERN, P. a kol. *Příručka pro probaci a mediaci*. Praha: Sdružení pro rozvoj sociální práce v trestní justici, Institut pro probaci a mediaci, 2001. ISBN 80-902998-0-6. Interní materiál Probační a mediační služby ČR Olomouc.
- Metodický návod pro okresní a obecní úřady k zajištění výkonu trestu obecně prospěšných prací*. Právní praxe – časopis české justice, č. 7. Praha: Ministerstvo spravedlnosti České republiky, 1996. ISSN: 1211-0825.
- Metodický standard PMS v oblasti trestu obecně prospěšných prací*. Pokyn ředitele Probační a mediační služby ČR č. 3/2010 ze dne 20. 1. 2010. Spr. 49/2010-000. Interní materiál Probační a mediační služby ČR Olomouc.
- PŘESLIČKOVÁ, H., GAJDOŠ, R., KRUTINA, M. *Obecně prospěšné práce a další instituty restorativní justice*. Praha: Český helsinský výbor, 2003. ISBN: 80-86436-14-4. Informativní brožura pro obce, nevládní organizace a účastníky trestního řízení.
- Příručka pro poskytovatele obecně prospěšných prací*, Materiál střediska Probační a mediační služby Olomouc.
- Sdružení pro probaci a mediaci v justici. *Dáme jim šanci?*. 2002, brožura.

SEZNAM ZKRATEK

OPP	obecně prospěšné práce
PMS	Probační a mediační služba České republiky

SEZNAM TABULEK

Tab. č. 1	Délka spolupráce	50
Tab. č. 2	Funkce poskytovatele	51
Tab. č. 3	Zdroj informací	52
Tab. č. 4	Informovanost	53
Tab. č. 5	Počet odsouzených	54
Tab. č. 6	Vhodnost uložených trestů OPP	55
Tab. č. 7	Důvody nevhodně uložených trestů OPP	56
Tab. č. 8	Faktory zvyšující vykonatelnost trestu OPP	57
Tab. č. 9	Spokojenost s právní úpravou	59
Tab. č. 10	Změna právní úpravy	60
Tab. č. 11	Změny právní úpravy v roce 2009	61
Tab. č. 12	Změny právní úpravy v roce 2010	61
Tab. č. 13	Spolupráce se soudy	62
Tab. č. 14	Spolupráce s PMS	63
Tab. č. 15	Administrativní zatížení v roce 2009	65
Tab. č. 16	Administrativní zatížení v roce 2010	66
Tab. č. 17	Zatížení při práci s odsouzenými v roce 2009	68
Tab. č. 18	Zatížení při práci s odsouzenými v roce 2010	69
Tab. č. 19	Změna v legislativě	71
Tab. č. 20	Změny v legislativě z pohledu poskytovatelů v roce 2010	72
Tab. č. 21	Uložení trestu OPP	73

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1	Délka spolupráce	50
Graf 2	Funkce poskytovatele	51
Graf 3	Zdroj informací	52
Graf 4	Informovanost	53
Graf 5	Počet odsouzených	54
Graf 6	Vhodnost uložených trestů OPP	55
Graf 7	Důvody nevhodně uložených trestů OPP	56
Graf 8	Faktory zvyšující vykonatelnost trestu OPP	58
Graf 9	Spokojenost s právní úpravou	59
Graf 10	Změna právní úpravy	60
Graf 11	Spolupráce se soudy	62
Graf 12	Spolupráce s PMS	63
Graf 13	Administrativní zatížení v roce	67
Graf 14	Zatížení při práci s odsouzenými	70
Graf 15	Změna v legislativě	71
Graf. 16	Uložení trestu OPP	74

SEZNAM PŘÍLOH

- Příloha 1   Dotazník, verze roku 2010
- Příloha 2   Požadavek na vykonání OPP (zdroj: příloha Metodického standardu PMS v oblasti trestu obecně prospěšných prací)
- Příloha 3   Dohoda o realizaci výkonu OPP (zdroj: příloha Metodického standardu PMS v oblasti trestu obecně prospěšných prací)
- Příloha 4   Harmonogram výkonu trestu OPP (zdroj: příloha Metodického standardu PMS v oblasti trestu obecně prospěšných prací)
- Příloha 5   Statistické údaje o ukládání trestu OPP (zdroj: Dostupné na URL <<http://www.zlin.czso.cz/csu/2010edicniplan.nsf/kapitola/001-10-2700>> [cit. 2011-03-30], <<https://www.pmscr.cz/ke-stazeni/>>[cit. 2011-03-30])

Příloha 1 – Dotazník, verze roku 2010

Vážená paní, pane,

studuji na Palackého univerzitě v Olomouci a v rámci realizace diplomové práce na téma **Důsledky změn právních podmínek trestu obecně prospěšných prací pro poskytovatele míst v Olomouckém okrese** provádím dotazníkové šetření u vytipovaných poskytovatelů míst výkonu trestu obecně prospěšných prací v Olomouckém okrese.

Cílem tohoto průzkumu je zjistit, zda a jaké jsou důsledky změny právních podmínek přímo pro Vás, jakožto poskytovatele míst k výkonu trestu obecně prospěšných prací (dále jen VT OPP). Tento dotazník jste již vyplňovali v loňském roce. Opět se tak na Vás obracím s prosbou o spolupráci a vyplnění níže uvedeného dotazníku, který pak srovnám s předchozím, Vámi vyplněným, dotazníkem. Výsledky tohoto šetření budou použity nejen pro diplomovou práci, ale rovněž mohou zlepšit spolupráci s Probační a mediační službou ČR (dále jen PMS). Předem Vám moc děkuji.

Následuje **20 otázek**, jejichž zodpovězení vám zabere **asi 15 minut**. Jedinou odpověď, která nejvíce vystihuje stav, či Váš názor, prosím podtrhněte nebo barevně označte. Nezapomeňte, že neexistují žádné správné či špatné odpovědi. Vyplněný dotazník uložte, a poté ho zašlete zpět na mou adresu capkovahelena@centrum.cz.

Mnohokrát Vám děkuji za spolupráci.

Čapková Helena, DiS.

Dotazník:

Jedinou odpověď, která nejvíce vystihuje stav, či Váš názor, prosím podtrhněte nebo barevně označte.

1. Jak dlouho pracujete s odsouzenými k trestu OPP?

- a) do 1 roku
- b) 1 – 3 roky
- c) 3 – 5 let
- d) 5 a více let

2. Jakou funkci v rámci VT OPP vykonáváte?

- a) administrativní
- b) zadavatel práce
- c) administrativní i zadavatel práce

3. Od koho získáváte informace k VT OPP (změny, aktuality)?

- a) Probační a mediační služba ČR
- b) odsouzený
- c) jiné instituce
- d) soudy
- e) média
- f) jiné (uveďte).....

4. Máte dostatečné množství informací k zajištění řádného VT OPP?

- a) ano
- b) většinou ano
- c) někdy ano, někdy ne
- d) většinou ne
- e) ne

5. Kolik odsouzených k T OPP jste měli za rok 2010?

- a) 1 odsouzený
- b) 2 – 5 odsouzených
- c) 5 – 10 odsouzených
- d) 11 a více odsouzených

6. Domníváte se, že šlo o vhodně uložené tresty OPP? (bezproblémové odpracování trestu)

- a) ano
- b) většinou ano
- c) někdy ano, někdy ne
- d) většinou ne
- e) ne

7. V čem spatřujete nevhodnost uložených trestů OPP?

- a) druh trestného činu (např. krádeže, neplacení výživného,...)
- b) recidiva
- c) neochota trest vykonávat
- d) odsouzený nemá pracovní návyky
- e) jiné, (uveďte které).....

8. Co by mohlo vést ke zlepšení vykonatelnosti trestu OPP?

- a) důslednější ukládání trestu soudem
- b) trest OPP pouze pro prvotrestané
- c) OPP ukládat jen u vymezených trestných činů
- d) závazné sepsání harmonogramu práce
- e) řádné poučení o podmínkách VT OPP
- f) kontroly pracovníků PMS při VT OPP
- g) jiné (uveďte co).....

9. Je podle Vás současná právní úprava pro VT OPP dobře nastavena?

- a) ano
- b) spíše ano
- c) nedovedu posoudit
- d) spíše ne
- e) ne

10. Změnili byste něco v současné právní úpravě?

- a) ano
- b) ne

Pokud jste u této otázky odpověděli NE, přejděte k otázce č. 12.

11. Pokud jste v otázce 10. odpověděli ANO, co by to bylo?

.....
.....
.....
.....

12. Jaká je Vaše spolupráce se soudy po stránce kvality?

- a) velmi dobrá
- b) dobrá
- c) žádná
- d) špatná
- e) velmi špatná

13. Co byste na spolupráci se soudy změnili?

.....
.....
.....
.....

14. Jaká je Vaše spolupráce s PMS po stránce kvality?

- a) velmi dobrá
- b) dobrá
- c) žádná
- d) špatná
- e) velmi špatná

15. Co byste na spolupráci s PMS změnili?

.....
.....
.....
.....

16. Jaké je Vaše administrativní zatížení při výkonu trestu obecně prospěšných prací?

Seřad'te níže uvedený výčet od 1 do 7 tak, že 1 bude nejvíce zatěžující a 7 nejméně zatěžující (níže uvedené možnosti nesmí mít přiřazené stejné číslo).

- ... sepisování dohody o realizaci výkonu trestu obecně prospěšných prací
- ... poučení o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci
- ... vedení denní docházky
- ... vykazování počtu odpracovaných hodin PMS
- ... závěrečné hodnocení na odsouzeného
- ... informace pro PMS v průběhu VT OPP (telefonicky, e-mailem, osobní jednání)
- ... jiné (uveďte v čem).....

17. Jaké je Vaše zatížení při práci s odsouzenými během výkonu trestu obecně prospěšných prací?

Seřad'te níže uvedený výčet od 1 do 5 tak, že 1 bude nejvíce zatěžující a 5 nejméně zatěžující (níže uvedené možnosti nesmí mít přiřazené stejné číslo).

- ... zadávání práce
- ... kontrola plnění zadaného úkolu (průběžná i výsledná kontrola)
- ... komunikace s odsouzeným
- ... výzvy odsouzeného k výkonu trestu obecně prospěšných prací
- ... jiné (uveďte v čem).....

18. Zaregistrovali jste nějakou změnu v podmínkách výkonu trestu obecně prospěšných prací v tomto roce?

- a) ano
- b) ne

Pokud jste u této otázky odpověděli NE, přejděte k otázce č. 20.

19. Pokud jste v otázce 18. odpověděli ANO, v čem jste změnu spatřili?

.....
.....
.....
.....

20. V případě, že byste spáchal méně závažný trestný čin, souhlasil byste s potrestáním formou trestu obecně prospěšných prací?

- a) ano
- b) ne

Děkuji za Váš čas, který jste k vyplnění dotazníku věnovali.

Příloha 2 - Požadavek na vykonání OPP

Středisko .....

Adresa střediska
tel.: .....
fax: .....

Středisku Probační a mediační služby v ..... dne.....

POŽADAVEK NA VYKONÁNÍ OBECNĚ PROSPĚŠNÝCH PRACÍ

Název instituce.....

Sídlo – obec/PSC.....

Ulice, číslo:.....

IČO .....

Místo výkonu trestu OPP (*doručovací adresa pro usnesení může být jiná*).....

Zřizovatel:.....

Organizace: **OPP**¹³¹   **SPČ**¹³²   **SPP**¹³³

Předmět činnosti.....

Požadujeme výkon těchto prací.....

práce vhodná pro: muže   ženy   mladistvé

ČASOVÉ MOŽNOSTI

V řádnou pracovní dobu: od .....do.....hodin

Po – Pá: ANO   NE   OMEZENĚ

V odpoledních hodinách: od.....do.....hodin

Po – Pá: ANO   NE   OMEZENĚ

Víkendy: od.....do.....hodin

ANO   NE   OMEZENĚ (po dohodě)

¹³¹ OPP – obecně prospěšné práce

¹³² SPČ – společensky prospěšná činnost (výchovní povinnost ukládaná mladistvému)

¹³³ SPP – společensky prospěšná práce (povinnost při podmíněném propuštění z výkonu trestu odnětí svobody)

TERMÍN PROVEDENÍ PRACÍ

Celoročně/počet osob: .....

Březen– listopad/počet osob:.....

Prosinec - únor/počet osob: .....

POŽADAVKY – výše uloženého trestu

umístíme pouze odsouzené s uloženým trestem:

bez omezení počtu hodin

preferujeme klienty s vyšším počtem hodin trestu OPP

do 100 hodin

do 150 hodin

do 200 hodin

ZVLÁŠTNÍ POŽADAVKY – např.

před umístěním požadujeme předchozí konzultaci s PMS (telefonickou, e-mailem, osobní)

před umístěním požadujeme osobní jednání s odsouzeným

nepřijímáme odsouzené za násilnou trestnou činnost (i v minulosti)

umístíme pouze odsouzené za nedbalostní trestné činy

lze umístit odsouzené se změněnou pracovní schopností

jiné:.....
.....
.....
.....
.....

Bereme na vědomí povinnost sdělit místnímu středisku Probační a mediační služby každou podstatnou změnu těchto požadavků.

Odpovědná kontaktní osoba:.....

Jméno a příjmení:.....

Tel.:.....

E-mail:.....

-----
podpis, razítko:

Příloha 3 - Dohoda o realizaci výkonu OPP

Dohoda o realizaci výkonu trestu obecně prospěšných prací

Na základě usnesení Okresního soudu v ..... č.j. ....o nařízení výkonu trestu obecně prospěšných prací (ve výměře .... hodin) ze dne .....

se odsouzený/á:

narozen/a:

bytem:

a

poskytovatel místa pro výkon trestu obecně prospěšných prací (městský, obecní úřad, nezisková organizace)

název:

sídlo:

dohodli na výkonu trestu obecně prospěšných prací takto:

I.

Odsouzený(á) zahájí výkon trestu obecně prospěšných prací (dále OPP) dne.....a práce budou dokončeny nejpozději do dohodnutého termínu, tedy dne .....(doba trvání nesmí překročit lhůtu jednoho roku od nařízení výkonu trestu OPP).

II.

Poskytovatel místa výkonu trestu OPP poučil odsouzeného/nou o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci a požární ochraně v rozsahu daném příslušnými právními předpisy pro dohodnutý druh práce a učinil o tom písemný záznam, podepsaný odsouzeným/nou, který je přílohou této dohody. V případě potřeby poskytovatel místa výkonu trestu OPP předá proti podpisu odsouzené/mu kromě náradí a pracovních pomůcek také ochranné pracovní pomůcky. Odsouzený/á se zavazuje je řádně používat a v případě jejich ztráty nebo svévolného poškození je povinen/na je nahradit, jinak mu/jí nebude umožněno pokračovat ve výkonu trestu OPP.

III.

Harmonogram výkonu trestu OPP je zpracován na základě potřeb poskytovatele místa výkonu a dle časových možností odsouzené/ho. Odsouzený/á se na jeho vypracování podílí a dohodnuté termíny jsou pro něj/ni závazné. **Odsouzený/á bere na vědomí, že pokud se bez omluvy opakovaně nedostaví ve sjednaném termínu, může být tato dohoda ze strany poskytovatele místa výkonu zrušena ještě před jejím ukončením.**

IV.

Odsouzený/á bere na vědomí poučení, že je povinen/na provádět určené práce osobně, bezplatně, a že poskytovatel místa výkonu OPP bude hlásit Probační a mediační službě – středisku Olomouc **1x za měsíc** počet odpracovaných hodin, **neprodleně pak datum ukončení** výkonu trestu či veškerá neplnění dohodnutých podmínek výkonu trestu OPP, zejména jestliže určené práce nejsou bez závažného důvodu prováděny vůbec, nebo nejsou prováděny ve stanovené době nebo kvalitě.

Po ukončení výkonu trestu OPP bude kopie této dohody zaslána místně příslušnému středisku PMS ČR v Olomouci, Studentská 7, 771 11 Olomouc.

v .....dne .....

-----

podpis odpovědného zástupce+ razítko organizace

-----

podpis odsouzené(ho)

Hodnocení výkonu trestu OPP:

Výkon trestu obecně prospěšných prací byl ukončen dne .....

Celkem bylo na určené práci odpracováno ..... hodin

Tím **byl** – **nebyl** splněn výkon trestu obecně prospěšných prací

Celkové zhodnocení trestu OPP .....

.....

Oznámeno Probační a mediační službě, středisku Olomouc

dne.....

-----

podpis odpovědného zástupce + razítko organizace

Pozn.: každá změna „Dohody o realizaci výkonu trestu OPP“ musí být zaznamenána písemně v jejím dodatku

Příloha 5 – Statistické údaje o ukládání trestu OPP

Statistika pravomocně odsouzených v ČR (zdroj: Dostupné na URL<<http://www.zlin.czso.cz/csu/2010edicniplan.nsf/kapitola/001-10-2700>>[cit. 2011-03-30])

	2005	2006	2007	2008	2009
Celkem odsouzených	67.561	69.445	75.728	75.761	73.787
Nepodmíněný trest odnětí svobody	10.078	9.997	9.871	10.255	10.687
Podmíněné odložení trestu odnětí svobody	36.006	38.657	42.242	42.157	41.686
- z toho s dohledem	1930	1979	2012	2067	2088
Samostatně uložené tresty:					
- obecně prospěšné práce	11.990	11.787	11.921	11.193	11.242
- zákaz činnosti	127	277	937	1019	985
- peněžitý trest	2663	2678	4552	5307	5270
- zákaz pobytu	165	154	132	135	97
- propadnutí věci	88	58	80	69	45
- propadnutí majetku	0	1	1	1	1
- vyhoštění	1510	1177	992	788	594
Tresty uložené ve spojení s jinými tresty:					
- zákaz činnosti	7977	9978	21152	24376	23640
- zákaz řízení motorových vozidel	7426	9482	20611	23821	23303
- peněžitý trest	675	704	1337	1670	1768
- jiný trest	3094	3206	3101	3337	4528

Statistika činností PMS ČR – dospělí klienti (zdroj: Dostupné na URL <<https://www.pmscr.cz/ke-stazeni/>>[cit. 2011-03-30])

	2005	2006	2007	2008	2009
Přípravné řízení a řízení před soudem	4017	3332	3517	3058	3019
Vykonávací řízení	18541	17736	19578	18296	18416
- obecně prospěšné práce	13803	13170	14038	12870	12951
- podmíněné odsouzení s dohledem	2820	2827	3239	3130	3254
- podmíněné propuštění s dohledem	784	888	1340	1367	1318
- jiné	1134	851	961	929	893
Celkem	22558	21068	23095	21354	21435

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Helena Čapková, DiS.
Katedra:	Ústav pedagogiky a sociálních studií
Vedoucí práce:	PhDr. Lenka Holá, PhD.
Rok obhajoby:	2011

Název práce:	Důsledky změn právních podmínek institutu trestu obecně prospěšných prací pro poskytovatele místa výkonu trestu obecně prospěšných prací v olomouckém okrese
Název v angličtině:	The consequences of legal requirements changes for community service order providers to locate community service order in the district of Olomouc
Anotace práce:	Diplomová práce je zaměřena na trest obecně prospěšných prací a na organizace, kde se tento trest vykonává. Teoretická část obsahuje problematiku trestu obecně prospěšných prací, změny v jeho právní úpravě, popisuje činnost Probační a mediační služby České republiky při realizaci jeho výkonu a popisuje situaci poskytovatelů místa výkonu trestu obecně prospěšných prací. Praktická část zkoumá, jaké jsou konkrétní dopady legislativní úpravy trestu obecně prospěšných prací pro poskytovatele místa výkonu trestu v olomouckém okrese.
Klíčová slova:	obecně prospěšné práce, poskytovatelé místa výkonu trestu obecně prospěšných prací, trestní zákoník, trestní řád, odsouzený, Probační a mediační služba České republiky.
Anotace v angličtině:	This thesis focuses on Community service order and organizations where the penalty is carried out. The theoretical part includes problems related to the sentence of community service orders, changes in its legislation, activities description of the Probation and Mediation Services of the Czech Republic in the penalty implementation and it describes the situation of community service order location providers. The practical part examines the practical implications and impacts of the changes in legal requirements for community service order providers to locate community service order in the district of Olomouc.
Klíčová slova v angličtině:	Community service order, community service order location providers, the Criminal Code, Rules of Criminal Procedure, convicted person, The Probation and Mediation service of the Czech republic.
Přílohy vázané v práci:	Příloha 1: Dotazník Příloha 2: Požadavek na vykonání OPP Příloha 3: Dohoda o realizaci výkonu OPP Příloha 4: Harmonogram výkonu trestu OPP Příloha 5: Statistické údaje o ukládání trestu OPP
Rozsah práce:	84
Jazyk práce:	Český jazyk